

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 198

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

56. évfolyam

2013. július 10.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
489. plenáris ülés, 2013. április 17. és 18.		
2013/C 198/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák villamosenergia-rendszerekben való fokozódó felhasználásának gazdasági hatásai (feltárási vélemény)	1
2013/C 198/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes európai égbolt II+ (feltárási vélemény)	9
2013/C 198/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Műszaki textíliák – A növekedés motorjai (saját kezdeményezésű vélemény)	14
2013/C 198/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Az EU Északi-sarkvidékre vonatkozó, a régió új globális érdekeinek kezelését célzó politikája – a civil társadalom álláspontja (saját kezdeményezésű vélemény)	26

HU

 Ár:
4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

489. plenáris ülés, 2013. április 17. és 18.

2013/C 198/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Cselekvési terv az adócsalás és az adókikerülés elleni küzdelem megerősítésére (COM(2012) 722 <i>final</i>)	34
2013/C 198/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése az Unión belüli növekedés és foglalkoztatás érdekében (COM(2012) 537 <i>final</i>)	39
2013/C 198/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az uniós építőipar és az abban működő vállalkozások fenntartható versenyképességi stratégiája (COM(2012) 433 <i>final</i>)	45
2013/C 198/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európai Unió légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikája – A jövőbeli kihívások kezelése (COM(2012) 556 <i>final</i>)	51
2013/C 198/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a benzin és a dízelüzemanyagok minőségéről szóló 98/70/EK irányelv és a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelv módosításáról (COM(2012) 595 <i>final</i> – 2012/0288 (COD))	56
2013/C 198/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai GNSS Ügynökség létrehozásáról szóló 912/2010/EU rendelet módosításáról (COM(2013) 40 <i>final</i> – 2013/0022 (COD))	67
2013/C 198/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról szóló 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról (COM(2013) 09 <i>final</i> – 2013/0007 (COD))	71
2013/C 198/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a polgári légiközlekedési események jelentéséről, a 996/2010/EU rendelet módosításáról és a 2003/42/EK irányelv, az 1321/2007/EK bizottsági rendelet és az 1330/2007/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2012) 776 <i>final</i> – 2012/0361 (COD))	73

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

489. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. ÁPRILIS 17. ÉS 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák villamosenergia-rendszerekben való fokozódó felhasználásának gazdasági hatásai (feltáró vélemény)

(2013/C 198/01)

Előadó: **Gerd WOLF**

2012. december 7-én az Európai Unió leendő ír elnöksége úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák villamosenergia-rendszerekben való fokozódó felhasználásának gazdasági hatásai

(feltáró vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 147 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglaló

1.1 Az EGSZB korábbi véleményeiben és az ún. „20-20-20” csomag előkészítése során határozottan támogatta a megújuló energiaforrások felhasználását.

1.2 A megújuló energiaforrások felhasználása európai uniós szintű előmozdításának célja az energiatermeléssel összefüggő szén-dioxid-kibocsátás visszaszorítása (hozzájárulás az éghajlatvédelemben való európai szerepvállaláshoz) és az importfüggőség csökkentése (az ellátásbiztonság javítása).

1.3 Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások növekvő arányú hasznosítása intenzív vitát váltott ki a növekedés technikai és gazdasági következményei tekintetében. Az ír elnökség felkérésének megfelelően az EGSZB célja, hogy a kérdésről világosabb és átláthatóbb ismereteket nyújtson.

1.4 Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások energiaszerkezeti részesedésük egy meghatározott

szintje felett az energiarendszer kiegészítését igénylik hálózatbővítés, tároló létesítmények és háttérkapacitás, illetve a rugalmas fogyasztást célzó törekvések formájában. Ezért az EGSZB ajánlja, hogy ezeket a még hiányzó elemeket kiemelten fejlessék és telepítsék.

1.5 Ha ezek még nem állnak rendelkezésre, akkor vagy a megtermelt energia nem használható fel mindig, vagy a hálózatok és a szabályozórendszerek válnak időről időre túlterheltté. Ennek következménye pedig az üzembe helyezett létesítmények elégtelen kihasználtsága mellett az, hogy veszélybe kerül az energiaellátás biztonsága, valamint a működőképes európai energiapiac.

1.6 A megújuló energiaforrások betáplálására vonatkozó szabályokat tehát körültekintően (újra) kell definiálni, hogy mindig biztos legyen az energiaellátás, és a megújuló energiaforrásokra épülő villamosenergia-termelés ki tudja elégíteni az energiáigényt.

1.7 Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokat is felhasználó termelő létesítmények kibővítése emellett a teljes rendszer hiányzó elemeinek kiépítése és működtetése érdekében jelentős beruházásokat igényel. Különösen az elegendő tárolókapacitás kiépítése és üzembe helyezése jelent egyszerre kihívást, lehetőséget és feltétlen szükségletet.

1.8 Ebből adódóan az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások hasznosítását szolgáló technológiák fokozott alkalmazása könnyen a villamos energia költségeinek további jelentős növekedéséhez vezethet, ami számottevő mértékben megemelheti a villamos energia árát, ha a költségnövekedést a fogyasztókra hárítják.

1.9 Egy jórészt megújuló energiaforrásokból táplálkozó, fenntartható energiarendszer költségesebb ugyan, mint a jelenlegi, fosszilis energiahordozókon alapuló rendszerek, de tartósan csak így oldható meg jövőbeli energiaellátásunk. Megjegyzendő még, hogy a külső költségek internalizálására és a fosszilis energiahordozókon alapuló energiákhoz nyújtott támogatások leállítására vonatkozó megállapodás miatt a költségnövekedés elkerülhetetlen.

1.10 Ezért az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság készítsen körültekintő makrogazdasági elemzést a jelen vélemény tárgyában, amely mennyiségi szempontból vizsgálja a nyitott kérdéseket.

1.11 E költségnövekedés további gazdasági hatásai a következők lehetnek: i) ronthatja az európai ipar versenyképességét, valamint ii) nagyobb terhet róhat különösen a szociális szempontból hátrányos helyzetű csoportokra.

1.12 Fennáll ezért annak kockázata, hogy egyre több üzem Európai Unión kívüli országokba települ, ahol olcsóbb az energia. Mindez nemcsak az éghajlatváltozás elleni küzdelem meghiúsulását jelentené (kibocsátásáthelyezés), hanem az európai gazdaságot és jólétet is veszélyeztetné.

1.13 Mivel a tagállamonként változó, nem megfelelő támogatások és ösztönzők következtében további járulékos költségek merülhetnek fel, a költségekkel kapcsolatos kérdést, beleértve az alternatív energiahordozókkal kapcsolatos stratégiákat is, nyíltan és átlátható módon kell megvitatni, és ki kell térni a különböző energiarendszerek külső költségeire, valamint e rendszerek kölcsönös függőségére vonatkozó kérdésekre is.

1.14 Következésképpen közös európai energiapolitikára és belső energiapiacra van szükség. Ez képezheti egy olyan megbízható jogszabályi keretrendszer alapját, amely bizalmat ébreszt, és elősegíti az energetikai beruházásokat és egész Európára kiterjedő rendszerek kiépítését, ami az európai energiaközösség létrehozására irányuló törekvések legfőbb célja.

1.15 A megújuló energiaforrást hasznosító technológiák szabadpiaci versenyképessége érdekében olyan hatékony és piacorientáltabb támogatási eszközök szükségesek, amelyek környezeti, társadalmi és gazdasági célkitűzések elérését szolgálják, tükrözik a felmerülő külső költségeket, és amelyek hatálya az Európai Unió teljes területére kiterjed.

1.16 Ennek érdekében megfelelő szén-dioxid-árazás (adó) alkalmazható. Az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság a tagállamokkal együttműködésben dolgozzon ki megfelelő politikai kezdeményezéseket egy ilyen jellegű támogatási eszköz érdekében. Ezt követően a különböző energiaforrások piacnyerését elősegítő valamennyi egyéb eszköz megszüntethető.

1.17 Az éghajlati kérdés globális jellege és a nemzetközi gazdasági integráció miatt a nemzetközi gazdasági helyzetre és a globális szén-dioxid-kibocsátásra fokozottabb figyelmet kell fordítani. Az éghajlatvédelemmel kapcsolatos nemzetközi megállapodások tehát rendkívüli jelentőséggel bírnak.

1.18 A továbbiakban fontos lépést jelenthetne egy energiáról szóló, nyilvános párbeszéd – azaz az európai energiaügyi párbeszéd – elindítása Európa-szerte, ahogy ezt az EGSZB egy nemrégiben elfogadott véleményében kifejtette, az Európai Bizottság pedig üdvözölte. Fontos végül, hogy megvizsgálják a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervnek az Európai Unió gazdaságára és nemzetközi versenyképességére gyakorolt hatásait, még mielőtt hosszú távú következményekkel járó végleges döntések születnek.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB üdvözli az ír elnökség felkérését, amely olyan komoly problémát vet fel, amelynek megoldása a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv célkitűzésének elérése érdekében elengedhetetlen. Az EGSZB korábbi véleményeiben és az ún. „20-20-20” csomag előkészítése során határozottan támogatta a megújuló energiaforrások felhasználását.

2.2 Az EGSZB emellett már foglalkozott a jelen vélemény tárgyához kapcsolódó kérdésekkel, legutóbb „A megújuló energia mint az európai energiapiac szerves része” tárgyában kifejtett véleményében (CESE 1880/2012). Az EGSZB a kiegyensúlyozott energiaszerkezet megtartása mellett további, a megújuló energiaforrásokat villamos energiává átalakító létesítmények üzembe helyezését sürgette. Javaslatra szerint fokozott figyelmet kell fordítani a gazdasági és szociális szempontokra és korlátozni kell a költségnövekedést, mindenekelőtt a szén-dioxid megfelelő – és egyedüli támogatási eszközként alkalmazandó – árazásán keresztül. E vélemény ugyanazt az alapvetést követi.

2.3 E vélemény háttérére és kiindulópontjaira tekintettel ki kell emelni továbbá a következőket:

— A globális szén-dioxid-kibocsátás további növekedésének megakadályozására tett nemzetközi kísérletek mind ez idáig kudarcot vallottak (Dieter Helm: *The Carbon Crunch*, Yale University Press, 2012); nemsokára átlépjük a 400 ppm határértéket.

— Az energia – mind gyakrabban villamos energia formájában – a mai társadalom lételeme. Egy tartós áramszünet nagyon komoly következményekkel járna (*Was bei einem Black-out geschieht*, Studien des Büros für Technikfolgen-Abschätzung beim Deutschen Bundestag, 2011).

- Ezért az energiaellátás biztonsága legalább akkora jelentőséggel bír, mint a többi energiapolitikai szempont.
- Az Európai Tanács 2011. februári ülésén megerősítette az Európai Unió azon célkitűzését, hogy az éghajlatvédelemhez való európai hozzájárulásként az 1990-es szinthez képest 2050-ig 80–95%-kal csökkenteni kell az üvegházhatású-gáz-kibocsátást. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának Európai Bizottság által készített ütemtervében (COM(2011) 112 final) e célkitűzés elérése a villamosenergia-ágazatban a referenciaérték mindössze 5%-ra történő csökkentését jelenti.
- A 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv végső célkitűzésének elérése érdekében, valamint a megújuló energiaforrásokról szóló irányelv kereteire figyelemmel a megújuló energiaforrásoknak az egyes tagállamok által meghatározott energiaszerkezetben az energiaellátásnak a nukleáris energia és a szén-dioxid-leválasztást és -tárolást lehetővé tevő erőművek által le nem fedett részét kell biztosítaniuk.
- A jelenleg meghatározó megújuló energiaforrásokkal, így a szél- vagy a napenergiával összefüggő fő probléma az energiatermelés terén jelentkező jelentős ingadozás, ami nem jelent biztos kapacitást (Friedrich Wagner: Features of an electricity supply system based on variable input, Max Planck Institute for Plasma Physics, 2012). Ez már most látható problémákat idéz elő, ami amellet, hogy nyilvános vitát vált ki, a politikai szereplők és a média figyelmét is a problémára irányítja.

3. A költségekkel kapcsolatos kérdés

3.1 Valamennyi energiaellátó rendszer tekintetében a legfontosabb gazdasági kérdés a teljes rendszer kiépítésének és működtetésének költsége – az energiatermelőktől a fogyasztókig –, valamint e költségek gazdasági teljesítőképességre, versenyképességre, illetve társadalmi fenntarthatóságra kifejtett hatása.

3.2 Az elmúlt évek során a költségek jelentősen megemelkedtek valamennyi energiaellátó ágazatban. Ez vonatkozik a fosszilis tüzelőanyagokra – mint a kőolaj vagy a földgáz (az adókkal és más járulékokkal terhelt emelkedés formájában) –, az új atomerőművekre (a biztonsági rendszerekből eredő jelentős többletköltségek miatt), valamint különösen a megújuló energiaforrásokra (a piacnyerésükhöz szükséges jelentős támogatások és ösztönző programok miatt). A teljes rendszer vonatkozásában felmerülnek továbbá a hálózatfejlesztésből, az energiaszabályozásból, a háttérkapacitásokból eredő közvetett költségek, valamint az energiatechnológiánként változó külső költségek.

3.3 Mivel tagállamonként más-más támogatások és/vagy adók érvényesek egyes energiahordozókra, rendkívül nehéz és összetett feladatot jelent a különböző energiahordozók költségeinek az egész EU-ra kiterjedő áttekintése. Ezzel a szemponttal a 4. fejezet is foglalkozik.

3.4 E fejezetben az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások növekvő részesedéséből eredő várt költségeket vitatjuk meg, majd a következő fejezetben áttérünk a további lehetséges gazdasági hatások vizsgálatára, valamint az intézkedésekre vonatkozó ajánlások megtételére. Noha a költségek növekedése más energiaforrások tekintetében is tapasztalható, és a fosszilis tüzelőanyagokkal összefüggő jövőbeni fejlesztésekre vonatkozó előrejelzések – mind a használat, mind a költségek tekintetében – nagymértékben tükrözik a palagázban és -olajban rejlő lehetőségekről, valamint az Európai Unió tagállamaiban és például az Amerikai Egyesült Államokban alkalmazott energiaárak közötti jelentős különbségekről folyó vitákat, és ez fontos tényező is lehet az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások fokozott felhasználása gazdasági előnyeinek és kockázatainak összevetése tekintetében, ez a fejezet az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások fokozott kiaknázásának várható költségeire összpontosít.

3.5 Tisztában vagyunk azzal, hogy vizsgálódásunk tájékozódó jellegű, mivel nem áll rendelkezésre az energiaköltségekre vonatkozóan olyan, teljes körű mintául szolgáló független és megbízható elemzés, amely nemcsak valamennyi ismert externáliát magában foglalja, hanem a nem hagyományos fosszilis tüzelőanyagok beszerzésével és termelésével összefüggő legújabb fejlemények jelentős hatásait is figyelembe veszi. Fontos végül, hogy az Európai Bizottság tanulmányt készíttessen a 2050-ig szóló ütemtervnek az Európai Unió gazdaságára és nemzetközi versenyképességére gyakorolt hatásairól, még mielőtt hosszú távú következményekkel járó végleges döntések születnek. Vizsgálni kellene emellett a megújuló energiák társadalmi-gazdasági hasznát is.

3.6 A külső költségek kulcsszerepet töltenek be a különböző energiaforrásokról (különösen az atomenergiáról) folyó vitákban. A megújuló energiaforrásokat hasznosító technológiák is járhatnak kockázattal (pl. gátszakadás, mérgező anyagok) és külső költségekkel (pl. nagyfokú földhasználat). Az e tényezőkre, valamint azok egymással való kapcsolatára (pl. fosszilis tüzelőanyagokat felhasználó tartalékerőművek) vonatkozó mennyiségi elemzés ugyanakkor túlmutat e vélemény célján, de a jövőbeni viták során foglalkozni kell e kérdéssel.

3.7 Amennyiben az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások fokozott felhasználása folytatódik, a közvetett rendszerköltségek meg fogják haladni a „villamos energiát termelő létesítmények” közvetlen költségeit. Habár az ilyen „termelő létesítmények” közvetlen költségei jelentősen csökkentek, e létesítmények támogatások nélkül továbbra sem versenyképesek, és továbbra is az energiaszámla összegét növelik. A teljes energiaellátó rendszer alább említett további költségtényezői ugyanakkor csak akkor válnak lényegessé, ha a megújuló energiaforrások relatív részesedése emelkedik. Ez az alábbiakban részletesen kifejtésre kerül.

3.8 **Időszakos termelés:** szél- és napenergia csak akkor termelődik, ha fúj a szél és/vagy süt a nap. Ez azt jelenti, hogy az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások villamos energiává való átalakítására használt létesítmények csak az év korlátozott számú órájában – fotovoltaiikus elemek esetében a beépített kapacitás használati ideje körülbelül

800–1 000 óra (Németországban), a szárazföldi szélenergia esetében körülbelül 1 800–2 200 óra, illetve a tengeri szélenergia körülbelül kétszer ennyi óra – képesek maximális termelésre. Németországban 2011-ben például a fotovoltaikus elemekből származó energiahozam éppen csak meghaladta a folyamatos termeléssel elméletileg elérhető teljes éves energiahozam 10%-át, a szél-erőművekből származó energiahozam pedig megközelítette annak 20%-át (Energie Daten 2011, Bundesministerium für Wirtschaft). Ezzel szemben a fosszilis tüzelőanyagokkal működő és az atomerőművek az évi átlagos használat magasabb szintjét (80–90%) érik el (azaz több mint 7 000 órában működnek teljes kapacitással), ami lehetővé teszi ezek alapterhelési kapacitáshoz történő felhasználását.

3.9 Többletkapacitás: ez azt jelenti, hogy az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrásoknak a „hagyományos” energiaforrásokból – fosszilis tüzelőanyagokból vagy atomenergiából – származó évi átlagos kibocsátás helyettesítésére történő használatához a termelőkapacitást az éves csúcsterhelést jelentősen meghaladó mértékben kell növelni; többletkapacitással rendelkező jelentős termelő létesítményeket kell üzembe helyezni és működtetni a felesleget átvivő/elosztó jelentős létesítményekkel együtt. A tárolás és újrafelhasználás során keletkező energiavesztés miatt pedig még több ilyen létesítményre van szükség.

3.10 Két tipikus eset: e szükséglet következményei két tipikus esettel illusztrálhatók; egyrészt azzal a helyzettel, amikor a szóban forgó időszakban a legtöbb „termelő létesítmény” áramot termel (túlkínálat), és másrészt azzal a helyzettel, amikor ezeknek csak egy kis része működik, melyek így nem képesek az energiaigény kielégítésére (túlkereslet).

3.11 Túlkínálat: amennyiben a többletkapacitás szükségesége miatt a szél- vagy napenergiából előállított villamos energia meghaladja a hálózati kapacitást és az adott pillanatban a hálózatot igénybe vevő fogyasztók által igényelt aktuális keresletet, három dolog történhet: vagy részlegesen szüneteltetik a termelést (ami azt jelenti, hogy a lehetséges energiatermelés egy része nem kerül kihasználásra), vagy a hálózatok túlterhelte válnak, vagy – amennyiben a szükséges létesítmények rendelkezésre állnak – a villamosenergia-többlet tárolásra kerül és a szél- vagy napenergia-termelés elégtelensége esetén a fogyasztók ellátását szolgálja a rugalmas fogyasztás lehetőségeitől is csökkenést várnak (3.16. pont).

3.11.1 A hálózat túlterheltsége és az energiaellátás biztonsága. A német szél- és/vagy naperőművekben előállított energia időről időre már most meghaladja a szomszédos országokban (különösen Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában és Magyarországon, EurActiv, 2013. január 21.) meglévő átviteli hálózatok kapacitását, ami zavart okoz, veszélyeztetve a hálózat működését, a kijávitásra irányuló intézkedések következtében további költségeket generál, valamint beruházásokat tesz szükségessé a védelmi rendszer (például kereszt-szabályozós transzformátorok) kiépítésére. Fennáll a túrérték jelentős meghaladásának, valamint annak kockázata, hogy az ellátás biztonsága komoly veszélybe kerül.

3.11.2 Tárolás. Ahhoz, hogy i) a hálózati rendszer felszabaduljon a rendkívüli mértékű többletkapacitásból eredő túlkínálat okozta túlterhelés alól – amely többletkapacitás az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások fokozott felhasználásának természetes következménye –, valamint hogy ii) ezt az energiát későbbi felhasználásra eltárolják, a kielégítő teljes tárolási kapacitás kiépítése és üzembe helyezése egyszerre jelent kihívást, lehetőséget és feltétlen szükségletet.

3.11.3 A tárolásból eredő veszteségi tényező. Noha a tározós vízerőművek működnek a legkisebb energiavesztéssel, és évtizedek óta széles körben alkalmazzák őket, a gazdasági és természeti tényezőkre, valamint a közvéleménnyel való elfogadtatás szükségességére való tekintettel e rendszerek szélesebb körű és kielégítő használatának lehetősége Európában jelenleg meglehetősen korlátozott. Más széles körű alkalmazásra alkalmas tároló rendszerek még fejlesztés alatt állnak. Az előrejelzések azt mutatják, hogy az innovatív tároló létesítményekből megvalósuló áramellátás legalább kétszer annyiba fog kerülni, mint a nem tárolt villamos energia (Niels Ehlers, *Strommarkt-design angesichts des Ausbaus fluktuierender Stromerzeugung*, 2011); ez legalább kétszeres veszteségi tényezőt jelent. Ezen a területen különösen nagy szükség van kutatásra és fejlesztésre.

3.11.4 A villamosenergia-ellátás teljes rendszerének kiépítését kiemelten kell kezelni. Következésképpen annak érdekében, hogy az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokból származó energia termelésére szolgáló további létesítmények üzembe helyezése folytatódhasson, a teljes rendszer hiányzó elemeinek, így többek között a megfelelő átviteli és tárolórendszereknek az üzembe helyezését és működtetését, valamint a rugalmas fogyasztást kezelő rendszereket kiemelten kell kezelni.

3.11.5 Előzetes intézkedések. Ahhoz, hogy a hálózat megújuló energiaforrásokkal történő, prioritást élvező működtetésének indokoltsága a hálózat túrértékűsöbénének átlépése nélkül továbbra is fennálljon, és lehetővé váljon, hogy a megújuló energiaforrások felhasználásával történő villamosenergia-termelés az energiaellátás biztonságának veszélyeztetése nélkül kielégítse az energiaigényt, előzetes intézkedésekre van szükség. Máskülönbén a megújuló energiaforrások betáplálásának elsőbbségére vonatkozó szabályokat felül kell vizsgálni.

3.12 Túlkereslet: Tekintettel arra, hogy a megújuló energiaforrásokból származó termelés ingadozó, az csak meglehetősen korlátozott mértékben tud hozzájárulni a „nem megszakítható kapacitáshoz”, azaz az éves csúcspotyaszasztás biztonságos kielégítéséhez. A Német Energiahivatal (Dena) becslése (*Integration EE, Dena, 2012*) szerint e hozzájárulás a szélenergia esetében 5–10%, míg a napenergia tekintetében csupán 1% (összevetve a lignittel üzemeltetett erőművekre eső 92%-kal). Az egyes országok földrajzi helyzetének és éghajlati viszonyainak függvényében ezek az arányok még jobbabbak vagy rosszabbak lehetnek.

3.13 Tartalék erőművek. Ez azt jelenti, hogy a megújuló energiaforrásokból származó, nem kielégítő termelés kiegészítése, valamint a megbízható és szabályozható kapacitás biztosítása céljából hagyományos erőművekre (tartalék erőművekre) továbbra is szükség van. Mindaddig, amíg nincs elegendő innovatív villamosenergia-tárolók, e hagyományos erőművek nélkülözhetetlenek. Egyes hagyományos technológiák gazdaságilag már nem jövedelmezőek, bár a hálózat stabil működtetése érdekében szükség van rájuk. Ha e tartalék erőművek fosszilis tüzelőanyagokat használnak fel (nem pedig pl. hidrogént, amely elektrolízis során keletkezik megújuló energiaforrásokból előállított elektromos áram felhasználásával), megnéhezítik a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv célkitűzésének elérését is.

3.13.1 Kapacitástárolás: az alapterhelésű kapacitást biztosító „normál” erőművekkel összehasonlítva a tartalék erőművek éves kihasználtsága kisebb, és adott esetben alacsonyabb hatásokkal és magasabb változó költségekkel működnek. Ennek következtében ezek az erőművek a normál erőművekhez képest teljes életciklusuk alatt magasabb költségeket generálnak. Az elengedhetetlen háttérkapacitások biztosításához szükséges gazdasági ösztönzők megvitatása jelenleg is zajlik (Veit Böckers et al., *Braucht Deutschland Kapazitätsmechanismen für Kraftwerke? Eine Analyse des deutschen Marktes für Stromerzeugung*, Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung, 2012).

3.14 A regionális különbségek kiegyenlítése. A tartalék erőművek és a tárolási technológiák mellett a másik lehetőség a bizonyos időszakokban jelentkező többletkínálat és többletkereslet tekintetében fennálló regionális különbségek kiegyenlítése, például amikor Északnyugat-Európában fúj a szél, de Délkelet-Európában nem. E lehetőség kihasználása azonban azt jelenti, hogy a nagy szélerőenergia-kapacitással bíró régióknak bizonyos időszakokban annyi többletkapacitással kell rendelkezniük, hogy az elegendő legyen a szélerőenergia-kapacitásban éppen hiányt szenvedő régiók keresletének kielégítésére, és a két régiót megfelelő távvezetőkkel kell összekapcsolni.

3.15 A villamosenergia-átviteli hálózatok bővítése: figyelemmel arra, hogy a megújuló energiaforrásokból származó villamosenergia-termelési kapacitás igen nagy része alacsony vagy közepes feszültségű hálózatokhoz kapcsolódik, ezeket fejleszteni és erősíteni kell. A transzformátorokat és a szabályozó rendszereket („intelligens energiahálózat”) is hozzá kell igazítani az elosztóhálózatok új szerepéhez. Emellett sürgősen szükség van magasfeszültségű átviteli hálózatok kiépítésére, mivel az elégtelen hálózati összeköttetések (pl. Észak- és Dél-Németország között) nem tervezett energiaáramlásokat idéznek elő, amelyek veszélyeztetik az átviteli rendszerek működésének biztonságát. Erre részben azért van szükség, mert a legtöbb szélerőmű a fogyasztók koncentrált csoportjaitól vagy a tároló létesítményektől távol esik, és mert a további kapacitás szorosabb összehangolást tehetne lehetővé Európában a tároló létesítmények és a kiegészítő kapacitások részbeni kiváltása érdekében.

3.15.1 Az európai megújulóenergia-potenciál gazdaságilag fenntartható kiaknázásának és az energiaellátás biztonságának egyidejű biztosítása a meglévő villamosenergia-hálózatok helyi, nemzeti és transznacionális-európai szinten megvalósuló jelentős bővítését is szükségessé teszi az időszakosan termelődő energia felhasználásának optimalizálása érdekében.

3.16 Keresletoldali szabályozás és villamosenergia-alapú mobilitás: a keresletnek a csúcsidezőszakokból a völgyidőszakokba történő átirányítása („**funkcionális energiatárolás**”), beleértve a villamosenergia-alapú mobilitást, szintén olyan lehetőség, amely hozzájárulhat az időszakos jelleg hatásainak enyhítéséhez. A villamos energia egyes felhasználási módjai – például a légkondicionáló és hűtő- és fűtőrendszerek, az elektrolizáló készülékek, valamint az elektromos olvasztókemencék – alkalmazásuk volnának erre. E tekintetben felmerül még a villamosenergia-alapú mobilitás lehetősége, az elektromos járművek révén. Meg kell határozni, hogy az intelligens fogyasztásmérővel együtt mely pénzügyi ösztönzők bátoríthatják a fogyasztókat arra, hogy az ebből nyerhető kapacitást elérhetővé tegyék.

3.17 A rendszer teljes költségigénye. Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások felhasználásából eredő összes költség szükségszerűen a gazdaság egészét, azaz alapvetően a fogyasztókat (és/vagy adófizetőket) terheli. Ezek a költségek legalább két energiaellátó rendszer teljes életciklusa alatt felmerülő költségeket foglalják magukban. E két rendszer a következő: egyrészt a megújuló energiával működő erőművek hálózata, amelyek szükségszerűen jelentős többletkapacitást igényelnek, melyeket használni kell, másrészt pedig egy másik erőműhálózat hagyományos háttérkapacitással, villamosenergia-tárolással, új átviteli kapacitással és a végfogyasztókat érintő keresletszabályozással. Természetesen e költségeket össze kell vetni a fosszilis tüzelőanyagok további használatának költségeivel (lásd a 3.3. pontot), valamint a nem megújuló villamosenergia-termeléshez kapcsolódóan nyújtott lehetséges támogatásokkal.

3.18 Ha nem állnak fenn más befolyásoló tényezők, figyelemreméltó, hogy azokban a tagállamokban – például Németországban vagy Dániában –, amelyek szakpolitikáikkal tervszerűen támogatják a megújuló energiaforrásokat, a villamos energia ára már kb. 40–60%-kal magasabb, mint az uniós átlag (Eurostat 2012). Ebből az következik, hogy az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások hasznosítását szolgáló technológiáknak a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv céljainak megfelelő fokozott alkalmazása a villamos energia költségeinek további növekedéséhez vezet, ami az első óvatossági becslések szerint számottevő mértékben megemelheti a villamos energia árát, ha a költségnövekedést a fogyasztókra hárítják. Lásd ezért a 3.5. pontban megfogalmazott ajánlást.

3.19 Az írásbeli kérdésére adandó első válasz tehát a következő: Ha a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv céljainak megfelelően egyre inkább teret nyer az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokból előállított villamos

energia, akkor várható, hogy a fogyasztók további jelentős költségnövekedéssel szembesülnek. Az eddigi nyilvános viták többnyire nem vették megfelelően figyelembe a szükséges teljes rendszer költségeit, inkább csak a termelési létesítményekből a hálózatba történő (időszakos) betáplálás költségeit nézték, amelyek a teljes költségnek mintegy felét teszik ki.

4. Gazdasági tényezők

A fentiek alapján a következőként vizsgálandó legfontosabb szempont az, hogy milyen lépésekre van szükség annak érdekében, hogy i) az ebből következő költségnövekedés mértéke a lehető legkisebb maradjon, ii) annak hatása elfogadható legyen, iii) Európa gazdasági ereje növekedjen, és iv) az energiaellátás biztosított legyen.

4.1 A megújuló energiák teljes rendszere. A pénzügyi források elkerülhető pazarlásának és az energiaárak további emelkedésének megelőzése érdekében kiemelten kell kezelni a teljes rendszer szükséges elemeinek – tároló létesítmények, hálózatok és kisegítő erőművek – oly módon történő tervezését, kiépítését és üzembe helyezését, hogy megnyíljon az út az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrások további felhasználása előtt. Németország példája és a környező országok reakciója jól mutatja, mi történik akkor, ha ezt az elvet a kezdetektől fogva figyelmen kívül hagyjuk.

4.1.1 Az energiaszolgáltatók által teljesítendő feltételek. Ez azt jelenti, hogy a betáplálásra vonatkozó szabályok felülvizsgálatának elkerülése érdekében ilyen, megújuló energiaforrásokat felhasználó és az Európai Unió egészére kiterjedő teljes energiarendszert kell kiépíteni (lásd a 3.10.5. pontot). Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokat felhasználó villamosenergia-szolgáltatókat például kötelezni lehetne arra, hogy egy nappal előre tervező termelési menetrendet kövessenek. Ez a feladat megkönnyíthető lenne a távfűtési és távhűtési rendszerekkel, valamint a közlekedési rendszerekkel létrehozható szinergiák révén is.

4.2 A szükséges következő lépésekről szóló vitának meg kell különböztetnie egymástól a különböző kategóriákat, időtartamokat és intézkedési területeket (még ha ezek egymással összefüggésben állnak is), így például az alábbiakat:

- az energiaellátás biztonságának feltétlen és mindenkori szavatolása,
- hálózati korlátok az átvitel és elosztás terén is,
- uniós szintű politikák kontra önállóan fellépő országok,
- a gazdaságpolitika tekintetében: a magasabb árak hatásai, amortizációs ciklusok, innováció, befektetői bizalom, a feldolgozóipar, az üzleti tevékenységek és a közlekedés energiaköltségei, piacgazdaság kontra tervgazdaság,

- a szociálpolitika tekintetében: munkahelyek (keresztáramlás nélkül), a lakossági fogyasztók energiaköltségei,
- időtartam: egyrészt a 2020–2030-as időszakra kell terveznünk, másrészt viszont a 2050 utáni időszakra is gondolonk kell. A sok új fejlesztés és azok kiépítése miatt időre van szükség. A kapkodva meghozott intézkedések hibákhoz vezethetnek,
- innovatív megközelítések kifejlesztésének és tesztelésének lehetősége,
- nemzetközi viszonylatban: i) az éghajlattal és a növekvő szén-dioxid-kibocsátással összefüggésben, valamint ii) a gazdaságpolitikával és az európai versenyképességgel összefüggésben, „kibocsátáshelyezés”.

4.3 Prioritálista. Az intézkedési lehetőségek számbavételkor fokozott figyelmet kell fordítani a globális változásokra és tényezőkre, világos prioritálistát kell felállítani a legfontosabb célkitűzések tekintetében, és meg kell állítani azt az egyre erősödő tendenciát, hogy a tagállami kormányok egymással nem egyeztetve hoznak szabályozási döntéseket (lásd a 4.7. pontot). Ehelyett ki kell építeni a bizalom légkörét és ezáltal minél nagyobb mértékben fel kell kelteni a magán-szektor érdeklődését a beruházások iránt. A következő pontok e kérdés aspektusait vizsgálják.

4.4 Globális megközelítés: az európai energia- és éghajlatpolitikának alapvetően a helyes lépések megtételét és a helyes üzenetek közvetítését kell céloznia oly módon, hogy az – a korábbi sikertelenségek ellenére (Koppenhága, Cancún, Durban, Doha) – minél eredményesebben szolgálja a globális szén-dioxid-koncentrációs szint növekedésének minimalizálását, az európai gazdasági versenyképesség világszinten való megerősítését, valamint az energiának az európai piacokon történő lehető leggazdaságosabbá tételét. Mivel az éghajlat globális kérdés, a tisztán Európa-központú megközelítés félrevezető. Az „ellosz szerep” igénye elmozdíthatja ugyan a beruházásokat és a munkahelyteremtést, de oda is vezethet, hogy az EU elszakad a realitásokról, és nemzetközi tárgyalási pozíciója gyengül.

4.5 Átláthatóság, civil társadalom és fogyasztói érdekek: ha a civil társadalmat konstruktívan be kívánjuk vonni e folyamatokba (TEN/503) és a fogyasztói érdekeket jobban szem előtt tartó energiapolitikákat szeretnénk végrehajtani, nagyobb nyitottságra van szükség, és az Unió polgáraival és döntéshozóival jobban meg kell ismertetni a mennyiségi tényezőket és összefüggéseket. Ennek elérését gyakran nehezítik a privilegizált érdekcsoportok által előadott és álláspontjuk árnyoldalait elleplő egyoldalú érvelések és információk. Az EGSZB üdvözli az Európai Unió Tanácsának vonatkozó következtetéseit (a megújuló energiáról szóló 2012. december 3-i ülés), de még ambiciózusabb és nyitottabb információs politikára szólít fel.

4.6 Európai energiaügyi párbeszéd. A továbbiakban fontos lépést jelenthetne egy energiáról szóló, nyilvános párbeszéd elindítása Európa-szerte, ahogy ezt az EGSZB egy nemrégiben elfogadott véleményében (TEN/503) kifejtette, az Európai Bizottság pedig üdvözölte. A polgárok bevonása és felvilágosítása az energiarendszerünk következő évtizedekben bekövetkező változásairól, valamint e változások elfogadtatása alapvető fontosságú. E tekintetben az EGSZB európai társadalmat tükröző tagsága és összetétele alkalmas a tagállamok polgárainak, valamint érdekcsoportjainak bevonására, továbbá a részvételi demokráciát és a gyakorlati fellépést megtettesítő átfogó program kidolgozására.

4.7 Európai energiaközösség: az EGSZB megerősíti elkötelezettségét az európai energiaközösség mellett (CESE 154/2012). Csak egy ilyen közösség tudja hatékonyan képviselni az európai álláspontot és érdekeket a nemzetközi partnerek előtt és egyúttal maximálisan kiaknázni a különféle regionális és éghajlati feltételeket. Emellett ez az egyedüli módja a gyakran egymásnak ellentmondó nemzeti szabályozások és támogatási intézkedések összehangolásának és fejlesztésének, valamint az európai hálózatfejlesztés lehető legjobb irányításának és végrehajtásának.

4.8 Belső energiapiac: az európai energiaközösség szabad belső energiapiacot feltételez (CESE 2527/2012), amely a megújuló energiákra is kiterjed. Ez biztosíthatja azt, hogy az energiaellátó rendszernek a 2050-ig szóló energiaügyi ütemtervben tervezett teljes megújítására való tekintettel az áramtermelés a lehető leggazdaságosabban igazodjon a fogyasztói igényekhez, és hogy a beruházásokra a legjobb időben, a legjobb helyen (például a kedvező éghajlatú régiókban) és a leggazdaságosabb villamosenergia-termelési technológiák alkalmazásával kerüljön sor. A megújuló energiáknak tehát a szabadpiaci elvek szerint működő európai belső energiapiac részévé kell válniuk.

4.8.1 Versenyképes megújuló energiák: annak érdekében, hogy a megújuló energiák az energiapiacra versenyképesé váljanak, a fosszilis tüzelőanyagokból származó szén-dioxid-kibocsátást megfelelő és koherens árással vagy más piaci eszközzel megfelelő mértékben be kell építeni az árakba. A megújuló energiák így középtávon „versenyképesé” tehetők. A nem szabályozott villamosenergia-árak a megfelelő szén-dioxid-árakkal (például adókkal) kiegészítve beruházásösztönzőként lehetővé tehetik ezt. A hálózathasználat után fizetendő megfelelő díjak mellett ez a szükséges és elégséges feltétele annak, hogy a tartalék erőművekkel, a tároló létesítményekkel és a keresletoldali szabályozással összefüggő beruházásokra a megfelelő időben, a megfelelő helyen és a megfelelő mennyiségben kerüljön sor. Ebben az esetben csak az új technológiákhoz kapcsolódó kutatás, fejlesztés és demonstrációs tevékenységek támogatására van szükség.

4.9 A költségmegosztás elővigyázatos megközelítése. Jóllehet a villamosenergia-költségek várt emelkedése éppen csak megkezdődött, a kivételekre vonatkozó intézkedésekről már zajlik a vita, sőt, van, ahol már be is vezették őket. Egyrészt, az EGSZB kérésének megfelelően ⁽¹⁾ az alacsony jövedelmű társadalmi csoportoknak védelmet kell biztosítani az energiaszegénységgel szemben. Másrészt a legnagyobb energiafogyasztó iparágakat globális versenyképességük megőrzése érdekében meg kell védeni az emelkedő energiaköltségekkel szemben; ellenkező esetben azok Európán kívülre helyezik át termelőegységeiket, olyan országokba, ahol az energia olcsóbb. Ez pedig bizonyára nem segíti az éghajlat ügyét („kibocsátásáthelyezés”) (TEN/492).

4.9.1 Mindazonáltal e helyzet egyik következménye az, hogy a kkv-knak és a közepes jövedelmű csoportoknak kell viselniük azon költségek terhét is, amelyek alól egyes ágazatok felmentést kaptak.

4.10 Az ipar leépülésének elkerülése. El kell kerülni az Európai Unió iparának további leépítését. Az ipar leépülése jelenleg azt az illúziót kelti, hogy a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló európai erőfeszítések sikeresek. Valójában azonban „a kibocsátásáthelyezés” rejtett formájának alkalmazása zajlik: attól, hogy a termékek előállítása az eddig megszokottól eltérően máshol, Európán kívül történik, a kapcsolódó „szénlábnyom” még megmarad, sőt, akár növekedhet is.

4.11 Több kutatás és fejlesztés a gyors és elhamarkodott, nagymértékű piaci bevezetés helyett. A kutatás, fejlesztés és demonstráció, valamint a nagymértékű piaci bevezetés és támogatás közötti különbséget nem szabad elkenőzni, hiszen ez többek között az innovációt gátló piaci helyzetek kialakulásához is vezethet. A fotovoltaikus energia túlzott támogatása (pl. Németországban, Frondel et al.: *Economic impacts from the promotion of renewable technologies. Energy Policy, 2010*) nem segítette az Európai Unión belüli versenyképes rendszer kiépítését (Hardo Bruhns és Martin Keilhacker: *Energiewende – wohin führt der Weg. Politik und Zeitgeschichte, 2011*). Az, hogy ma olcsóbb napelemek kaphatók, nem Európának, hanem Kínának köszönhető! Figyelmet kell tehát fordítanunk az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiát termelő valamennyi életképes megoldás kidolgozására, különös tekintettel az alapterhelésű kapacitáshoz hozzájárulni képes energiaforrásokra, mint a geotermikus energia vagy a magfűzió. 2050-re az energiakérdést sem Európában, sem máshol a világban nem sikerül végleg megoldani!

4.12 Ösztönzők nyújtása a beruházók számára: a jelenlegi válságra és a teljes ellátórendszer fejlesztésének szükségességére való tekintettel sürgősen szükség van új technológiákhoz és infrastruktúrához kapcsolódó beruházásokra. Az ilyen beruházások erősítik az optimizmust, valamint segítik a munkahelyteremtést és a bizalomépítést. Ez az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiákhoz, így a megújuló energiaforrásokhoz

⁽¹⁾ HL C 44., 2011.2.11., 53–56. o.

kapcsolódó legtöbb beruházásra is igaz, melyekre ugyanakkor bizonyos korlátozások és feltételek vonatkoznak; közülük néhányat e vélemény már korábban említett. A vonatkozó politikáknak többek között el kell kerülniük az olyan előírások alkalmazását, amelyek speciális technológiákat követelnek, mivel azok a korlátozott erőforrások további rossz elosztásához vezethetnek (lásd fent).

4.13 Általános ajánlás. Általános jelleggel ezért a szabályozási és feltételkeret felülvizsgálatát és annak biztosítását ajánljuk, hogy az olyan környezetet teremtsen, amely ösztönzi a kutatást, bátorítja a beruházást, kedvez az innovációnak, támogatja a belső piacot és nem veszélyezteti az energiaellátás biztonságát. A támogatásoknak a technológiák és rendszerek kutatására, fejlesztésére és bemutatására kell irányulniuk. A megújuló energiaforrásoknak a piaci versenyképesség érdekében történő támogatása ezzel egy időben kizárólag a szén-dioxid-kibocsátás elkerülésével kapcsolatos költségek kritériumán alapulhat (szén-dioxid-árzás) (CESE 271/2008). Egyszersmind meg kell szüntetni minden támogatást, amely a fosszilis üzemanyagok használata után jár.

4.14 Egyenlő feltételekkel a globális versenyben. Annak érdekében, hogy ez a megközelítés kellő mértékben hozzájáruljon a globális éghajlati kihívásoknak való megfeleléshez, az európai ipar azonban eközben ne szenvedjen további versenyhátrányokat a nemzetközi szinten, a világ más államainak mihamarabb hasonló erőfeszítéseket kell tenniük, vagy a globális verseny igazságos és összehasonlítható feltételeinek megteremtése érdekében reális közös célokat kell elfogadniuk. A korábbi csalódások ellenére az EGSZB támogatja az Európai Unió e cél elérése érdekében tett további erőfeszítéseit.

4.15 Európa, a magányos harcos. Mindazonáltal ha e kísérletek kudarcot vallanak, a kérdés továbbra is az, hogy az Európai Unió meddig engedheti meg magának, hogy folytassa a radikális célok eléréseért vívott magányos harcát anélkül, hogy ezzel komolyan gyengítené saját gazdasági erejét, és így megfosztaná magát az – így valószínűleg elkerülhetetlen – éghajlatváltozásra való felkészüléshez szükséges forrásaitól, annak valamennyi gazdasági és politikai hatásával együtt.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Egységes európai égbolt II+ (feltáró vélemény)

(2013/C 198/02)

Előadó: **Jacek KRAWCZYK**

2013. január 24-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Egységes európai égbolt II+

(feltáró vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 188 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az egységes európai égbolt megvalósítása szerves része annak a folyamatnak, amely az európai egységes piac további erősítése révén az uniós gazdaság versenyképességének és növekedésének javítására irányul. A cél jobb, hatékonyabb és megbízhatóbb légi közlekedési feltételek biztosítása az európai polgárok számára.

1.2 Az uniós légiközlekedési szektor és különösen a légiforgalmi ágazat folytatódó válsága még sürgősebbé teszi az egységes európai égbolt kezdeményezés megvalósítását. Rendkívül fontos, hogy az európai légiforgalmi szolgáltatási rendszer (ATM) szolgáltatásai a teljesítmény, a gazdaságosság, a minőség, a biztonság és a környezetvédelem szempontjából a bevált nemzetközi gyakorlatokéhoz hasonló hatékonysági szintet érjenek el.

1.3 Korábbi TEN /451. (2011. június 20.) és TEN/354–355. (2009. január 21.) számú véleményeivel összhangban az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal, hogy idejében és átfogó módon meg kell valósítani az egységes európai égbolt és az „Egységes európai égbolt” légiforgalmi szolgáltatási kutatás (SESAR) kezdeményezéseket, mégpedig azzal a hatókörrel, amelyre vonatkozóan 2004-ben és 2009-ben eredetileg megállapodás született. Azok a jogi eszközök, amelyekkel az uniós rendeletek jóvoltából rendelkezik az Európai Bizottság, elegendőek ebben a tekintetben. Az uniós légiközlekedési szektor és különösen a légiforgalmi ágazat folytatódó válsága miatt el lehetne gondolkodni a 2025-re vonatkozó célkitűzéseken.

1.4 Az EGSZB sajnálja, hogy a célkitűzésekben érintett legtöbb tagállam nem teljesítette a teljesítménycélokat, és ez a mulasztás semmilyen érdemi jogi következménnyel nem járt. Az EGSZB sajnálja, hogy a funkcionális légtérblokk kezdeményezés nagy része nem teljesült, és hogy az egységes európai égbolt II 2012. december 4-i jogi határidejét nem tartották be.

1.5 Az EGSZB ezzel kapcsolatban üdvözlö az Európai Bizottság tervét, mely szerint egy új, úgynevezett egységes európai égbolt II+ kezdeményezéssel új lendületet kíván adni az egységes európai égboltnak.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az egységes európai égbolt jogi keretének felülvizsgálata során az intézményi fejlesztések és a jogi egyértelműség mellett a következő elemek megerősítésére kellene összpontosítani:

— felülről építkező elemek az alulról építkező megközelítés kiegészítése érdekében,

— az egységes európai égboltra vonatkozó kezdeményezés kellő időben történő érdemi végrehajtásának megerősítése, a végrehajtás elmulasztása esetén bírság kilátásba helyezésével,

— a kiegészítő szolgáltatások szétválasztása és megnyitása a nagyobb verseny és a piaci erők előtt,

— olyan célkitűzések meghatározása, amelyek a szolgáltatások minőségére és a hatékonyság fokozására egyaránt irányulnak,

— a légtérhasználók fokozottabb bevonása.

1.7 Az európai légiközlekedési ágazat igen nehéz gazdasági helyzetben van, ami már több ezer munkahely elvesztéséhez vezetett. Az egységes európai égbolt megvalósítása és e kezdeményezés hatékonysága tehát azért is fontos, hogy munkahelyeket lehessen megmenteni a légiforgalmi értéklánc e szakaszában. Az egységes európai égbolt ötödik pillére alapvető fontosságú ennek kapcsán a foglalkoztatással, a munkavállalói mobilitással, a személyzeti irányításban bekövetkező változásokkal és a szakmai képzéssel kapcsolatos kihívások megfelelő kezelését tekintve. Ezért meg kell erősíteni a szociális párbeszédet, és lehetővé kellene tenni, hogy, túllépve az ATM ágazaton, ne csak a léginavigációs szolgáltatók (ANSP) képviselői vehessenek részt benne, hanem más szociális partnerek is, és a párbeszédet ki kellene bővíteni arra a témára, hogy milyen szociális következmények várhatóak az ATM ágazat, a légitársaságok és a repterek dolgozói számára, valamint hogyan óvhatók meg a tágabb uniós légiközlekedési ipar munkahelyei.

1.8 A tagállamoknak – azoknak is, amelyek csak lassan valószínűsítik meg az egységes európai égbolt kezdeményezést – ismertetniük kellene a légiközlekedési ágazatuk jövőbeli fejlesztésére vonatkozó stratégiáikat.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU által elért magas repülésbiztonsági szint kiemelt fontosságát meg kell őrizni. Létfonosságú annak biztosítása, hogy a gazdasági célok eléréséhez szükséges fellépés támogassa a biztonsági szint további emelését.

2. Bevezetés

2.1 Az egységes európai égbolt megvalósítása szerves része annak a folyamatnak, amely az európai egységes piac további erősítése révén az uniós gazdaság versenyképességének és növekedésének javítására irányul. Az egységes európai égbolt célja az, hogy javítsa az európai légtér szervezettségének és működtetésének általános hatékonyságát. Ez magában foglalja a költségek csökkentését, a biztonság és a kapacitás növelését, valamint a környezetre gyakorolt hatás korlátozását. A cél jobb, hatékonyabb és megbízhatóbb légi közlekedési feltételek biztosítása az európai polgárok számára.

2.2 Az Eurocontrol (Európai Szervezet a Légi Közlekedés Biztonságáért) közelmúltbeli jelentései – a légiforgalom-irányítás teljesítményének költséghatékonyságáról szóló jelentés (2010), illetve jelentéstervezet (2011), valamint a teljesítményértékelő egység jelentéstervezete (2011) – nyomán megállapítható, hogy 2007 és 2011 között számos változás történt. Ebből kifolyólag a költséghatékonyság általános változásának elemzésekor az ebben az időszakban történt fontosabb eseményeket figyelembe kell venni.

2.3 Az európai légtér széttagoltságából fakadó éves költség 2010-ben elérte a 4 milliárd eurót. Ez magában foglal 19,4 milliárd percnyi, a légiforgalmiáramlás-szervezésből (ATFM) adódó késést; ezenkívül minden egyes járat útvonala átlagosan 49 km-rel hosszabb volt a közvetlen repülési útvonalnál. Az egységes európai égbolt II első referencia-időszakát megelőzően uniós szinten a kompozit repült óránkénti gazdasági költség reálértéke 2006 és 2009 között enyhén (+1%-kal), míg 2010-ben jelentős mértékben (+4,6%-kal) nőtt, majd 2011-ben visszaesett (-4,3%). 2010-ben a légiforgalom-irányítás (ATM) és a távközlési/navigációs/légtérrelenőrző szolgálatok (CNS) szolgáltatási költségeinek reálértéke 4,8%-kal csökkent, amely csökkenést azonban semlegesítette a légiforgalmiáramlás-szervezésből (ATFM) adódó késések egységköltségének hirtelen emelkedése (+77,5%); ez utóbbi azonban ezzel szemben 2011-ben 42%-kal csökkent.

2.4 A légitársaságok által a léginavigációs szolgálatokra fordított összköltségben mutatkozó jelentős eltérések – a költségek 2010-ben 849 EUR és 179 EUR között mozogtak, vagyis a szélső értékek között több mint ötszörös volt a szorzó – különös jelentőséggel bírnak. Ráadásul az öt legnagyobb léginavigációs szolgáltató – amelyek mindegyike közel hasonló gazdasági és működési feltételek között működik – egységnyi költségei is jelentős eltéréseket mutattak (720–466 EUR). Ez a megoszlás egyértelműen azt jelzi, hogy az európai légiforgalom-irányítás működése nem optimalizált.

2.5 Az egységes európai égbolt I és II rendszerének (amelyeket 2004-ben, illetve 2009-ben vezettek be) eredményei azt bizonyítják, hogy e kezdeményezés alapelvei és általános iránya érvényesek, és hogy az ATM szabályainak optimalizálására fordított eddigi erőfeszítések elegendőek voltak ahhoz, hogy megjelenjenek az első eredmények. A két rendszer azonban számos gyenge pontra is rávilágított, melyek többsége abból fakad, hogy a tagállamok nem vázolták fel egyértelműen jelenlegi repülési prioritásaikat. A számtalan prioritás között például megtalálható a hozzáadott érték létrehozása a légtérhasználók számára, a légi közlekedésből származó tagállami bevételek maximalizálása és a repülésnek a regionális és mikrogazdasági fejlődés eszközeként történő felhasználása. Ennek eredményeképpen az európai léginavigációs szolgáltatásnyújtás a hatékonyság és a minőség terén még mindig súlyos hiányosságokat mutat, miközben erre a helyzetre nincs egyértelmű magyarázat. Ezenkívül a jelenlegi intézményi struktúra is elmarad az opti-

málistól, hiszen azt – számos átfedés és hiányosság mellett – a különböző érintettek által osztott közös irányvonal hiánya is jellemzi. Az egységes európai égbolt intézményi keretét ezért meg kell erősíteni.

2.6 Az „Egységes európai égbolt” légiforgalmi szolgáltatási kutatás (SESAR) az egységes európai égbolt technológiai eleme. A SESAR Közös Vállalkozás egy tanulmánya szerint a SESAR makrogazdasági hatása további 419 milliárd EUR GDP-növekedést generálhatna az európai gazdaság számára, és mintegy 320 000 munkahelyet teremthetne. A SESAR program megvalósításához a repülési értéklánc valamennyi résztvevőjének jelentős beruházásokat kell végrehajtania, ami elfogadható mértékű – a program légi és földi elemeinek (ideértve a légtérhasználókat, ANSP-eket és repülőtereket) szinkronizált alkalmazásán alapuló – megtérülés hiányában nehezen lenne indokolható. A SESAR sikeres megvalósításához az intézményi kereteket is fejleszteni kell; ugyanakkor az összes együttműködő félnek alapos költség-haszon elemzéseket kell végeznie a teljes légiforgalmi értéklánc egymást követő beruházási projekteire vonatkozóan.

2.7 Az Európai Bizottság ezért újabb jogalkotási csomag (egységes európai égbolt II+) kidolgozását tervezi, amely a már létező kezdeményezések alapján a költséghatékonyság, a kapacitás, a biztonság és a szabályozás minőségének további javítására irányul.

2.8 Az Európai Bizottságtól származó információ alapján az egységes európai égbolt II+ kezdeményezés céljai a következők lesznek:

- a léginavigációs szolgáltatások alacsony teljesítményének fokozása a funkcionális légtérblokkok újbóli életre keltésével, finanszírozás biztosítása a SESAR program bevezetéséhez, a légiforgalom-irányítás díjszámítási rendszerének aktualizálása, a technológia korszerűsítése a SESAR program végrehajtásával, valamint hathatósabb teljesítménycélok kitűzése,
- az optimálistól jelenleg elmaradó intézményi struktúra javítása például a következő intézkedésekkel: a gazdasági szabályozás összpontosítása az Európai Bizottság kezében, a műszaki szabályozás és felügyelet áthelyezése az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) felelősségi körébe; az Eurocontrol ezen intézmények támogató testületeként való elismerése, a hálózatkezelői irányítás aktualizálása, az egységes európai égbolt és az EASA kereteinek tisztázása az átfedések megszüntetésével és végül egy Európai Repülési Ügynökség (EAA) létrehozása, amely az európai légiközlekedési ipar – műszaki, gazdasági és biztonsági – felügyeletének valamennyi szempontját felölelné,
- a szabályozási eszközök egyetlen következetes jogi aktussá való átdolgozása,
- a tagállamok arra történő felkérése, hogy az Eurocontrolt igazítsák hozzá az új intézményi környezethez.

3. Általános megjegyzések

3.1 Korábbi TEN/451. (2011. június 20.) és TEN/354–355. (2009. január 21.) számú véleményeivel összhangban az EGSZB teljes mértékben egyetért az EU egységes európai égboltra és a

SESAR-ra vonatkozó kezdeményezéseinek szükségességével. A kérdéssel igen sürgősen kellene foglalkozni, mivel számos európai légitársaság gazdasági helyzete jelenleg nagyon rossz.

3.2 Az EGSZB az egységes európai égboltra vonatkozó csomag teljes – azaz a 2004-ben és 2009-ben eredetileg meghatározott hatókörön belüli – megvalósítását várja. Azok a jogi eszközök, amelyekkel az uniós rendeletek jóvoltából rendelkezik az Európai Bizottság, elegendők ebben a tekintetben.

3.3 Az EGSZB ezzel kapcsolatban üdvözli az Európai Bizottság tervét, mely szerint új lendületet kíván adni az egységes európai égboltra vonatkozó kezdeményezésnek. Alapvetően fontos, hogy minden uniós tagállam eleget tegyen korábbi politikai kötelezettségvállalásainak és időben, teljes mértékben végrehajtsa az egységes európai égboltra vonatkozó kezdeményezést. Az is rendkívül fontos, hogy az Európai Bizottság az egész végrehajtási folyamat során erős vezető szerepről és felelősségéről tegyen tanúságot.

3.4 Tekintettel a 2004. április 1-jén hatályba lépő egységes európai égbolt I, valamint a 2009 decemberében hatályba lépő egységes európai égbolt II eddigi csekély eredményeire, az EGSZB úgy véli, hogy az egységes európai égbolt kezdeményezés jelenlegi jogi keretének felülvizsgálata során az intézményi fejlesztések mellett a következő elemek megerősítésére kellene összpontosítani:

- felülről építkező elemek az alulról építkező megközelítés kiegészítése érdekében,
- a tagállami stratégiák pontos ismertetése, különös tekintettel azokra, amelyek ellentétesek lehetnek az egységes európai égbolt megvalósításával,
- az egységes európai égboltra vonatkozó kezdeményezés kellő időben történő érdemi végrehajtásának megerősítése, a végrehajtás elmulasztása esetén bírság kilátásba helyezésével,
- a kiegészítő szolgáltatások kötelező megnyitása a nagyobb verseny és a piaci erők előtt,
- olyan célkitűzések meghatározása, amelyek a szolgáltatások minőségére és a hatékonyság fokozására egyaránt irányulnak,
- a légtérhasználók fokozottabb bevonása,
- a szociális partnereknek – nem csak a léginavigációs szolgáltatók (ANSP) képviselőinek – szélesebb körű részvétele az egységes európai égbolt II+ kereten belüli szociális párbeszéd részeként.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB sajnálja, hogy jelentős számú, a célkitűzésekben érintett tagállam nem teljesítette a teljesítménycélokat, és ez a mulasztás semmilyen érdemi jogi következménnyel nem járt. A közelmúltban benyújtott nemzeti teljesítménytervek azt mutatják, hogy ezek a tagállamok még inkább alább adtak célkitűzéseikből. Ezért annak érdekében, hogy a tagállamok funkcionális légtérblokkjaikon belül és végül ezek között nagyobb szinergiákat hozzanak létre, hatékony szankcionálási

mechanizmusokkal ötvözött ambiciózus teljesítménycélok mellett olyan egyértelmű és világos tagállami stratégiákra van szükség, amelyeket a területre vonatkozó jogszabályok szükséges páneurópai harmonizációja is támogat. Az egységes európai égboltnak ösztönöznie kellene a szükséges közös európai jogi eszközök (azaz polgári jog) és egy, az európai légvédelmi ágazatra vonatkozó közös megközelítés kidolgozását.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy fokozni kellene az EU-nak és a funkcionális légtérblokkok szintjére áthelyezett hatáskörök számát, mert ezáltal leküzdhetővé válna az a jelenlegi probléma, hogy a tagállamok saját nemzeti léginavigációs szolgálataik védelmére vagy azok nemzeti gazdasági eszközként való használatára összpontosítanak ahelyett, hogy hozzáadott értéket állítanának elő a légtérhasználók és a fogyasztók számára. Uniószerterre kitűzött teljesítménycélok segítségével biztosítani kellene, hogy 2020-ra megvalósuljanak az egységes európai égbolt magas szintű célkitűzései, amelyek a következők: a 2005. évihez képest háromszoros kapacitás, ahol szükséges; a járatok környezetre gyakorolt hatásának 10%-os csökkentése; a légtérhasználóknak nyújtott ATM-szolgáltatások költségének 50%-os csökkentése, valamint a nemzeti légterek széttagozódásának megszüntetésében vállalt vezető szerep.

4.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az Unió teljesítmény-felülvizsgáló szervének (PRB) függetlenségét. E szerv tevékenységeit el kell választani a Eurocontrol feladataitól, és egy az Európai Bizottság felelősségi körébe tartozó, teljes mértékben uniós szintű szervhez kell utalni. Az EU-nak az uniós szintű teljesítménycélok és a nemzeti teljesítménytervek meghatározásának folyamatában is nagyobb szerepet kell biztosítania a teljesítmény-felülvizsgáló szervnek. A léginavigációs szolgáltatók túlréprezentáltságának véget kellene vetni.

4.4 Az EGSZB véleménye szerint uniós szinten bírságokat és ösztönzőket kellene bevezetni a teljesítménycélok nemteljesítésének megelőzése céljából, illetve annak érdekében, hogy ezek a célok a nemzeti érdekektől elkülönüljenek. Különösen arról kell gondoskodni, hogy a léginavigációs szolgáltatók beruházásainak és részvényeseik tőkéjének megtérülési aránya összefüggjön a teljesítményrendszer eredményeivel.

4.5 Az EGSZB sajnálja, hogy a funkcionális légtérblokk kezdeményezés nagy része nem teljesült, és hogy az egységes európai légbolt II 2012. december 4-i jogi határidejét nem tartották be. Több uniós szintű felülről építkező intézkedéssel új lendületet kellene adni a funkcionális légtérblokkra irányuló kezdeményezéseknek. A jelenleg jellemző „kozmetikázás” gyakorlata helyett egy jellemzően felülről építkező megközelítés biztosítaná, hogy a funkcionális légtérblokkok valódi előnyökkel járjanak. E tekintetben az egységes európai égbolt hálózatkezelő fel kellene hatalmazni arra, hogy a funkcionális légtérblokkok vezetése, a légtér, valamint a műszaki és emberi erőforrások optimalizálása érdekében javaslatokat tegyen, és a világosan meghatározott határidőknek megfelelően végrehajtsa a funkcionális légtérblokkokra vonatkozó konkrét projekteket. Nemteljesítés esetén bírságot kellene kiszabni. A hálózatkezelő és az érdekelt légtérhasználók számára megfigyelői státuszt kellene biztosítani a funkcionális légtérblokkok főbb testületeiben.

4.6 Az EU egységes európai égbolttal foglalkozó bizottsághoz történő tagállami hozzájárulásra az uniós célok helyett eddig inkább a nemzeti érdekek nyomták rá bélyegüket. E bizottságnak a 2015–2019-es teljesítménycélokról és díjszámítási rendszerről hozott legfrissebb döntése újabb megtorpanást jelent az egységes európai égbolt megvalósításában. Az EGSZB azt javasolja, hogy mind a légtérhasználók, mind a léginnavigációs szolgáltatók kapjanak megfigyelői státuszt és kezdeményezési jogot a bizottság valamennyi tevékenységével kapcsolatban.

4.7 Az EGSZB újfent üdvözlözi az Európai Bizottság abbéli szándékát, hogy az ügyfél-orientáltság és a hatékonyság javítása érdekében ismét napirendre veszi a kiegészítő ATM-szolgáltatások szétválasztásának kérdését. Ezt a szétválasztási folyamatot az EU szabályozási eszközeinek segítségével kellene gyorsítani. Ezzel kapcsolatban az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság nem tartotta be az egységes európai égbolt II-re vonatkozó jogszabályban (550/2004/EK rendelet 18a. cikke) előírt 2012. december 4-i határidőt. Erre az időpontra az Európai Bizottságnak egy tanulmányt kellett volna benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben értékeli a piaci alapelveknek a kommunikációs, navigációs, felügyeleti és légiforgalmi tájékoztatási szolgáltatók ellátása során való alkalmazásának jogi, biztonsági, ipari, gazdasági és társadalmi hatását, figyelembe véve a funkcionális légtérblokkok és a rendelkezésre álló technológia terén bekövetkező fejlesztéseket.

4.8 Az EGSZB véleménye szerint az egységes európai égbolt II+ jogszabálynak azzal is foglalkoznia kellene, hogy a kiegészítő szolgáltatókat – a távközlési/navigációs/légtérrelőrző szolgáltatókat (CNS), meteorológiai (MET) és képzési szolgáltatókat – elkülönítse a léginnavigációs szolgáltatók főbb csoportjától, és megnyissa előtük a piacot, miáltal nőne a hatékonyság, emelkedne a színvonal, míg a költségek általában véve csökkennének. Az EGSZB megjegyzi, hogy a kiegészítő szolgáltatók további liberalizációjának jelentőségét az egységes európai égbolt II+ jogszabály hatásvizsgálatában és az egységes európai égboltról szóló, Limasszomban megrendezett magas szintű konferencián is hangsúlyozták. Bár a jelenlegi jogszabályok lehetővé teszik a nemzeti szinten történő szétválasztást, a tagállamok továbbra sem szívesen használják ezt az eszközt a teljesítmény növeléséhez. Ahol lehetséges, a CNS- és a MET-szolgáltatásokat a piaci feltételektől függően, közbeszerzési eljárások keretében kellene megszervezni. A piaci feltételeket továbbá nem kellene ugyanazon a piacon kijelölési mechanizmussal ötvözni, mert ebben az esetben ez utóbbi fog dominálni. Minden helyi és jelentős keresztfinanszírozást meg kellene tiltani.

4.9 Az EUROCONTROL központosított szolgáltatásokra vonatkozó új koncepcióját megfelelően tanulmányozni kellene, feltéve, hogy ezek a szolgáltatások az ágazat érintett szereplői (légitársaságok, ANSP-k és repülőterek) által jóváhagyott, elfogadható üzleti modelleken és nyílt pályázati felhívásokon alapulnak, amelyek révén határozott idejű szerződések ítéltetők oda a legkedvezőbb ajánlatot tevő vállalkozások részére.

4.10 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a léginnavigációs szolgáltatók létesítményeinek szétaprózottságát konszolidációs központok használatával lehetne felszámolni. A Skyguide által

kidolgozott úgynevezett „virtuális központ” koncepció hasznos kiindulási pont lehetne. Ez a megközelítés a különböző helyszínekről üzemeltetett légiforgalmi szolgáltatói egységek olyan maximálisan szabványosított módszereit írja elő, amely teljes mértékben szabványosított, de méretezhető működési módszereket, eljárásokat és berendezéseket alkalmaz oly módon, hogy a légtérhasználók számára mindez egységes rendszernek tűnjön. Ez a hatás már az egységes európai égbolt jelenlegi programjában – amilyen például a SERA és a SESAR – is jól látható. Ez a rendszer teljes technikai és operatív átjárhatóságot biztosít a részt vevő léginnavigációs szolgáltatók között, amely lehetővé teszi, hogy egy konkrét egységhez tartozó ágazatot ideiglenesen egy másik egység operatív felelősségi körébe utaljanak át. Következésképpen a légtérrelőrző központok (ACC) alkalmazása egyik napról a másikra optimalizálhatóvá, az optimális teljesítmény pedig bármely pillanatban biztosíthatóvá válna.

4.11 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az egységes európai égbolt II+-re vonatkozó jogszabálynak megfelelő szabályozási keretet kellene biztosítani ahhoz, hogy a szabványosítási intézkedések végrehajtása következetes és koherens módon történjen. A funkcionális légtérblokkokon belül közös irányítótestületet kellene létrehozni, amely biztosítja a következetes és összehangolt végrehajtást. A szabványosítási intézkedések az EU-szerte érvényes teljesítménycélok megvalósításának gyakorlatias és hatékony eszközei.

4.12 Az EGSZB üdvözlözi, hogy az Európai Bizottság szélesíteni kívánja az egységes európai égbolt hálózatkezelőjének feladat- és hatáskörét. Ebben a tekintetben elengedhetetlen, hogy a légtérhasználók részt vehessenek a hálózati teljesítményt érintő stratégiai döntések meghozatalában, és a léginnavigációs szolgáltatók szerepet kapjanak a helyi teljesítményre vonatkozó döntéshozatalban.

4.13 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság bővíteni kívánja az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) hatáskörét annak érdekében, hogy a biztonsághoz nem kapcsolódó területeken is az EASA lássa el a műszaki szabályozási és felügyeleti feladatokat. Az EGSZB egyetért azzal, hogy ez lehet a megfelelő megközelítés, de aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az EASA új feladatokkal való esetleges leterhelése – a kockázatokon alapuló prioritások koncepciója által nyújtott támogatás ellenére is – előnyök helyett további problémákhoz vezethet, és az ügynökség figyelmét elvonhatja a biztonsággal kapcsolatos elsődleges feladatairól. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az EASA tevékenységi körének bővítése jelenleg nem elsődleges fontosságú. Az EGSZB véleménye szerint ehelyett inkább az EASA és az egységes európai égbolt program keretei közötti esetleges átfedéseket kellene felszámolni az EASA, az Eurocontrol és az Európai Bizottság között létesített megfelelő koordinációs mechanizmusokkal – és az intézményi keretek változtatása nélkül.

4.14 Az Eurocontrolra nagyon fontos szerep hárul az egységes európai égbolt operatív megvalósításában. A hálózatkezelő által biztosított hasonló központosított szolgáltatások jövőbeli hatékony teljesítményének biztosítása érdekében felül kell vizsgálni a jelenlegi Eurocontrol-egyezményt.

4.15 A SESAR kapcsán az EGSZB hangsúlyozza, hogy a program földi és légi elemei szinkronizált végrehajtásának támogatására elegendő állami finanszírozást kell biztosítani. Továbbá a prioritások – egyértelmű üzleti alapon történő – meghatározása során az operatív befektetőknek (légtérhasználók, légina-
vigációs szolgáltatók és repülőterek) kiemelkedő szerepet kell biztosítani a SESAR program végrehajtásának irányításában. Az EGSZB hangsúlyozza a SESAR – egy igen jelentős uniós infrastrukturális projekt – megvalósításának fontosságát, ezenkívül mélységes aggodalmának ad hangot az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz költségvetésének esetleges megkurtítása miatt, ez ugyanis befolyásolhatja az említett megvalósítás mértékét. Az is rendkívül fontos, hogy kidolgozzák a SESAR katonai alkalmazásának lehetséges jövőbeli finanszírozási modelljeit.

4.16 Az EGSZB nem támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy a zsúfolt útvonalakon árváltoztatást (modulációt) vezessenek be. Ez a légtérkapacitás kihasználása terén gyakorlatilag semmilyen javulást nem eredményezne; sőt, mivel a moduláció bevezetésével a légi járművek üzemből tartói kénytelenek lennének hosszabb útvonalakon repülni, szembe menne az éghajlatváltozás elleni küzdelem részét képező kibocsátás-csökkentésre irányuló uniós célkitűzésekkel. Egy ilyen rendszer ezenkívül tisztességtelen is lenne, mivel a légi járművek üzemből tartói a késésekhez kapcsolódó közvetett költségek formájában már megfizetik a zsúfoltság árát. Ez a fajta megközelítés kétszeres büntetéshez vezetne, ami teljes mértékben elfogadhatatlan, különösen mivel a légi járművek üzemből tartói az útvonaldíjakat az infrastruktúrafejlesztés finanszírozására fordítják, amelynek végső soron a zsúfoltságot kellene csökkentenie.

4.17 Az EGSZB úgy véli, hogy az árváltoztatásnak (modulációnak) ehelyett a légiforgalom-irányítási rendszer általános teljesítményének javításához szükséges berendezések megvásárlására kellene sarkallnia a légi járművek üzemből tartóit. Ezt úgy lehetne elérni, ha a SESAR technológiákba idejekorán beruházó légi jármű-üzemeltetők állami támogatásból csökkenthetnék az általuk fizetendő díjakat. Ezt a megközelítést aztán további

intézkedések kísérhetnék, úgymint a *Best Equipped, Best Served* (kb. legjobban felszerelt – legjobban kiszolgált) koncepció, amelyet az EGSZB teljes mértékben támogat.

5. Szociális párbeszéd

5.1 Az európai légiközlekedési ágazat igen nehéz gazdasági helyzetben van, ami már több ezer munkahely elvesztéséhez vezetett. Az egységes európai égbolt megvalósítása és e kezdeményezés hatékonysága tehát azért is fontos, hogy munkahelyeket lehessen megmenteni a légiforgalmi értékláncnak ebben a szakaszában. Az egységes európai égbolt ötödik pillére alapvető fontosságú, hogy megfelelően kezelni lehessen a foglalkoztatással, a munkavállalói mobilitással, a személyzet irányításában bekövetkező változásokkal és a szakmai képzéssel kapcsolatos kihívásokat. Ezért meg kell erősíteni a szociális párbeszédet, és lehetővé kellene tenni, hogy, túllépve az ATM ágazaton, ne csak a légina-
vigációs szolgáltatók (ANSP) képviselői vehessenek részt benne, hanem más szociális partnerek is, és a párbeszédet ki kellene bővíteni arra a témára, hogy milyen szociális következmények várhatóak az ATM ágazat, a légitársaságok és a repterek dolgozói számára, valamint hogyan óvhatók meg a tágabb uniós légiközlekedési ipar munkahelyei.

5.2 Az EGSZB határozott meggyőződése szerint a hatékony és folyamatos szociális párbeszéd alapvető segítséget nyújt az átmenet lebonyolításához. A munkatársak átalakulási folyamatban vállalt maradéktalan elkötelezettsége nélkül jelentősen nő a kudarc veszélye. A SESAR által kifejlesztett új technológiák és operatív koncepciók különösen a légiforgalmi irányítók hagyományos szerepét fogják megváltoztatni.

5.3 Fontos, hogy az egységes európai égbolt keretén belül folytatott szociális párbeszéd a végrehajtásban részt vevő összes fél aggodalmainak hangot adjon. Ezért nem helyes az ANSP képviselőinek jelenlegi túlsúlya, és az ágazat egyéb jelentős szereplőivel szembeni további megkülönböztetés kockázatával jár.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Műszaki textíliák – A növekedés motorjai (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 198/03)

Előadó: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

Társelőadó: **Ingeborg NIESTROY**

2011. július 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Műszaki textíliák – a növekedés motorjai

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2013. március 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 172 szavazattal, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A műszaki textíliák ágazata kedvező gazdasági és foglalkoztatási tendenciákat mutat az EU-ban, és az olyan „hagyományos ágazatok” egyike, amelyek az új ipari forradalom (intelligensebb, inkluzívabb és fenntarthatóbb termelés) követelményeinek teljes mértékben megfelelő üzleti modell segítségével képesek a megújulásra.

1.2 A textilipari anyagok és technológiák olyan kiemelkedő innovációkat jelentenek, amelyek válasszal tudnának szolgálni rendkívül sok társadalmi kihívásra. A műszaki textíliák katalizátorként hatnak más iparágakban is, mivel a következőket nyújtják:

- alternatív anyagokként: könnyűek, rugalmasak, puhák, (multi)funkcionálisak és tartósak,
- új technológiákban: rugalmasak, állandó minőséget garantálnak és sokrétűek,
- funkcionális alkotóelemként: nagyobb technológiai rendszerek és megoldások megbízható, multifunkcionális, költséghatékony és felhasználóbarát részei.

1.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság felhívja az Európai Bizottság és az Európai Parlament figyelmét azokra a fontosabb sikertényezőkre, amelyekkel ennek az ígéretes ágazatnak a növekedése érdekében foglalkozni kell:

- nemzeti és uniós szinten is egyszerű és hatékony eszközöket kell bevezetni, amelyekkel ösztönözhető és finanszírozható a technológiai és a nem technológiai jellegű innovációk;
- minden támogatást meg kell adni ahhoz, hogy a munkavállalók javíthassanak szakképesítésükön és ismereteiket a növekvő piacokhoz igazíthassák (egészségügy, építőipar, közlekedés, szépségápolás stb.);
- az érintett uniós K+F programokba be kell építeni egy textiliparral foglalkozó elemet, hogy az olyan hagyományos anyagokat, mint az acél vagy a cement minél inkább környezeti szempontból fenntarthatóbb textilanyagokkal

helyettesítsék. Emellett több olyan kutatásra is szükség van, amely ezeknek az anyagoknak az újrahasznosításával és a dinamikusan fejlődő CO₂-gazdasággal (a CO₂ erőforrásként való felhasználásával) foglalkozik;

- figyelembe kell venni, hogy az energiával kapcsolatos költségek bármilyen emelkedése milyen hatásokkal jár az EU-ban működő, például kompozitumokat és nemszőtt kelméket gyártó, nagy energiaigényű vállalatokra;
- támogatni kell az iparban az életciklus-elemzések elvégzését, hogy igazolni lehessen, hogy a termékek környezeti szempontból fenntarthatóak.

2. A műszaki textíliák ágazata az EU-ban

2.1 Az ágazat meghatározása és a nagyobb piacok

2.1.1 A műszaki textíliák olyan textilszálak, anyagok és szerkezeti anyagok, amelyek esztétikai kritériumok helyett inkább bizonyos műszaki paramétereknek felelnek meg, bár egyes piaci szegmensekben (pl. munkaruházat vagy sportruházat) esztétikai és műszaki kritériumoknak is megfelelnek.

Alábbi jellemzőiknek köszönhetően a műszaki textíliák számos speciális területen felhasználhatók: könnyűség, ellenálló képesség, nagy szilárdság, filtráció, lángállóság, jó elektromos vezető-képesség, jó szigetelőképeség, rugalmasság, abszorpció stb.

A szálanyagok (többek között poliészter, polipropilén, viszkóz, pamut, szén, üveg, aramid) sajátosságainak és a legmegfelelőbb gyártási technológia (szövés, fonás, fonatolás, kötés, nemszőtt kelmék készítése stb.) – ideértve a végfeldolgozást is (festés, színezés, nyomás, bevonatozás, laminálás stb.) – kiválasztásának köszönhetően a műszaki textíliák gyártói olyan, textilre épülő megoldásokat tudnak kínálni, amelyek képesek kielégíteni a speciális végfelhasználói igényeket mechanikai, alternatív anyagfelhasználási vagy akár védelmi szempontból is.

A pontos meghatározás tehát nem a felhasznált nyersanyagtól, a szálanyagtól vagy az alkalmazott technológiától függ, hanem attól, hogy végül milyen célra használják magát a terméket.

A frankfurti vásár „Techtextil” kiállításán, amely a műszaki textíliák terén a világ legnagyobb vásárának számít, olyan besorolást alkalmaznak, amely szerint 12 szakterület tartozik ide. (1)

A műszaki textíliák tulajdonképpen egy tágabb fogalomkörbe tartoznak, amelyet a David Rigby Associates „rugalmas anyagok feldolgozásaként” definiál. (2) Ezek közé tartoznak habok, fóliák, porok, gyanták és műanyagok. Ezek egyben olyan kompozitumok kulcsfontosságú összetevői, amelyek tulajdonképpen két vagy több különböző formájú vagy összetevőjű anyag ötvözetei, és általában egy szálanyagból készült mátrixot, valamint a mátrixnál erősebb erősítőt is tartalmaznak.

2.2 Tények és adatok

2.2.1 Az uniós textil- és ruhaipar

A legfrissebb EURATEX-adatok szerint 2011-ben az uniós textil- és ruhaipar 171,2 milliárd eurós forgalmat bonyolított, és az ágazatban közel 187 000 vállalat működik, amelyekben összesen több mint 1,8 millióan dolgoznak. A vállalatok meglehetősen kicsik (a textiliparban 13 fősek, a ruhaiparban 9 fősek, összesítve átlagban 10 fősek). Ez az oka annak, hogy a cégek elsősorban a belső piacon belül kereskednek, az uniós export pedig csak 38,7 milliárd euróra rúg, azaz világszinten a forgalom 22,6%-át teszi ki.

2011	Fogyasztás a háztartásokban (milliárd euróban)	Fogalom (milliárd euróban)	Vállalatok száma (ezerben)	Foglalkoztatottak száma (ezer főben)	Import az EU-ba (milliárd euróban)	Export az EU-ból (milliárd euróban)	Kereskedelmi mérleg (milliárd euróban)
Ruhanemű	304,0	77,5	131,4	1 117,9	67,7	18,4	- 49,32
Textil	166,5	93,9	55,5	716,4	25,4	20,3	- 5,06
ÖSSZESEN	470,5	171,4	186,9	1 834,3	93,1	38,7	- 54,37

Forrás: átdolgozott EURATEX-adatok a tagok adatai alapján, valamint 2011-es EUROSTAT-adatok

2.2.2 A műszaki textíliák uniós ipara

A textiliparral foglalkozó korábbi véleményeiben az EGSZB rámutatott, hogy a műszaki textíliák az európai textilipari vállalatok – és ezek közül is különösen a kkv-k – tevékenységén belül az egyik legígéretesebb területet jelentik. Az uniós ipar már most is vezető szerepet tölt be a műszaki textíliákkal kapcsolatos fejlesztésekben. (3). Magas fokú innovációs képessége révén ez az iparág közvetve és közvetlenül is hozzájárulhat az EU-ban a munkahelyteremtéshez és a növekedéshez.

2.2.2.1 Textilipari alágazatok

Az EURATEX adatai szerint a műszaki textíliák uniós ipara (ruhaipar nélküli) teljes textilipar forgalmának mintegy 30%-át teszi ki, ami 30 milliárd eurót, 15 000 vállalatot és 300 000 munkavállalót jelent (egy-egy tagállamokban nagyobb lehet ez a piacrészesedés: Németországban például 50%, Ausztriában 45%, Franciaországban pedig 40%). Egyes elemzők szerint ehhez még hozzá kellene számolni más uniós iparágak egyes összetevőit is: a textilgépgyártás egy részét, illetve más ágazatok textilvereszközök gyártási tevékenységét is. Ilyen például a gumiabroncsgyártás, az útburkolás vagy a geotextíliák használata az építőiparban. Mindezt figyelembe véve a műszaki textíliák uniós ipara összességében még ennél is nagyobb lehet (elérheti akár az 50 milliárd eurót is).

(1) 1. Agrotech – a mezőgazdaságban, erdészetben és halászatban használt textíliák; 2. Buildtech – a magas- és mélyépítésben szerkezeti anyagként alkalmazott textíliák; 3. Clothtech – a ruha- és cipőgyártásban szerkezeti anyagként használt textíliák; 4. Geotech – geotextíliák és mérnöki tervezés során használt szerkezeterősítő textíliák; 5. Homotech – a bútorgyártásban vagy pl. padlóburkolatként használt textíliák; 6. Indutech – filtráció és egyéb, az iparban használt textíliák; 7. Medtech – a gyógyászatban és higiéniai eszközökben alkalmazott textíliák; 8. Mobiltech – a jármű-, alkatrész- és felszerelésgyártásban, szerkezeti anyagként használt textíliák; 9. Oekotech – a környezetvédelemben alkalmazott textíliák; 10. Packtech – csomagolóanyagok terén, tárolásban alkalmazott textíliák; 11. Protech – az egyéni és közösségi védőfelszerelések előállításában használt textilanyagok; 12. Sporttech – sportruházatok, sportfelszerelések, szabadidő-tevékenységek eszközeinek gyártásában alkalmazott textíliák.

(2) *Technical Textiles and Nonwovens: World Market Forecasts to 2010* [Műszaki textíliák és nemszött kelmék: Világpiaci előrejelzések 2010-ig], David Rigby Associates, <http://www.fibre2fashion.com/industry-article/pdffiles/Technical-Textiles-and-Nonwovens.pdf>.

(3) – A CCMi kiegészítő véleménye az alábbi közleményről: *A textil- és ruhagyártási ágazat jövőjéről a kibővített Európai Unióban* (CCMI/009), elfogadva 2004. június 7-én, előadó: Nollet.
 – Vélemény az alábbi közleményről: *A textil- és ruhagyártási ágazat jövőjéről a kibővített Európai Unióban* (INT/220), elfogadva 2004. július 1-jén, előadó: Antonello Pezzini.
 – A CCMi tájékoztató jelentése az alábbi tárgyban: *Az európai textil- és cipőipar fejlődése* (CCMI/041), elfogadva 2008. február 4-én, előadó: Claudio Cappellini.
 – Vélemény az alábbi tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a textiltermékek elnevezéséről és az ehhez kapcsolódó címkézéséről*, (INT/477), elfogadva 2009. december 16-án, előadó: Claudio Cappellini.

2.2.2.2 Az EU részesedése a globális szálanyag-felhasználásban

Azt, hogy világszinten hogyan alakul a műszaki textíliák gyártása, jól mutatja, hogy mennyi szálanyagot használnak fel. A műszaki textíliákhoz 2010-ben világviszonylatban mintegy 22 milliárd tonna szálanyagot használtak fel. Ez 27,5%-a annak a 80 milliárd tonnának, melyet az összes textiltermékhez és ruházathoz használtak fel. A CIRFS (Nemzetközi Műselyem- és Szintetikus Szál Bizottság) szerint Európának körülbelül 15%-os a részesedése a műszaki textíliák globális felhasználásából.

	Szálanyag-felhasználás (ezer tonnában)
EU	3 437
Amerika	4 111
Kína	7 100
India	4 020
A világ többi része	3 812
Világviszonylatban	21 880

Forrás: CIRFS, Edana, JEC

Az EU értékbeli piacrésze nagyobb ennél: a műszaki textíliák 230 milliárd amerikai dollárnyi globális piaca fő ágazatainak (ideértve a nemszött kelméket és a kompozitumokat is) 20 és 33%-a között van.

A MŰSZAKI TEXTÍLIÁK VILÁGPIACÁNAK SZERKEZETE – 2011

2011	Millió tonna	Milliárd USD	Uniós részesedés	Növekedési ráta
Műszaki textíliák	25,0	133	20 %	+3,0 %
Nemszött kelmék	7,6	26	25 %	+6,9 %
Kompozitumok	8,0	94	33 %	+6,0 %
Összesen	40,6	253		

Forrás: INDA, Freedonia Group, IFAI, JEC

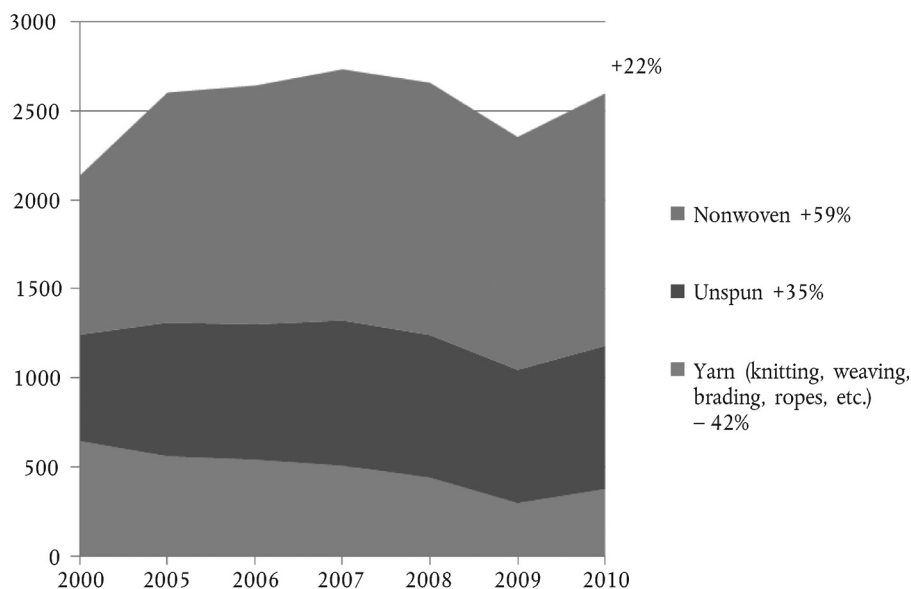
2.2.2.3 Az EU 27-ek exportja műszaki textíliákból a világ többi részébe 2011-ben

A műszaki textíliák öt fő exportőre (DE, IT, FR, UK, BE) együtt a teljes uniós kivitel 60%-át adja. A (ruházat nélküli) textilkivitelben belül pedig a következő országok esetében a legnagyobb a műszaki textíliák részaránya: Finnország, Dánia, Svédország, Cseh Köztársaság és Magyarország (lásd az I. sz. mellékletet: A műszaki textíliák aránya a tagállami textilkivitelben 2011-ben).

2.2.3 Legfrissebb trendek a műszaki textíliák uniós iparában

2.2.3.1 A nemszött kelmék és a kompozitumok piacának növekedése

Az elmúlt évtizedben 22%-kal nőtt az ágazat – ahogy azt az alábbi diagram is jelzi, amely az (üvegszál nélküli) szálanyag-felhasználás alkalmazási területenkénti alakulását mutatja.

Forrás: CIRFS

A műszaki textíliák ágazata jelentős ipari változáson megy keresztül, melynek része, hogy egyre fontosabbak az új (orvosi, sport- és szabadidős, légügyi, környezetvédelmi) alkalmazások, és hogy a hagyományos technológiákat (kötés, szövés, fonás) egyre inkább felváltják az újabbak (például a nemszött kelmék és a kompozitumok gyártásának technológiái).

Az ágazat európai növekedésének hátterében elsősorban az alábbi két technológia áll:

- nemszött kelmék, melyek 60%-os növekedést mutattak az elmúlt évtizedben
- kompozitumok, amelyek aránya pedig 10 év alatt 75%-kal nőtt.

2.2.3.2 Vezető pozíció három piacon

„A három legnagyobb felhasználási terület Európában a teljes felhasználás több mint 50%-át adta, de ebben az esetben a Mobiltechről, Hometechről és az Indutechről volt szó.” (David Rigby Associates).⁽⁴⁾

2.2.3.3 EuroMed partnerség

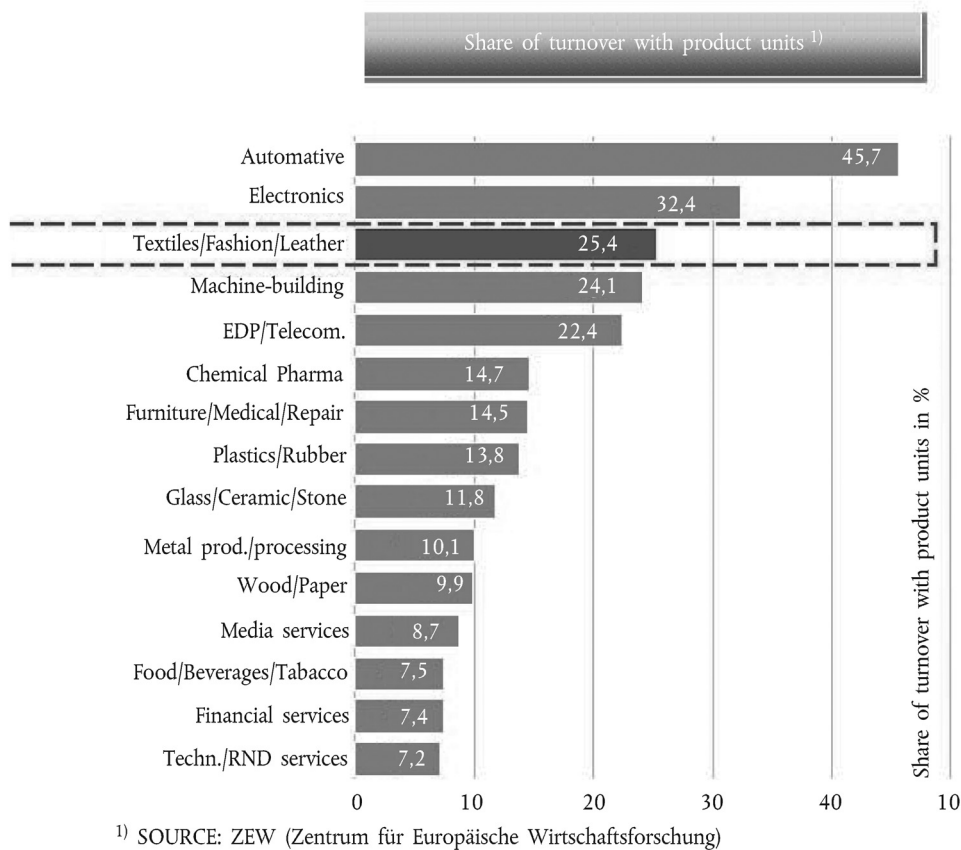
Az uniós textil- és ruhaipar sikeres ipari partnerséget tudott kialakítani a divat területén olyan EuroMed-országokkal, mint Marokkó, Tunézia és Egyiptom. Ez pedig jó lehetőségeket jelent a jövőre nézve ahhoz, hogy ösztönözni lehessen uniós beruházásokat olyan műszakitextília-piacokon, amelyek már kiforrottak, kevésbé technológiai jellegűek és érzékenyebbek az ázsiai termékek által keltett árversenyre.

Ebből a szempontból külön kell kezelni Törökország helyzetét. Törökország az EuroMed kiemelt szereplőjének számít a divatcikkek piacán, és komoly, integrált textilipara van, amely a nyersanyagoktól (pamut vagy szintetikus szálak) kezdve kiterjed egészen a ruházatig és a lakástextilig. Egyre több török vállalat tevékenykedik a műszaki piacokon (10–15%), és dinamikusán nő a belső fogyasztás is.

2.2.3.4 Nagyfokú innovációs kapacitással rendelkező ágazat

Német kutatók a közelmúltban megerősítették, hogy e több szektort átfogó ágazathoz tartozó és számos iparágnak alapanyagot szállító, műszaki textíliával foglalkozó cégek nagyfokú innovációs kapacitással rendelkeznek: forgalmuknak több mint 25%-át új, innovatív termékekből valósítják meg, és ezzel az eredménnyel az autógyártás és az elektronikai ágazatok mögött a harmadik helyen állnak (forrás: Klaus Huneke előadása, 1. EURATEX konvent, Isztambul).

⁽⁴⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

2.3 GYELV-elemzés (gyengeségek, erősségek, lehetőségek, veszélyek)

2.3.1 Erősségek és lehetőségek

2.3.1.1 Erősségek:

- egyre magasabb szintű K+F és innováció a vállalatoknál – mérettől függetlenül,
- hatékony kollektív eszközök az innováció nemzeti szintű ösztönzésére (textilipari klaszterek, K+F-központok stb.), különösen Németországban, Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban, Spanyolországban, Hollandiában és Lengyelországban,
- hatékony kollektív eszközök uniós szinten: a textilipari és ruházati technológiai platform számos együttműködési projektjének köszönhetően kölcsönösen ösztönözték egymást a felhasználási piacok, a textilipari vállalatok és a kutatók; egy európai hálózat, amely a legfontosabb textil-technológiai intézményeket tömöríti (Textranet), egyetemi hálózatok (AUTEX), valamint egy, a legfontosabb innovatív textilipari régiókat tömörítő hálózat,
- uniós vezető cégek a növekvő piacokon (pl. a Freudenberg vagy a Fiberweb a nem szőtt textíliák tekintetében),
- az EU vezető pozíciója a textilipari gépgyártásban (a világpiac 75%-a),
- a végfelhasználók sokfélesége, ami lassú növekedés jellemezte időszakokban előnyt jelent,

— határozott ösztönző az egyéni védőfelszerelések ágazata számára (az Európai Bizottság szerint a hat vezető piac egyike),

— általában jobb pénzügyi mutatók, mint a többi textilipari és ruházati vállalatnál (alkalmazottanként nagyobb többletérték, magasabb pénzforgalom, magasabb haszonkulcs stb.),

— a vezető nemzetközi vásár ellenőrzése (Techtextil).

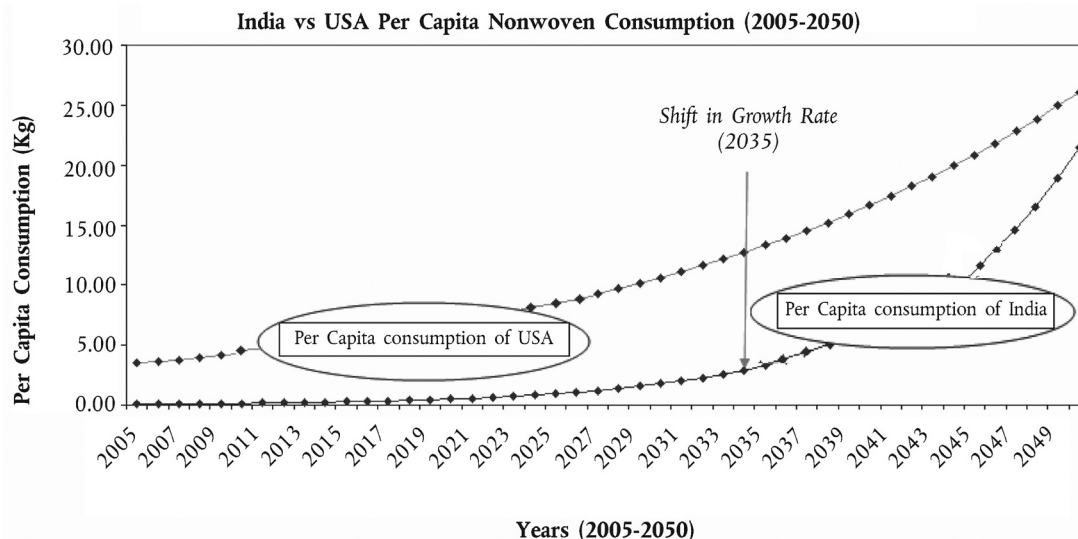
2.3.1.2 Lehetőségek:

— a végfelhasználók részéről egyre nagyobb az igény a textilipari megoldások iránt: a komfort- és biztonságérzetet növelő megoldások az aktív életvitel szolgáltatában, a széndioxid-kibocsátás csökkentése a közlekedésben (súlycsökkentés révén) és az építkezésben (hőszigetelés révén), a gyógyászati technológia fejlődése (nozokomiális fertőzések megelőzése, implantátumok, egészségügyi ellenőrzés stb.),

— szoros együttműködés a gyártók és a fogyasztók között annak érdekében, hogy figyelmet kapjanak a nagyon különleges igények („testre szabott megoldások”) és a kereslet által vezérelt innováció,

— egyre fontosabb a jobb újrahasznosíthatóság, például a habok helyettesítése nem szőtt textíliákkal, összetett anyagokkal és utastéri légszűrőkkel,

— az egy főre jutó műszakitextília-fogyasztás gyors növekedése az egész világon, de különösen Kínában, Indiában és Brazíliában.

Forrás: „India Rising: Opportunities in Nonwovens and Technical Textiles” [India felemelkedése: Lehetőségek a nem szőtt textíliák és a műszaki textíliák ágazatában], Seshadri Ramkumar és Appachi Arunachalam, a nem szőtt textíliák és a korszerű anyagok laboratóriuma, Texas Tech University, Lubbock, Texas.

2.3.2 Gyengeségek és veszélyek

2.3.2.1 Gyengeségek:

- korlátozott beruházási kapacitással rendelkező kis- és középvállalkozások,
- nehezebb hitelhez jutni,
- a textilipar nem vonzza a fiatal diplomásokat,
- a természetes és műszálak gyártásának visszaszorulása az EU-ban, ami a szál típusok kis választéka és az importfüggőség növekvő kockázata miatt nehézségekhez vezet az innovációban,
- a hagyományos anyagokhoz képest a műszaki textíliákat egyelőre csak kis mértékben lehet újrahazsnoítani,
- rendkívül energiaigényes ágazat,
- érett felhasználási piacokra szakosodik, amilyen például a Mobiltech (figyelembe véve az uniós gépjárműgyártás kritikus helyzetét is) vagy a Hometech, különösen a szőnyegek, bútorszövetek és matracok tekintetében.

2.3.2.2 Veszélyek:

- nyersanyaghiány és növekvő árak (főként szintetikus, regenerált vagy szervesetlen szálak, polimerek, sodrott és filamentfonalak),
- az energiaköltségek növekedése az EU-ban (gáz és áram), ami oda vezethet, hogy az energiaigényesebb ágazatokban

(műszálak, nem szőtt textíliák, kelmefestők, kikészítők stb.) a termelést az Egyesült Államokba vagy Ázsiába helyezik át,

- egyre élesebb verseny a feltörekvő országokkal, és egyre több akadály az ilyen országok piacaira való belépés útjában. Ázsia 2010-ben már a legnagyobb tömeget termelő régió volt, miután 2,6-szorosára növelte termelési értékét,
- egyre nagyobb nyomás nehezedik az árakra, főként az érett piacokon,
- a hamisítás és másolás növekvő kockázata.

3. E dinamikus ágazat hozzájárulása az Európa 2020 stratégia kihívásaihoz

3.1 Intelligens növekedés

Az intelligens növekedés alapja egyfelől az innovatívabb uniós ipar, amely hatékonyabban használja fel az energiát, az új anyagokat és az ikt-megoldásokat (ikt: információs és kommunikációs technológiák), másfelől a vállalkozások, köztük a kkv-k versenyképessége.

A műszaki textíliák ágazata többféleképpen is elősegítheti az intelligens növekedést:

- az ágazatok közötti technológiatranszferrel kapcsolatos legjobb gyakorlatok népszerűsítése (termékeny együttműködés),
- erőfeszítések a termelés energiahatékonyságának növelésére,

- a technológiai innováció és a nem technológiai innováció kombinálására való képesség: nem elég, hogy egy deréktámasztó öv hatásos legyen, az is fontos, hogy formatervezése megnyerje a beteg tetszését,
- a termékek/anyagok megtervezésekor, használatkor és leselejtezésekor a kreativitás ösztönzésére való képesség,
- a munkavállalók képzettségi szintjének emelése új piacok meghódítása érdekében,
- az ikt terjedése mindennapjainkban a környezetükkel kommunikáló intelligens textíliáknak köszönhetően: például az időseket célzó „intelligens öltözék” – amelyik nyomon követ és a kórházaknak közvetít kritikus fiziológiai adatokat – segíthet abban, hogy az idősek saját otthonukban maradhassanak.

3.2 Inkluzív növekedés

Az uniós műszaki textilipar a közelmúltban sok tagállamban kedvező tendenciát mutatott a munkahelyteremtés tekintetében, sőt néhány esetben már munkaerő- és szakemberhiány is fellépett, amit meg kell oldani.

Az EU-ban az inkluzív növekedésnek köszönhetően meg tudjuk őrizni és tovább tudjuk fejleszteni szociális modellünket, amelynek alapját szigorú szabványok, hosszú múltra visszatekintő szociális védelem és a szociális párbeszéd erős hagyománya képezik. Az uniós szakpolitikákban és nemzeti szinten kiemelt figyelmet kell fordítani a sérülékeny iparágakra, térségekre és emberekre, hogy ők is nap mint nap élvezhessék a gazdasági növekedés, a technológiai fejlődés és az innováció előnyeit.

A műszaki textíliák ágazata a maga szintjén többféleképpen is elősegítheti az inkluzív növekedést:

- képes piacra vinni a fogyatékkal élők, a betegek és az idősek számára alkalmas innovatív árukat és szolgáltatásokat: testre szabott ruházatot, esés ellen védő ruházatot, specifikus sport- és szabadidős felszereléseket,
- az egyéni igényekhez való alkalmazkodásnak köszönhetően képes megoldásokat találni a demográfiai és társadalmi változásokra, melyek növelik a keresletet az összetettebb és egyre inkább személyre szabott termékek és szolgáltatások iránt (lásd a *European Consumer Goods Research Initiative* [a fogyasztási cikkek kutatására irányuló európai kezdeményezés] egyes projektjeit: Prosumer.net).

3.3 Fenntartható növekedés

A fenntartható növekedés az EU-ban olyan energia- és erőforráshatékony gazdaságot jelent, amely képes megfelelni feladatainak az éghajlatváltozás és a fenyegető erőforráshiány elleni küzdelemben. Az energiahatékony gazdaságot általában „karbonszegény gazdaságnak” nevezik, ami a CO₂-kibocsátás csökkentésére utal. A műszaki textíliák ágazata ugyanakkor elsőként mutat példát egy olyan gazdaság irányába történő lehetséges elmozdulásra, amely a szén erőforrásként használja fel.

A műszaki textíliák ágazata három fontos módon is elősegítheti a fenntartható növekedést:

- a CO₂-kibocsátás csökkentése révén, a közlekedésben használatos anyagok könnyebbé tételének köszönhetően (össze-

tett anyagok a repüléstechnikában és szénszálak a gépjárművek számára),

- konkrét textilipari megoldásokat kínálva – például a szűrés, megerősítés és szigetelés terén a lakhatás és az építőipar energiahatékonyágának javításához,
- a műanyag flakonokból nyert PET poliésztergyártáshoz történő újrahasznosításával.

A műszaki textíliák terén a fenntartható márkaépítés érdekében az uniós vállalatokat az alábbiakra kellene ösztönözni:

- mérleljék az ökodizájn alkalmazását a termékek és a termelési módok megtervezésekor,
- készítsék el termékeik életciklus-értékelését, ami idővel egyre fontosabb szerepet fog kapni, mivel egyelőre a hagyományos anyagok – például a fémek – újrahasznosítása gyakran olcsóbb.

A szénszálakkal kapcsolatban három fontos kérdés még függőben van:

- először: a kőolajkorszak végére való felkészülésként az EU-ban egy természetes szálon alapuló, újrahasznosítható szénszál kifejlesztése, ⁽⁵⁾
- másodsor: olyan újrahasznosítási eljárások kidolgozása, amelyek segítségével lehetővé válik a kevert szálú textíliák teljes újrahasznosítása (80–90%),
- harmadszor (és ez ambiciózusabb feladat): az ipar és a tudomány támogatása olyan eljárások kifejlesztésében, amelyekkel alapanyagként lehet felhasználni a széndioxidból származó szenet, például gyorsított fotoszintézis vagy más technológiák segítségével történő átalakítás révén. Más alkalmazásokkal összefüggésben végeznek már ilyen jellegű kutatásokat, de ezeket intenzívebbé kell tenni (a „CO₂-gazdaság” irányába). ⁽⁶⁾

[Lásd a 2. mellékletet, amelyben három példa segítségével hasonlítjuk össze minőségi szempontból a hagyományos anyagok környezeti hatásait a műszaki textíliák környezeti hatásaival.]

4. Uniós szinten ösztönzendő sikertényezők

4.1 A készségek és a szaktudás fejlesztése és továbbadása

4.1.1 Az ágazat fejlődésében kulcsszerepet játszik az oktatás: az egyetemek, a textíliákkal, műanyagokkal, rugalmas anyagokkal stb. foglalkozó műszaki főiskolák. Az EU-ban működő vállalatoknak olyan fiatal szakemberekre van szükségük, akik rendelkeznek az említett új piacokhoz szükséges ismeretekkel. Fontos tehát, hogy jobban képzett munkaerőt találjanak, olyan mérnököket, akik széles körű ismeretekkel rendelkeznek többek között a textilipar, a vegyipar, a műanyagok és gyanták, a gépjárműgyártás és az építőipar terén.

Hasonlóan fontos a munkavállalók továbbképzése és képesítése is. Nemzeti szinten kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a relevánsabb ismeretek súlypontja az érett piacokról a növekvő piacokra helyeződjön.

⁽⁵⁾ Ennek azonban – a szükséges földterület és az élelmiszer-termeléssel való ütközés miatt – megvannak a korlátai (ahogy az a bioüzemanyagokkal kapcsolatban is megfigyelhető volt).

⁽⁶⁾ Lásd például: „Positionspapier – Verwertung und Speicherung von CO₂” [Állásfoglalás – A CO₂ feldolgozása és tárolása], VCI/Dechema, 2009. (www.bio-based.eu, www.nova-institut.de).

Ezért az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a szociális partnerek által 2011-ben, európai bizottsági pénzügyi támogatással létrehozott Európai Textilruházat- és Bőrtermék-ágazati Képesítési Tanács munkáját, és kéri a tanácsot, hogy mérje fel, milyen konkrét szakismeretekre van szükség a műszaki textiliákkal foglalkozó vállalatoknál.

4.1.2 Mivel az új felhasználási piacok még csak nemrégiben indultak gyors fejlődésnek, népszerűsíteni kell az új munkalehetőségeket ebben az ágazatban. Ösztönzést érdemel a szakismeretekkel és munkahelyekkel foglalkozó, már működő megfigyelőközpontok összekapcsolásának terve. Ez a promóciós feladat a textiliparról kialakult kedvezőtlen kép miatt különösen sürgős.

4.2 Hozzáférés nem technológiai és technológiai innovációkhoz, eszközök az új termékek és szolgáltatások forgalmazásához

A 2014–2020-as időszakra szóló „Horizont 2020” programban az Európai Bizottság három kiemelt területet határozott meg:

- társadalmi kihívások,
- vezető szerep az alap- és az ipari technológiák területén,
- tudományos kiválóság.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a „Horizont 2020”-nak a korábbi 7. keretprogramhoz képest megjelent legfontosabb új elemeit:

- az ipar és a kkv-k határozottabb részvétele, és több előny számukra,
- több kisebb projekt és kevesebb adminisztratív akadály (legfeljebb kétéves időtartam, 3–6 partner),
- egyértelmű elkötelezettség az innováció támogatása mellett, ideértve a nem technológiai jellegű innovációt is.

4.2.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a COSME-t, mivel e program segít a fogyasztási cikkek ágazatában aktív kkv-knek abban, hogy piaci bevezetést előkészítő projektek és új üzleti modelleket alkalmazó kezdeményezések révén innovatív fogyasztási cikkeket vigyenek piacra.

4.2.2 A nemzeti és uniós szintű (már említett) különböző kollektív eszközök alkalmazásának tapasztalatai alapján a következő sajátos igények megjelenéséről számolhatunk be ebben az ágazatban:

- egy egyszerű, kkv-barát kommunikációs forma kialakítása az új termékekhez és új anyagokhoz kapcsolódó K+F programok vonatkozásában, mivel nagy részüknek vannak textilipari kötődései;
- az ipari-egyetemi kutatási együttműködés és innovációs struktúrák (a textil- és ruhaipar jövőjével foglalkozó európai technológiai platform, tanácsok és hálózatok nemzeti szinten, innovatív klaszterek regionális szinten stb.) támogatása;

— kommunikáció és interakció biztosítása az EU egész területén az ilyen struktúrák, illetve más iparágak hasonló struktúrái között az ágazatközi innováció előmozdítása érdekében;

— javaslatként új, ambiciózus finanszírozásra a „Horizont 2020” keretében a textiliák újrahasznosítása érdekében (a termelésből és a késztermékekből származó hulladékok esetében egyaránt), hogy javuljon a textiliák újrahasznosítási teljesítménye a papír- vagy üvegyiparéhoz képest. A hulladékokról szóló irányelv felülvizsgálata jó alkalom a textil-újrahasznosítási ágazat megszervezésére;

— a kutatás intenzívebbé tétele a szén-dioxiddal mint erőforrással kapcsolatos megközelítések terén, ideértve a gyorsított fotoszintézist.

4.3 A finanszírozáshoz való hozzáférés problémája

4.3.1 A banki finanszírozáshoz való hozzáférés

A Bazel III új szolvenciaszabályainak ⁽⁷⁾ végrehajtása szigorúbb hitelezési tevékenységhez vezet majd a bankszektorban a banki szabályozó hatóságok által megkövetelt magasabb sajáttőkearány miatt. Ez a hitelkorlátozás jelentős következményekkel jár majd a kkv-kra nézve, különösen az ipari ágazatokban.

A különböző beruházások (gépek megvásárlása, új technológiák, külső növekedés, szabadalmak beszerzése stb.) finanszírozásához való hozzáférés a műszaki textiliák fejlesztésének kulcsfontosságú tényezője az EU-ban.

A banki finanszírozáshoz való hozzáférés általában nehezebb az inkább alacsonyabb sajáttőke-aránnyal rendelkező kkv-k számára, melyek a negatív ágazati minősítés miatt még hátrányos helyzetbe is kerülhetnek.

4.3.2 A bankrendszeren kívüli finanszírozáshoz való hozzáférés

A nem banki finanszírozás aránya a gazdaságban az EU-ban korlátozottabb, mint az USA-ban: 1/3, szemben a 2/3-dal. Ezért ösztönözni kell a kkv-k pénzügyi piacokhoz való hozzáféréseinek előmozdítását, illetve az üzleti anyagok és a befektetési alapok működésének elősegítését célzó erőfeszítéseket.

A műszaki textiliákkal foglalkozó cégeknek vannak bizonyos sajátosságai, melyek vonzólag hathatnak a magánbefektetésekre: gyakran családi vállalkozásokról van szó; vezetőik gyakran mérnökök, tudományos háttérrel (mint például a speciális sebészeti fonalak és protézisek kialakítása érdekében sebészek által beindított egyes francia induló vállalkozásoknál); és az üzleti forgalom K+F-re fordított aránya nagyobb, mint az úgynevezett „hagyományos iparágak”-ban (lásd a fenti 2.2.3.4. pontot).

⁽⁷⁾ Új tőke- és likviditási szabályozás a bankok számára.

4.4 A szellemi tulajdonjogok EU-n belüli és kívüli védelme

A kkv-k általában alábecsülik immateriális javaik értékét. Segíteni kell őket szellemi tulajdonjogaik védelmében, különösen a szabadalmak, márkák terén, míg a modelleknek és a formatervezésnek inkább a divat és a lakberendezés számára van jelentősége.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság sürgeti az európai szabadalom mielőbbi megvalósítását, mely egyszerűséget és egységes, megfizethető védelmet hoz az EU innovatív kkv-i számára a „szabadalmaztathatóság” keretein belül (egyedi GYELV elemzés a vállalkozás számára az innováció, a piac és a profil szempontjainak figyelembe vételével).

Az európai vállalatok nagyszabású másolások és hamisítások áldozatai a globális szinten. Az Európai Bizottságnak segítenie kell őket abban, hogy megvédjék jogaikat az olyan nagyobb feltörekvő piacokon, mint Kína, India, Brazília vagy Mexikó. A márkák, a design és a modellek védelmével kapcsolatos problémák már jól ismertek a kreatív iparágakban. A textilipari gépek, az új szálanyagok és az új funkciókkal kiegészülő új folyamatok szabadalmainak védelmét még jobban meg kell erősíteni az Európai Bizottság szellemi tulajdonjogokra vonatkozó cselekvési tervében.

4.5 Közbeszerzéshez való hozzáférés az EU-ban és azon kívül

A közbeszerzés erőteljes serkentő hatást gyakorol a munkahelyteremtésre, a fenntartható fejlődés és az innováció ösztönzésére a műszaki textíliák üzletágában. ⁽⁸⁾ Az európai uniós követelményeknek gazdasági, szociális és környezetvédelmi kritériumokat kell magukban foglalniuk. A közületi vevőket aktívan ösztönözni, illetve képezni kell arra, hogy hogyan „enyhítsék” a piaci árfeltételeket és az áron kívüli feltételeket (gyakorlati iránymutatások).

Az európai közbeszerzéshez való hozzáférést korlátozottan kell lennie a külföldről működő, az EU szociális és környezetvédelmi előírásainak nem megfelelő külföldi vállalatok számára, az uniós vállalatok számára pedig javítani kell a külföldi közbeszerzéshez való hozzáférést.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság támogatja a 2012. március 21-i keltezésű rendeletjavaslatot, mely a teljes viszonyosság megteremtését célozza az EU-n kívüli vállalatok uniós közbeszerzéshez való hozzáférése és az uniós vállalatok nem EU-s közbeszerzéshez való hozzáférése között. ⁽⁹⁾

⁽⁸⁾ Lásd továbbá a CCMI tájékoztató jelentését: *Az európai textil- és cipőipar fejlődése* (CCMI/041), CESE 1572/2007, elfogadva 2008. február 4-én, előadó: Claudio CAPPELLINI.

⁽⁹⁾ *Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a harmadik országbeli áruk és szolgáltatásoknak az Unió belső közbeszerzési piacához való hozzáféréseiről, valamint az uniós áruk és szolgáltatások harmadik országbeli közbeszerzési piacokhoz való hozzáféréseiről szóló tárgyalásokat támogató eljárásokról*; COM(2012) 124 final, 2012. március 21., http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/international_access/COM2012_124_en.pdf.

4.6 Hozzáférés harmadik országok piacaihoz

A Kereskedelmi Főigazgatóság ma már teljes mértékben tisztában van az egész uniós textil- és ruházati ipar offenzív érdekeivel, és az Európai Bizottság most már kész felmérni, illetve megszüntetni a különböző vám- és nem vámjellegű akadályokat.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra kéri a Kereskedelmi Főigazgatóságot, hogy folyamatban lévő és jövőbeli kétoldalú tárgyalásai során (India, Kanada, Japán, USA stb.) vegye figyelembe a műszaki textíliák sajátos szükségleteit azáltal, hogy:

- nagyobb figyelmet fordít a beruházásokra (és nem csak az exportra);
- nagyobb figyelmet fordít minden olyan vámtételre, amely nem szerepel kifejezetten az 50–63. fejezetben (a fonalaktól a ruházatiig), például az üvegszálás szövetekre (HS 70.19) vagy a nem szőtt higiéniai termékekre (HS 96.19);
- alaposabban megvizsgálja az uniós vállalatok külföldi közbeszerzéshez való hozzáféréssel kapcsolatos problémáit az olyan területeken, mint a munkaruhák, kórházak stb.;
- például egy jövőbeni transzatlanti megállapodásba kötelezettségvállalásokat illeszt be a szabványosítással kapcsolatban.

4.7 A kritikus fontosságú nyersanyagokhoz való hozzáférés

A műszaki textíliákban alkalmazott szálanyagok több, mint 80%-a szintetikus. Némelyikük nagy mennyiségben és megfizethető áron áll rendelkezésre, ilyen a poliészter, míg mások, így a szénszálak, az aramid, az üvegszál vagy a nagy szakítószilárdságú fonalak drágábbak és általában az EU-n kívülről származnak.

A műszaki textíliák uniós ipara függő helyzetben van a nem uniós beszállítóktól, akik hajlamosak lehetnek korlátozó kereskedelmi intézkedéseket hozni, ahogyan az India esetében történt 2011-ben a pamut alapanyagokkal és a pamutfonalakkal kapcsolatos korlátozó kereskedelmi intézkedések elfogadásakor.

Ezért az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra kéri az Európai Bizottságot, hogy:

- ahol szükséges, nyersanyagokkal kapcsolatos „diplomáciájában” vegye tekintetbe a műszaki textíliák számára kritikus fontosságú nyersanyagokat;
- ösztönözze a természetes szálak – len, kender, gyapjú, cellulózzal – és a biopolimerek gyártását annak érdekében, hogy a textilipar számára biztosítsa a saját határokon belüli forrásokat az alapanyagok terén.

5. 1. melléklet

A műszaki textíliák aránya a tagállami textilkivitelten belül 2011-ben (ruhaipar nélkül)

Tagállam	Műszaki textíliák aránya az exporttextíliákon belül	Export mérete euróban	Részarány	Tagállam	Műszaki textíliák aránya az exporttextíliákon belül	Export mérete euróban	Részarány
AT	21 %	545 836 380	2,5 %	LT	39 %	178 787 500	0,8 %
BE	28 %	1 664 943 280	7,5 %	NL	31 %	1 499 620 840	6,8 %
BG	23 %	94 353 020	0,4 %	PL	42 %	723 561 280	3,3 %
CZ	46 %	1 075 687 960	4,9 %	PT	23 %	383 053 520	1,7 %
DE	37 %	5 471 826 120	24,8 %	RO	24 %	237 749 020	1,1 %
DK	55 %	696 198 480	3,2 %	SE	65 %	558 986 660	2,5 %
EE	40 %	44 819 560	0,2 %	SK	36 %	262 766 180	1,2 %
FI	61 %	201 378 760	0,9 %	SL	37 %	221 994 210	1,0 %
FR	35 %	1 781 833 080	8,1 %	SP	28 %	963 521 670	4,4 %
GR	16 %	106 778 290	0,5 %	UK	40 %	1 683 055 490	7,6 %
HU	47 %	356 668 170	1,6 %	Az 5 további ország ^(°)	65 %	712 194 990	3,2 %
IT	23 %	2 608 481 980	11,8 %		Az EU tagállamai	33,3 %	22 074 096 440

(°): Ciprus, Írország, Luxemburg, Lettország és Málta
 Forrás: EURATEX számítások a CITH adatai alapján

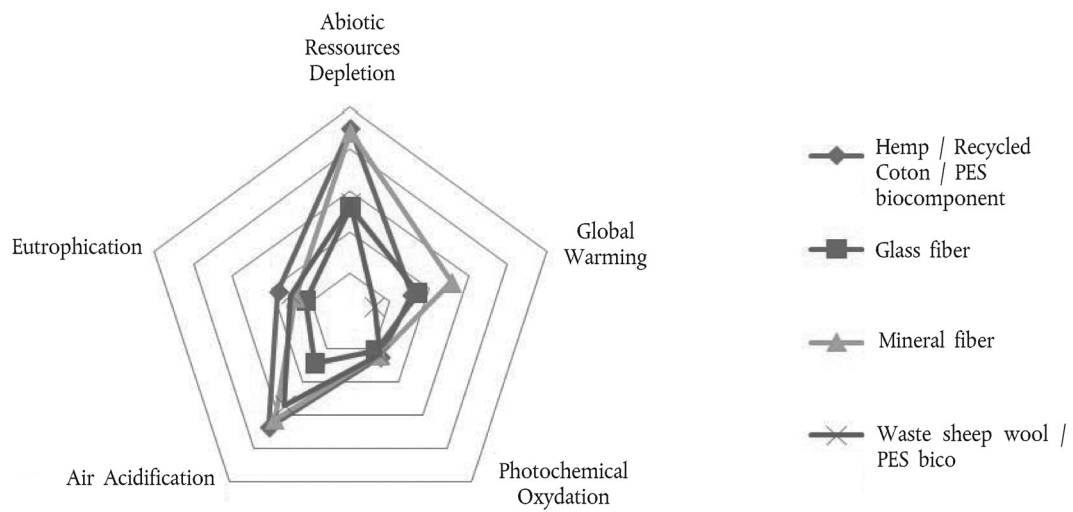
6. 2. melléklet - A hagyományos anyagok és a műszaki textíliák környezeti hatásainak minőségi szempontú összehasonlítása három példa segítségével

2013. február, IFTH – Francia Textil- és Ruházati Intézet (*Institut français du textile et de l'habillement*)

A részletes és tudományosan megalapozott környezeti összehasonlítások végzése lehetőleg az LCA (életciklus-értékelés/*Life Cycle Assessment*) segítségével történik. Ennek az eszköznek az egyik fő hátránya az összegyűjtendő és feldolgozandó adatok mennyisége, valamint az alkalmazható hipotézisek nagy száma, ami megnehezíti az LCA-k egymás közötti összehasonlíthatóságát és értelmezését.

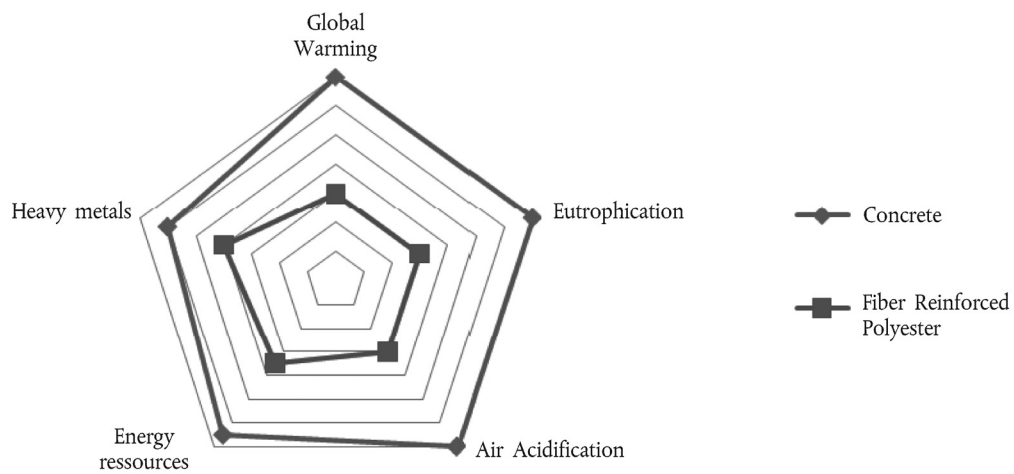
Annak érdekében, hogy betekintést adjunk a műszaki textíliák alkalmazásának környezetvédelmi előnyeiről, példaként összegyűjtjük a textíliák és a hagyományos anyagok 3 különböző alkalmazásban, az építőipari és a közlekedési termékek terén történő összehasonlítását célzó életciklus-értékelés eredményeit. Ez a 2 szektor az élelmiszer- és italgéártó ágazattal együtt a termékek teljes életciklusára vonatkoztatott hatás 70–80 százalékát teszi ki Európában (Termékek környezeti hatása (*Environmental Impact of Products*/EIPRO), A környezeti hatások elemzése az életciklus folyamán az EU-25-ök végső fogyasztásával kapcsolatban) (http://ec.europa.eu/environment/ipp/pdf/eipro_report.pdf). Az ismertetett eredmények a normalizált értéken alapulnak (a harmadik kivételével, amelyre a normalizált értéket nem számították ki a tanulmányban), és az egyes termékek főbb környezeti hatásaira vonatkoznak. Az eredmények azt mutatják, hogy a műszaki textíliák előnyei jelentősebbek a jobb környezeti teljesítmény szempontjából.

6.1 1. Építőipar – Szigetelés

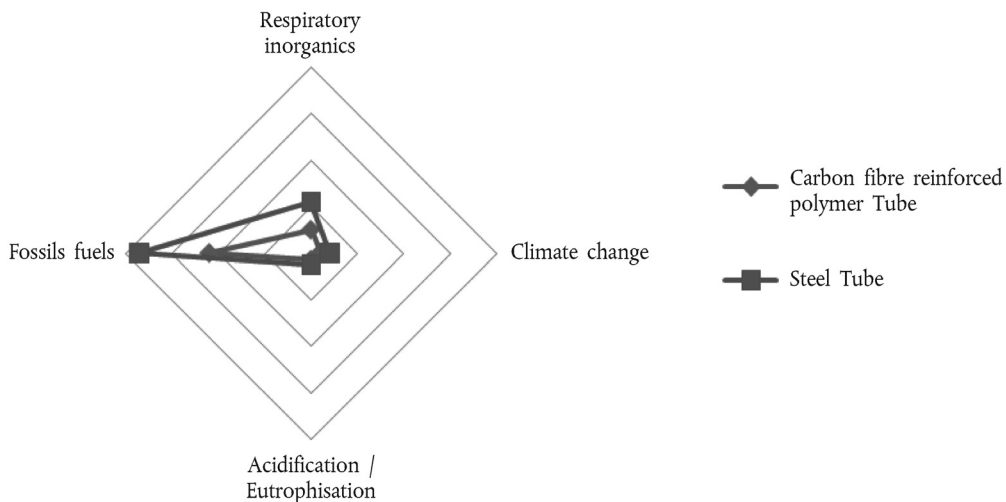
Forrás: Defra, 2008, *Life Cycle Assessments of Natural Fibre Insulation Materials*

6.2 2. Építőipar – Vízterelés

Forrás: E. Fekka, F. Flager, N. Frieden, T. Mercer, S. Russell-Smith, 2008, *LCA comparison of two aquarium tank systems: fiber-reinforced plastic and concrete.*

6.3 3. Légi közlekedés – Szerkezeti csövek

Az eredmények a 10 000 km-es teljes életciklusra vonatkoznak.

Forrás: L. Scelsi, M. Bonner, A. Hodzic, C. Soutis, C. Wilson, R. Scaife, K. Ridgway, 2011, Potential emissions savings of lightweight composite aircraft components evaluated through life cycle assessment, *eXPRESS Polymer Letters*, Vol. 5, No. 3 (2011), 209–217. o.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Tárgy: Az EU Északi-sarkvidékre vonatkozó, a régió új globális érdekeinek kezelését célzó politikája – a civil társadalom álláspontja (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 198/04)

Előadó: **Filip HAMRO-DROTZ**

2012. július 11–12-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az EU Északi-sarkvidékre vonatkozó, a régió új globális érdekeinek kezelését célzó politikája – a civil társadalom álláspontja.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2013. március 27-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 163 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összegzés

1.1 Az Északi-sarkvidék jelentős átalakuláson megy át. Az éghajlatváltozás a térségben különösen erősen hat a légkör melegedésére és a jégtakaró összehúzódására. Ezek pedig világszerte kihatnak az időjárási körülményekre és a környezeti változásokra. Egyúttal hatással van a világgazdaságra is, mivel új gazdasági lehetőségeket teremt egy természeti kincsekben gazdag térségben. A világ szeme az Északi-sarkvidéken van, melynek sérülékeny élővilága és lakossága megfelelő védelmet és figyelmet igényel. A változások a politikai erőviszonyokra is hatással lehetnek.

1.2 Az EGSZB határozottan arra kéri az EU-t, hogy alakítson ki céltudatos stratégiát a térségre vonatkozóan, és hitelesen kötelezze el magát a sarkvidéki országokkal folytatott együttműködés mellett. Az Északi-sarkvidéknek nagy jelentősége van az Unió számára, az Unió pedig sokat tehet a sarkvidéki együttműködés keretében. Az EGSZB a felelősségteljes és a hideg éghajlati körülmények ismeretére alapuló gazdasági tevékenységek előtérbe helyezését és az infrastruktúra fejlesztését kéri. Kéri továbbá az éghajlatváltozással kapcsolatos kutatási együttműködés folytatását és a térség érzékeny környezetének célzott védelmét.

1.3 Az Északi-sarkvidéki Tanács és az EU ebben betöltött szerepét meg kell erősíteni. A civil társadalmat széles körben be kell vonni a sarkvidéki együttműködésbe, melyet nyitottabbá kell tenni, céltudatosan javítva a kommunikációt.

1.4 Az EGSZB számára nagyon hasznos volt a Lappföldi Egyetem Sarkvidéki Központjával⁽¹⁾ közösen szervezett nyilvános meghallgatás, melyet Észak-Finnországban (Rovaniemi-ben) tartottak. Az EGSZB hozzá kíván járulni az északi-sarkvidéki együttműködéshez és az EU sarkvidéki politikájához, valamint szorosabbra kívánja fűzni a térség civil társadalmával fenn tartott kapcsolatokat.

⁽¹⁾ A Lappföldi Egyetem az EU legészakibb egyeteme. www.ulapland.fi, www.arcticcentre.org.

2. A civil társadalom legfontosabb nézetei és ajánlásai

A véleményben ismertetjük az uniós szervezett civil társadalom nézeteit és ajánlásait az Északi-sarkvidékre vonatkozó uniós politikát illetően, főként az Európai Bizottság és az Európai Unió külügyi főképviselője által 2012. júniusban közzétett közös közlemény és az ehhez kapcsolódó közös vitaindító dokumentum (*joint staff working document*) alapján.⁽²⁾

2.1 Az Északi-sarkvidék stratégiai jelentősége számottevően nőtt, és a térséget világszerte egyre nagyobb érdeklődés övezi. Ezért fontos, hogy az EU mihamarabb meghatározza az Északi-sarkvidékre vonatkozó politikáját, hogy hiteles és konstruktív, befolyásos és kezdeményező szereplőként vehessen részt a térséggel kapcsolatos tevékenységekben és együttműködésben. Az EU-nak elkötelezettséget kell mutatnia az Északi-sarkvidék és a térségbeli együttműködés iránt. Kiemelt figyelmet kell fordítani az Unió sarkvidéki tagállamainak északi területeire és a sarkvidéki országokkal – elsősorban európai szomszédaival (köztük Grönlanddal) – folytatott együttműködés megerősítésére. Ehhez az **EU-nak mindenre kiterjedő sarkvidéki stratégiát kell kialakítania.**

Az Északi-sarkvidékre vonatkozó uniós politika/stratégia hiteles megvalósításához szükség van a térség számára elkülönített uniós források egy helyre történő összpontosítására vagy hatékony koordinációjára, valamint arra, hogy az uniós költségvetésben külön tételt szenteljenek a térség számára.

2.2 Az EU Északi-sarkvidékre vonatkozó politikájának/stratégiájának és a térség országainak idevonatkozó stratégiáinak

⁽²⁾ Az Európai Bizottság és az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének közös közleménye – Az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos európai uniós politika kialakítása terén 2008 óta elért haladás és a következő lépések, Brüsszel, 2012. június 26., JOIN(2012) 19 final.

összhangban kell lenniük egymással; a térség irányítását az érintett országokkal és a főbb szereplőkkel való konstruktív együttműködésben kell kialakítani és megvalósítani. Az északi-sarkvidéki együttműködésnek és együttélésnek, ha csak lehet, **nemzetközi megállapodásokon és a nemzetközi szervezetek** (például ENSZ, IMO, FAO, ILO) **keretén belül folytatott együttműködésen** kell alapulnia. Az együttműködést elősegítené, ha a részt vevő államok a fent említettek közül ratifikálnák az Északi-sarkvidékre hatással bíró legfontosabb megállapodásokat.

2.3 Nem szabad hagyni, hogy az Észak-sarkvidéken megkezdődött versenyfutás konfliktushoz vezessen. Az EU-nak párbeszédet kellene kezdeményeznie egy olyan nemzetközi vitarendezési jogi mechanizmusról, melynek alkalmazása minden résztvevő fél számára kötelező volna. Ennek érdekében is – amint az EGSZB már 2010-ben javasolta az Európai Parlament támogatásával⁽³⁾ – minél előbb meg kellene szervezni az **északi-sarkvidéki csúcstalálkozót** az Északi-sarkvidéki Tanács keretén belül, ahol a térség és az együttműködés iránt érdeklődő főbb szereplők közösen megvitathatnák a térség jövőjét érintő kérdéseket, és megpróbálhatnának közös nevezőre jutni a térségbeli együttműködés alapelveiről. Csúcstalálkozókra a későbbiekben is rendszeresen sort kellene keríteni, a sarkvidéki szereplők közötti sikeres együttműködéshez pedig hatékony eszközökre, például a modern technológián alapuló közös kommunikációs és nyomkövetési hálózatra van szükség.

2.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az **Északi-sarkvidéki Tanács szerepét meg kell erősíteni**, felhatalmazva arra, hogy nemzetközi fórumként működjön a térséget érintő legfontosabb kérdések megvitatására. Az Északi-sarkvidéki Tanácsban folytatott megfelelő együttműködés előfeltétele, hogy minden sarkvidéki állam egyenlő elbánásban részesüljön.

Meg kell erősíteni az EU-nak a Tanácsban betöltött pozícióját, mert így jobban hozzá tud járulni annak munkájához, részvételével pedig növeli a Tanács befolyását. Az Unió sokat tehet a sarkvidéki együttműködés érdekében. Az Unió például úgy erősítheti meg pozícióját, ha megfigyelői státuszt szerez, az északi-sarkvidéki uniós tagok pedig az EU álláspontját is figyelembe veszik a Tanácsban.

Az EU-nak az **együttműködés bővítését a Barents Euro-Sarkvidéki Tanácsban** (és a Barents Regionális Tanácsban) is szorgalmaznia kell, melyeknek nagy szerepük van a természeti erőforrásokban gazdag Barents-térség tizenhárom (norvégiai, svédországi, finnországi és oroszországi) részterülete közötti határokon átnyúló együttműködés szempontjából. Az Uniónak elő kell mozdítania az együttműködést a különféle térségi együttműködési fórumok, többek közt a 4. pontban említett Északi Minisztertanács és a Balti-tengeri Államok Tanácsa, illetve az Északi-Balti Nyolcak között, és fel kell használnia azok szakértését.

2.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy további részletes és megbízható ismeretek van szükség a világszerte és az egyedülálló környezeti adottságokkal és sebezhető élővilággal bíró Északi-sarkvidéken végbemenő környezeti változások kapcsán.

A továbbiakban is nagy hangsúlyt kell fektetni az éghajlat-változási, ökológiai, környezeti és meteorológiai kérdésekkel kapcsolatos **tudományos kutatómunkára és megfigyelésekre**. Az Északi-sarkvidékre vonatkozó éghajlati hatásvizsgálat (ACIA), az éghajlatváltozás északi-sarkvidéki hóra, vízre, jégre és permafrosztra gyakorolt hatásainak felmérése (Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic – SWIPA), az „Ice to Sea” (Ice2Sea) projekt, valamint az Északi-sarkvidék fenntarthatóságát célzó nemzetközi megfigyelő hálózatban (Sustaining Arctic Observing Networks, SAON) való részvétel katalizálhatják a sarkvidékekkel kapcsolatos kutatási együttműködést. Az EU által létrehozott, már működő kutatási és nyomkövetési hálózatokat hatékonyabbá kell tenni az ismeretek és a szaktudás elmélyítése érdekében.

2.5.1 A kutatási tevékenységek mostanáig főleg a világ különböző részein érzékelhető éghajlatváltozás enyhítésére és kezelésére koncentráltak, úgy tűnik azonban, hogy az éghajlatváltozás és következményei mára nagyrészt elérték azt a pontot (ún. „tipping-point”), amikor már alig lehet őket megelőzni⁽⁴⁾. Ezért nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a sarkvidéki környezet megőrzésével és a természeti erőforrások fenntartható kezelésével, valamint az éghajlatváltozás társadalmi-gazdasági hatásaihoz való alkalmazkodással kapcsolatos kutatásra. A kutatási tevékenységeket és eredményeket nyilvánosságra kellene hozni; a kutatásnak ki kell terjednie a kérdés minden szempontjára, és nyitva kell állnia minden uniós tagállam civil társadalmára és kutatói előtt (lásd még a 2.9. pontot).

2.5.2 Az Északi-sarkvidékekkel kapcsolatos kutatásnak hangsúlyosabban kell szerepelnie az uniós kutatási programokban, és saját előirányzatokat kell biztosítani számára a 2014–2020-as uniós költségvetési keretben.

2.6 Az Északi-sarkvidékeknek a helyi lakosság és egész Európa számára, valamint Európán kívül is nagy **gazdasági jelentősége** van. A vállalkozói tevékenységeket, köztük a feldolgozóipart és a vidéki területeken működő vállalkozásokat különféle eszközökkel, például az Arctic-Start-Up-hoz hasonló projektekkel, valamint oktatással ösztönözni kell a térségben. A beruházásokat is ösztönözni kell. A természeti kincsek hasznosításával és egyéb gazdasági tevékenységekkel kapcsolatban az Uniónak támogatnia kell a **helyi viszonyokhoz igazított technológiát és az ehhez kapcsolódó (a hideg éghajlati körülményekkel kapcsolatos) ismeretek** bővítését és alkalmazását. Ez többek között a mélytengeri fúrásra, bányászatra és tengergazdaságra, a hajók és gépek tervezésére és gyártására, valamint a kikötői, dokkolási és szállítási technológiára vonatkozik.

2.6.1 Az **infrastruktúráknak**, különösen a vasúti, közúti, légi és tengeri közlekedésnek, a tengeri útvonalak és az energiaszállítási hálózatok kialakításának is a kemény sarkvidéki környezeti körülményekhez igazított technológián és szakértésen kell alapulnia. A jól működő infrastruktúra/logisztika megvalósításának (mind észak-déli, mind nyugat-keleti irányban) döntő jelentősége van a sarkvidéki térség fejlődése szempontjából.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása az Északi-sarkvidékre vonatkozó fenntartható uniós politikáról, P7_TA(2011)0024, 52. pont.

⁽⁴⁾ Norsk Polarintitutt, www.npolar.no, and Matthews, J..A.: The Encyclopedia of Environmental Change (A környezetváltozás enciklopédiája), Sage, London 2013.

2.6.2 Az Északi-sarkvidéken emellett a települések építése és az információtechnológia felhasználása a gyéren lakott területeken (távoktatás, távgyógyászat), valamint a turizmus is fontos és erőforrás-igényes fejlesztési terület.

2.6.3 A Szezezi-csatornán keresztül vezetõ déli útvonal költséghatékonyabb és bizonyos szempontból biztonságosabb alternatívájának számító északi-tengeri szállítási útvonal fejlesztése során az Uniónak kellõen figyelembe kell vennie a környezeti szempontokat. Az EU-nak fel kell lépnie annak érdekében, hogy az új északi-sarkvidéki tengeri közlekedési útvonalakat a nemzetközi megállapodásoknak (UNCLOS) megfelelõen használhassák a „békés áthaladó hajók”, akkor is, ha az útvonal több ország kizárólagos gazdasági övezetén vezet keresztül. Ennek mind az áru-, mind a személyforgalom fejlesztése szempontjából központi jelentõsége van a térségben.

2.6.4 A fenti prioritásoknak nagyobb helyet kellene kapniuk az EU **2020-as növekedési stratégiájában** és más programjaiban, például az „Innovatív Unióban” és a „Horizont 2020”-ban. Az EU regionális és kohéziós politikájának, valamint többek között az Interreg- és az ENPI-programoknak nagy jelentõségük van az Unió északi legkülsõ régióiban, és rendkívül fontos, hogy ezek a továbbiakban is hatékonyan szolgálják ezeket a régiókat és a velük szomszédos területeket, a gazdaság és a társadalmi tevékenységek támogatásával és a határokon átnyúló együttmûködés elõmozdításával.

2.6.5 Az Uniónak ezenkívül a sarkvidéki partnereivel létrehozott együttmûködési programokat is kiemelten kell kezelnie. Az **Északi Dimenzió** közlekedési partnerségi projektjére kiemelt figyelmet és kellõ erőforrásokat kell fordítani, mivel segítségével elõmozdítható a természeti erőforrásokban gazdag Barents-térség és többek közt az európai piacok közötti szállítási útvonalak fejlesztése. Létfontosságú például az EU és a fontos jeges-tengeri kikötõk, például Murmansk és Narvik közötti szárazföldi összeköttetés mielõbbi kiépítése. Ezeket különösen sürgõs projektekként kell kezelni (lásd a 2.6.1 és 2.6.3 pontokat is).

Ha az erőforrásokat a térségbeli gazdasági tevékenységek elõmozdítására összpontosítják, az kedvezõ hatást gyakorolhat a régióbeli foglalkoztatásra, a gazdasági növekedésre és a lakosság jólétére.

2.7 Alapvetõen fontos, hogy az Északi-sarkvidéken biztosítva legyen a **környezetvédelem és a gazdasági tevékenység közötti fenntartható egyensúly**. Az Uniónak határozottan támogatnia kell a sarkvidéki országokat ennek az egyensúlynak az elérésében, mivel a térség élõvilága különösen sérülékeny. Az Északi-sarkvidéken meg kell felelni az ottani körülmények által megkövetelt legszigorúbb, **fenntartható fejlődésre vonatkozó nemzetközi normáknak**. A vállalkozások társadalmi felelõsségvállalása, akárcsak a multinacionális vállalatokra vonatkozó OECD-kódex kiemelt jelentõséggel bír. A vállalkozásoknak tevékenységük során **felelõségteljesen és körültekintõen** kell eljárniuk, különösen a különleges természeti értéket hordozó vagy az õslakosok által szentként tisztelt helyeken. A felelõségletes elõvigyázatosság elvét a halászatban is tiszteletben kell

tartani, továbbá gondoskodni kell a mélytengeri halállományok fenntartható kiaknázásáról az EU nyílt tengeri halászatra vonatkozó szabályai, a FAO idevonatkozó iránymutatásai, a JOIN(2012) 19 final jelû közös közlemény és a hozzá kapcsolódó SWD(2012) 182 final jelû közös munkadokumentum, és lehetõleg az Északkelet-atlanti Halászati Bizottság (NEAFC/CPANE) megállapodása alapján.⁽⁵⁾ Az utóbbi fontos az Északi-sarkvidék életképességének és jólétének biztosítása szempontjából.

2.7.1 Az EU **környezetihatás-vizsgálattal** és tengerpolitikával kapcsolatos iránymutatásait és tapasztalatait a térségbeli együttmûködés rendelkezésére kell bocsátani, ösztönözve azok felhasználását. A gazdasági tevékenységek környezeti hatásainak értékelése mellett mindig fel kell mérni azok gazdasági hatásait is.

2.7.2 Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy az Északi-sarkvidéki Tanács nemrégiben elfogadott, **az olajkatasztrófák megelőzéséről szóló megállapodást** teljes körûen alkalmazzák, és hogy tárgyalások kezdõdjenek a fûrásokkal kapcsolatos alapelvekrõl.

2.7.3 Emellett fontos az **IMO sarkvidéki tengeri közlekedésre vonatkozó kódexérõl** (Polar Code) szóló tárgyalások sikeres lezárása is. Az északi-sarkvidéki tengeri útvonalak tekintetében az EU-nak a **Galileo mûholdrendszer** szolgáltatásait is fel kell ajánlania a navigáció és a biztonság javítása érdekében, lehetõleg összekapcsolva azt más hasonló rendszerekkel.

2.8 Az EGSZB határozottan támogatja az EU által **az északi-sarkvidéki számikkal és más õslakosokkal**, valamint a térség érdekcsoportjaival kezdeményezett **párbeszédet**. Ezt eltökélten folytatni és erősíteni kell. Az õslakos népek kulturális örökségét és hagyományos megélhetési formáit (például rénszarvastartás) tiszteletben kell tartani. A térség lakosságának nagy része (kb. 90%-a) azonban nem az õslakos népességhez tartozik, ezért a párbeszédbe be kell vonni az egész népességet. Az EGSZB egyetért továbbá a 2012. júniusi közlemény azon megállapításával, hogy **„az Északi-sarkvidék az európai polgárok jövõbeli generációinak életét jelentõsen befolyásoló kihívásokat és lehetõségeket is nyújt”**. Az Északi-sarkvidéken bekövetkezõ változások nemcsak a térségben és közvetlen környezetében, hanem a világ más tájain is kihatnak az emberek életkörülményeire (lásd: gazdasági potenciál, az egyre gyakoribb éghajlatváltozásból eredõ szélsőséges idõjárási jelenségek, a tengeráramlatok változása, a tengerszint emelkedése, aszály, heves esõzések és havazás stb.).

2.8.1 **Az õslakosok mellett a civil társadalmat is széles körben és rendszeresen be kell vonni az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos tevékenységekbe**. A különféle társadalmi szereplõket, például a munkaadókat, a munkavállalókat és a környezetvédõket be kell vonni a térséggel kapcsolatos többoldalú és uniós tevékenységekbe. A különféle civil társadalmi csoportokkal párbeszédet, kerekasztal-beszélgetéseket és meghallgatásokat kell szervezni.

⁽⁵⁾ Lásd az EGSZB HL C 133., 2013.5.09., 41. o..

2.8.2 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Unió több szinten támogassa a civil társadalom részvételének hatékonyabbá tételét:

- az Északi-sarkvidék egyes országai vonják be a főbb civil szereplőket a térséggel kapcsolatos tevékenységeikbe,
- az Északi-sarkvidéki Tanácsban és a Barents Euro-Sarkvidéki Tanácsban növeljék a főbb civil partnerek tanácsadó szerepét a civil társadalmat érintő kérdésekben,
- az EU építse bele jövőbeli északi-sarkvidéki politikájába/stratégiájába az EU legfontosabb civil szereplőivel folytatott konzultatív párbeszédet.

2.8.3 Az EGSZB szeretne részt venni ebben a tevékenységben, a párbeszédben a szervezett civil társadalom nézeteit és javaslatait képviselve. Emellett szorosabbra szeretné fűzni a kapcsolatait a térségbeli civil társadalommal az Unió határain innen és túl. Ennek célja a sarkvidéki országok civil társadalmának támogatása véleményének kifejezésében és a közös fellépésben. Biztosítani kell azt is, hogy a kistérségi és helyi szereplőknek lehetőségük legyen uniós szinten kifejezni a nézeteiket.

2.9 Az EGSZB egyetért azzal a nézettel, hogy sokkal **nagyobb átláthatóságra és nyilvánosan hozzáférhető információkra van szükség az Északi-sarkvidékről** és az ott folytatott együttműködésről. Az Uniónak ezért jól működő **kommunikációs stratégiát** kell szorgalmaznia a sarkvidéki együttműködésben. Az EGSZB ennek kapcsán maradéktalanul támogatja az Európai Bizottság által 2008-ban előterjesztett, ⁽⁶⁾ a Miniszterek Tanácsa által 2009-ben ⁽⁷⁾ és az Európai Parlament által később tudomásul vett ⁽⁸⁾ javaslatot egy **európai északi-sarkvidéki információs központ** létrehozásáról, melynek feladata főleg az északi-sarkvidéki együttműködéssel kapcsolatos kutatási és egyéb tevékenységek eredményeiről való tájékoztatás volna. Ez a kezdeményezés különösen az átláthatóság növelése szempontjából fontos. Üdvözlendő, hogy az Európai Bizottság megbízta a Lappföldi Egyetem Sarkvidéki Központját az információs központtal kapcsolatos előkészítő munkák elvégzésével. Az információs központ hálózati alapon működhetne, melyben részt vennének az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos kutatással és tájékoztatással foglalkozó uniós és harmadik országbeli intézetek. A civil társadalomnak is szerepet kell szánni ebben.

3. Indoklás

3.1 Az Északi-sarkvidék főbb jellemzői

Az Északi-sarkvidéket leggyakrabban az Északi-sark és az Északi-sarkkör (ész. 66° 33' 44") közötti területként határozzák meg, ami teljesen helytálló.

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság közleménye: „Az Európai Unió és az Északi-sarkvidék”, COM(2008) 763 final, 2008. november 20.

⁽⁷⁾ A Tanács következtetései az északi-sarkvidékkel kapcsolatos kérdésekről, a Külügyi Tanács 2985. ülése, 2009. december 8.

⁽⁸⁾ Az Európai Parlament 2011. január 20-i állásfoglalása az Északi-sarkvidékre vonatkozó fenntartható uniós politikáról.

3.1.1 A térség legnagyobb részét a nagyrészt jég borította Jeges-tenger teszi ki – az Északi-sark a tenger közepén található. A Barents-tenger, a Kara-tenger, a Grönlandi-tenger, a Norvég-tenger, a Beaufort-tenger, a Lapyev-tenger és több más, saját névvel rendelkező tengeri terület mind a Jeges-tenger része. A Jeges-tengert kontinentális talapzatok veszik körül. Az Északi-sarkvidék nyolc országának – Kanada, Dánia (Grönlanddal), Finnország, Norvégia (és a Spitzbergák), Oroszország, Svédország és az Egyesült Államok (Alaszkával) – területe legalább részben az Északi-sarkköről északra fekszik, és kiterjedt sarkvidéki földterületei vannak. Izland az Északi-sarkkör közelében fekszik. Ezek közül legalább öt ország – Norvégia, Oroszország, Kanada, Dánia (Grönland) és az Egyesült Államok – a Jeges-tenger partján fekszik (ún. „arktisi ötök”). Az uniós tagállamok közül három – Finnország, Svédország, Dánia – tartozik az északi-sarkvidéki országok közé. Norvégia és Izland az EGT-szerződés Unión kívüli partnerei, és Izland már kérte az Unióba való felvételét. Az Egyesült Államok, Oroszország és Kanada az EU stratégiai partnerei. Grönland Dániához tartozik, de 2009 óta széles körű önkormányzati jogokkal rendelkezik („Self-Rule”); nem része az EU-nak, de partnerségi megállapodása van az Unióval.

3.1.2 Az Északi-sarkvidék területe 14,5 millió km², lakossága mintegy 4 millió fő, ennek többsége Oroszországban él. A népesség mintegy 10%-a az őslakos népek (számik, inuitok, nenecek, aleutok, atabaszkok, gwich'inek stb.) közé tartozik. A finn- és svédországi számi nép az EU területén élő egyetlen őslakos nép. Az Oroszország északnyugati részén fekvő Murmanszk az Északi-sarkvidék legészakibb kikötővárosa. ⁽⁹⁾ A térségben jól működő társadalmak élnek és megfelelő társadalmi szervezés folyik, erre példa a finnországi lappföldi régió 2014–2020-as vidékfejlesztési programja. ⁽¹⁰⁾ A sarkvidéken emellett az éghajlatnak megfelelő mezőgazdaság és erdészet, prémésállat-tenyésztés és egyéb különféle gazdasági tevékenység is folyik. ⁽¹¹⁾

3.2 Az Északi-sarkvidék előtt álló főbb kihívások

3.2.1 Az Északi-sarkvidék mindig is stabil térség volt, és a sarkvidéki országok közötti együttélés a konstruktív együttműködésen és bizalmon alapszik. A térség fontos geopolitikai tényező, és az utóbbi évtizedekben jelentősen megnőtt az érdeklődés iránta mind a térségbeli országok részéről, Európában, mind pedig globális szinten. A térség különféle okokból jelentős átalakuláson megy át.

3.2.2 Az emberi tevékenység által okozott globális **éghajlatváltozás, konkrétan a légkör felmelegedése** az Északi-sarkvidéken kivételesen erőteljes és gyors. Ez a **jégtakaró és permafroszt olvadásához** vezet, ami pedig kihat az üvegházhatás globális erősödésére (többek között a metánfelszabadulás

⁽⁹⁾ Az Északi-sarkvidékről és közigazgatásáról aktuális áttekintést nyújt az *Arctic Governance: balancing challenges and development* c. dokumentum; az Európai Parlament Uniós Külső Politikák Főigazgatósága Tematikus Főosztályának regionális jelentése. Fernando Garcés de los Fayos, DG EXPO/B/polDep/Note/2012_136, 2012. június.

⁽¹⁰⁾ www.lapinliitto.fi.

⁽¹¹⁾ Példa: <http://www.arcticbusinessforum.com>.

miatt). Az üvegházhatás hozzájárul a világszerte egyre gyakoribb szélsőséges időjárási jelenségekhez, a széljárás és a tengeráramlatok változásához, a tengerszint emelkedéséhez, a tartós aszályok gyakoribbá válásához, a nagy esőzésekhez és havazásokhoz. A jégolvadás – különösen az Antarktiszon és Grönlandon – 1–2 méterrel is megemelheti a tengerszintet. 2012 szeptemberében a jégtakaró területe minden eddiginél kisebb volt (3,41 millió km²). A permafroszt különösen gyors ütemben olvad (1980 óta mintegy 70%-a olvadt el), a helyére vékony, évente elolvadó jégtakaró kerül. A Jeges-tenger 2008 nyarán 65%-ban jégmentes volt, és jelentős részei már az elkövetkező évtizedekben nagyrészt jégmentessé válhatnak. ⁽¹²⁾

3.2.3 A térség még **kiaknázatlan** – tengeri és szárazföldi – **természeti kincsekben igen gazdag**. A légkör melegedése miatt elvékonyodott és összehúzódott jégtakaró és az új technológiák fejlődése és bevetése megdöbbenőrezi az új mélytengeri szénhidrogén- (kőolaj, földgáz) és egyéb nyersanyaglelőhelyek felkutatásának lehetőségeit. Például a világ gázkészletének egynegyede és Oroszország földgázkészletének 80%-a az Északi-sarkvidéken található. A becslések szerint a térség a világ még feltáratlan olajkészleteinek 13%-át, feltáratlan gázkészleteinek 30%-át és folyékonygázkészleteinek 20%-át rejt.

3.2.4 A világ legnagyobb olaj- és földgázvállalatai közül sokan tevékenykednek az Északi-sarkvidéken, számtalan tengeri olajfúrótorony működik, és egyre északabbra is folyamatosan keresik és kutatják az újabb lelőhelyeket (Norvégia például 89 helyen keres a Barents-tengeren, és a közeljövőben kilenc új ponton kezdi meg a fúrását). A palaenergia növekvő jelentősége sem csökkenti ezen források vonzerejét.

3.2.5 Az Északi-sarkvidék különböző területein évtizedek óta jelentős érc- és ásványbányászat is folyik; a terület számottevő, még kiaknázatlan készleteket rejt. Például az EU vasérctermelésének 90%-a és a világ nikkeltermelésének mintegy 20%-a innen származik; főként a Barents-térségből. A sarkvidéken emellett kiterjedt erdők is találhatóak, melyek fontos megújuló természeti erőforrásnak számítanak.

3.2.6 A világ tengeri **halállományainak** mintegy egynegyede az Északi-sarkvidéken található. A víz melegedése befolyásolja a halrajok vonulását, és így a halászatot is. A halászati tevékenység egyre északabbra, mindeddig érintetlen területekre tolódik.

3.2.7 A jégtakaró elvékonyodása és a légkör felmelegedése **új – észak-nyugati és észak-keleti – tengeri szállítási útvonalak** megnyitását/fejlesztését is egyre inkább lehetővé teszi Kelet-Ázsia felől/felé, melyek az Atlanti-óceán partján fekvő, illetve az ázsiai part menti országok számára mintegy 40%-kal rövidebbek a jelenlegi útvonalaknál. Ez lehetővé teszi az átmenő

forgalom jelentős költségmegtakarítását és szén-dioxid-kibocsátásainak csökkenését is. A tengeri teherforgalom jelentős részét az uniós tagállamok flottái bonyolítják, és a világ tengeri teherforgalmának mintegy 90%-a jelenleg a hagyományos, déli útvonalon zajlik. 2012-ben a Barents-tenger és a Bering-szoros közti északkeleti útvonalon 46 hajó közlekedett. A teherforgalom növekszik, bár az útvonal használatát még jelentős bizonytalanság övezi, főként a navigációs szabályok, a költségek és a biztonság szempontjából, és a térség mostoha időjárási körülményei miatt.

3.2.8 A **gazdasági lehetőségek** igen jelentősek, és energia- és nyersanyagkészleteinek, valamint új tengeri útvonalainak köszönhetően az Északi-sarkvidék központi jelentőségű világ-gazdasági területté fejlődhet.

3.2.9 Az Északi-sarkvidék környezeti adottságai egyedülállóak, **élővilága sérülékeny és sebezhető**. A környezeti változások jobb kezelése, valamint a gazdasági tevékenységből eredő, emberek okozta környezeti katasztrófák (például olajszennyezés) elkerülése a térségbeli együttműködés kiemelt céljai.

3.2.10 A fent említett változások kihatnak a sarkvidéken és a környező területeken élő őslakos és egyéb népesség életkörülményeire. A változó időjárási és környezeti feltételek, a világosan kirajzolódó gazdasági lehetőségek és a növekvő hatalmi és biztonságpolitikai érdekek pedig az Európában és a világon máshol élők életére is hatással vannak.

3.2.11 Az Északi-sarkvidéket fenyegető veszélyek és az előtte álló lehetőségek közötti stratégiai egyensúlyra való törekvés globális sorskérdésnek tekinthető.

4. Az Északi-sarkvidék főbb politikai szereplői

4.1 Mind a **nyolc északi-sarkvidéki államnak** van saját térségi stratégiája. ⁽¹³⁾ Mind nagyrészt hasonló prioritásokra koncentrálnak: a térség politikai és gazdasági jelentőségére az adott ország szempontjából, az ország térségben betöltött egyedi szerepére, a természeti körülményekre és az élővilágra, valamint arra, hogy együttműködésben ki kell dolgozni a térség fenntartható irányítását. Minden stratégia fő kiindulási pontját az Északi-sarkvidéken az energia, a nyersanyagok és az útvonalak fejlesztésében és kiaknázásában rejlő lehetőségek képezik. Az egyes országok kétoldalú kapcsolatokat is kialakítottak a térség közös érdekeinek védelmére és előmozdítására. A NATO Parlamenti Közgyűlése pedig 2012. októberben saját állásfoglalást tett közzé az Északi-sarkvidékre vonatkozóan. ⁽¹⁴⁾

⁽¹³⁾ **Norvégia:** The High North: visions and strategies, 2011; **Oroszország:** The Russian Federation's main state policy in the Arctic until 2020 and beyond 2008; **Kanada:** Canada's Northern Strategy: Our North, Our Heritage, Our Future, 2009; **Svédország:** Sveriges strategi för den arktiska regionen, 2012; **Egyesült Államok:** US: Arctic Region Policy, 2009; **Finnország:** Finnország sarkvidéki stratégiája, 2010 (2013-ban vizsgálják felül); **Dánia, Grönland és a Feröer-szigetek:** Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011-2020, 2011. **Izland:** <http://www.utanrikisraduneyti.is/>

⁽¹⁴⁾ A NATO Parlamenti Közgyűlésének 396. sz. állásfoglalása.

⁽¹²⁾ Arctic Impact Assessment [Északi-sarkvidéki hatásvizsgálat], ACIA.

4.2 Északon négy térségi együttműködési fórum működik:

Az Északi-sarkvidéki Tanács ⁽¹⁵⁾ a térség legfontosabb együttműködési szerve. 8 tagja van (az északi-sarkvidéki államok és Dánia részeként a Feröer-szigetek és Grönland), hat állandó résztvevője (az őslakosok különféle együttműködési fórumai), ⁽¹⁶⁾ valamint számos megfigyelője (Hollandia, Spanyolország, Nagy-Britannia, Lengyelország, Franciaország, Németország, továbbá 18 kormányközi és civil szervezet). Az EU, Olaszország, Kína, India, Dél-Korea és Szingapúr állandó megfigyelői státust kért. Kína az utóbbi években jelentősen fokozta az Északi-sarkvidékkel és a térség országaival kapcsolatos tevékenységét. A tagországok többek között aláírták a tenger megmentésére irányuló („Search and Rescue”) megállapodást. A Tanácsnak igyekeznek nagyobb szerepet, több hatáskört és nemzetközi együttműködési szervként nagyobb befolyást adni.

4.3 **A Barents Euro-Sarkvidéki Tanács** ⁽¹⁷⁾ az európai sarkvidéki és attól délebbre fekvő területekkel foglalkozik. Előmozdítja az együttműködést a természeti kincsekben gazdag Barents-térségben, melynek többek között hatékonyabb szállítási útvonalakra van szüksége például az európai piacok felé. A tanácsnak hét tagja van: Finnország, Norvégia, Svédország, Dánia, Izland, Oroszország és az Európai Bizottság. A tanács keretében működik a pragmatikus együttműködésre törekvő **Barents Regionális Tanács** (BRC), ⁽¹⁸⁾ melyben a térség 13 részterülete képviselteti magát.

4.4 **Az Északi Minisztertanács** ⁽¹⁹⁾ (és az Északi Tanács) saját térségi stratégiával rendelkezik. Az öt északi ország hagyományosan szoros és széles körű együttműködést folytat, és nagy tapasztalattal és szaktudással rendelkezik az északi körülményekkel kapcsolatban. Grönland rendes tagként vesz részt az együttműködésben.

4.5 **Balti-tengeri Államok Tanácsa** (Council of Baltic Sea States, CBSS) ⁽²⁰⁾ a nyolc balti állam közti együttműködés szerve. Az EU-nak is van saját **Balti-tengeri térségre vonatkozó makroregionális stratégiája** (EUSBSR).

4.6 Az EU, valamint Izland, Norvégia és Oroszország közös **politikája, az Északi Dimenzió** ⁽²¹⁾ nagy földrajzi területet fed le, melynek részét képezik Európa sarkvidéki és szubarktikus területei, keleten Északnyugat-Oroszországtól nyugaton Izlandig és Grönlandig. Az együttműködés négy tematikus partnerséget (NDEP, NDPHS, NDPTL és NDPC), valamint egy kifejezetten a térségbeli együttműködésre vonatkozó elemet (az ún. „Arctic Window”) foglal magában. Az északi-sarkvidéki együttműködés szempontjából a közlekedési és logisztikai partnerség (NDPTL) fontos. Ennek keretében például most készül a térség szállítási hálózatára vonatkozó javaslat. A sarkvidéken az Északi Dimenzió környezetvédelmi partnerségének (NDEP) is nagy szerepe van, mivel ennek keretében sikerül például megtisztítani a Kola-félszigetet a radioaktív hulladéktól. Az Északi Dimenzió harmadik külügyminiszeri találkozáját 2013 februárjában

tartották Brüsszelben. ⁽²²⁾ Az Északi Dimenzió Gazdasági Tanácsa ⁽²³⁾ elsősorban a térség beruházási feltételeinek javítására, valamint versenyképességének előmozdítására törekszik. Az Egyesült Államok és Kanada megfigyelőként részt vesz az Északi Dimenzió ülésein.

4.7 Az Északi-sarkvidék országainak parlamenti képviselői az előbb említett valamennyi együttműködési fórumban részt vesznek, emellett rendszeres együttműködést folytatnak a **CPAR (a Sarkvidéki Térség Parlamenti Képviselőinek Konferenciája)** keretében.

4.8 A térség **őslakos népeinek** hat **együttműködési fóruma** rendszeres együttműködést tart fenn.

4.9 **A Nemzetközi Északi-sarkvidéki Alapítvány (International Polar Foundation – IPF)** nemzetközi együttműködést tart fenn a térséggel kapcsolatos kérdések iránt érdeklődő szereplők között. 2012 szeptemberében például megszervezte az „Arctic Future Symposium 2012” c. rendezvényt, melynek a Régiók Bizottsága adott otthont.

5. A térségbeli együttműködésre vonatkozó iránymutatások

5.1 Az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos kérdésekben folytatott együttműködést igyekeznek minél inkább **nemzetközi megállapodásokra alapozni és nemzetközi fórumok keretében megvalósítani.**

5.2 Az Északi-sarkvidéket érintő legfontosabb nemzetközi megállapodás **az ENSZ Tengerjogi Egyezménye (UNCLOS, 1982)**, ⁽²⁴⁾ amely a független államok közötti tengeri területekkel foglalkozik, és melynek keretében létrehozták a **kontinentális talapatok határaival foglalkozó ENSZ-bizottságot (CLCS).**

5.3 A Jeges-tenger partján fekvő államok ennek alapján igyekeztek megállapodni a felségvizeik és (az alapvonalától számított 200 tengeri mérföldig tartó) kizárólagos gazdasági övezeteik határaitól. A területi vitákat igyekeznek ugyan kerülni, de még néhány földrajzi jellegű vitáról nem sikerült megegyezni. Fennáll a veszélye, hogy a viták eskalálódnak. A parti államok 2008-ban a grönlandi Ilulissatban közös állásfoglalást fogalmaztak meg, melyben hangsúlyozták, hogy az összes részt vevő ország teljes szuverenitással szabályozhatja a saját kizárólagos gazdasági övezetében folytatott tevékenységet.

5.4 A Jeges-tenger potenciális útvonalainak – az északnyugati (Kanada kizárólagos gazdasági övezetén keresztül) és az északkeleti útvonalnak (Oroszország kizárólagos gazdasági övezetén keresztül) – fejlesztése, valamint az ezek használatához kapcsolódó létesítmények, feltételek és biztonság kapcsán a különféle együttműködési fórumok széles körű kutatásokat végeznek és vitákat folytatnak, azzal a céllal, hogy a felek között minél messzebbmenő egyetértés alakuljon ki a használat alapelveiről és irányításáról. Már léteznek erre vonatkozó nemzetközi

⁽¹⁵⁾ Lásd: www.arctic-council.org.

⁽¹⁶⁾ Az Északi-sarkvidéki Tanács Őslakos Népek Titkársága (IPS), www.arcticpeoples.org.

⁽¹⁷⁾ Lásd: www.beac.st.

⁽¹⁸⁾ Lásd: www.beac.st.

⁽¹⁹⁾ Lásd: www.norden.org.

⁽²⁰⁾ Lásd: www.cbss.org.

⁽²¹⁾ Lásd: http://eeas.europa.eu/north_dim/index_en.htm.

⁽²²⁾ www.consilium.europa.eu, 6597/13.

⁽²³⁾ <http://www.northerndimension.info/component/content/article/10-innerpage/9-ndbc>.

⁽²⁴⁾ www.UN.org.

egyezmények, ilyen például az **UNCLOS** és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (**International Maritime Organisation, IMO**)⁽²⁵⁾ békés áthaladásról szóló megállapodása. Emellett **előkészületben van többek között az IMO sarkvidéki kódexe (Polar Code)**.

5.5 Az éghajlatváltozással és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kérdések különösen hangsúlyosak az Északi-sarkvidéken. A nemzetközi kapcsolatokban továbbra is **az ENSZ éghajlat-változási keretegyezménye (UNFCCC)**⁽²⁶⁾ jelenti a fő viszonyítási alapot. Ennek az Északi-sarkvidéken is kiemelkedő jelentősége volna.

Az ENSZ Környezetvédelmi Programja (**UNEP**)⁽²⁷⁾ is északi-sarkvidéki nyomonkövetési programot indított.

5.6 A környezetvédő szervezetek aktívan részt vesznek a fent említett tevékenységekben. A **Greenpeace** azt javasolta, hogy az Északi-sarkvidéken csak akkor tegyék lehetővé – bizonyos feltételek mellett – gazdasági tevékenység folytatását, ha már megállapodás született a térség védelmének alapelveiről.

6. Az uniós fellépés és a fejlesztés alatt álló északi-sarkvidéki politika

6.1 Az EU-nak számottevő és egyre növekvő geo-, környezet- és gazdaságpolitikai érdekei fűződnek az Északi-sarkvidékhez. Az EU többek között sarkvidéki tagállamai miatt részese a térségbeli együttműködésnek.

6.2 **Az EU sarkvidéki politikája még kialakulóban van.** 2008-ban nagy lendületet vett, főként az Európai Parlament kezdeményezésére.⁽²⁸⁾ Az Európai Bizottság két közleményt tett közzé a témában (2008-ban és 2012-ben)*(lásd a 2. és a 7. lábjegyzetet)*. A Miniszterek Tanácsa két állásfoglalást tett közzé (2008-ban és 2009-ben).⁽²⁹⁾ A Tanács a 2013. január 31-i ülésén megvitatta az aktuális helyzetet.

6.3 **A 2008-as és 2012. júniusi közlemény szerint az Unió sarkvidéki politikájában integrált megközelítésre törekszik.** A politikának három fő célja van:

- a sarkvidék természetének védelme a helyi lakossággal együttműködésben,
- a természeti kincsek fenntartható felhasználásának előmozdítása,
- a nemzetközi együttműködés előmozdítása a nemzetközi megállapodások jelentőségét hangsúlyozva.

A politika ma három központi területre épül: tudásra, felelőségre, elkötelezettségre.

⁽²⁵⁾ www.imo.org.

⁽²⁶⁾ www.un.org.

⁽²⁷⁾ www.unep.org.

⁽²⁸⁾ A 2008. október 9-i P6 TA(2008)0474. sz. állásfoglalás.

⁽²⁹⁾ A Tanács következtetései az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos kérdésekről, a Külügyi Tanács 2985. ülése, 2009. december 9.

6.4 Az EU sarkvidéki országokkal fenntartott kétoldalú kapcsolatai keretében a térségi együttműködés kérdéseivel is foglalkoznak. Az EU Grönlanddal egyedi megállapodást kötött. A többoldalú Északi Dimenzióknak szintén fontos szerepe van az Északi-sarkvidéken.

6.5 **Az EU több meglévő programja az Északi-sarkvidéken is alkalmazható.** 2007 és 2013 között az Unió mintegy 1,4 milliárd euró értékben ruházott be a fenntartható fejlődés előmozdításába az Északi-sarkvidéken és a környező térségben. A kutatási együttműködés kiemelt szerepet kapott: a 2002-ben indult hatodik kutatási keretmegállapodás a sarkvidéket érintő projekteket is tartalmazott. Az EU az utóbbi években több mint 200 millió eurót áldozott a térséggel kapcsolatos kutatásokra, emellett sok közös projektben is részt vesz főként a **hetedik kutatási keretprogramja**⁽³⁰⁾ keretében. A különféle (uniós és azon kívüli) kutatóintézetek jól működő együttműködési hálózatba tömörülnek. A 2008 és 2012 közötti legfontosabb kutatási projektekről, valamint a területi együttműködésre vonatkozó 2007 és 2013 közötti finanszírozási programokról nyilvántartás létezik.⁽³¹⁾ A Északi-sarkvidéken számos projekt valósul meg többek közt az EU regionális politikája, az Interreg, az európai területi együttműködés, a regionális támogatásra vonatkozó iránymutatás (RAG) és az Európai Szomszédosági és Partnerségi Támogatási Eszköz (ENPI) keretében. Az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz és a transeurópai közlekedési hálózat (TEN-T) nem terjed ki az Északi-sarkvidékre.

Az Európai Bizottság nemrégiben határozott arról, hogy megvizsgálja a sarkvidéki kutatási tevékenységgel kapcsolatos információk uniós szintű szervezésének lehetőségeit. Egy uniós északi-sarkvidéki tájékoztató központ létrehozását fontolgatja.

6.6 Az EU az Északi Dimenzió partnere és a Barents Euro-Sarkvidéki Tanács tagja. Ad hoc megfigyelő az Északi-sarkvidéki Tanácsban, de már kérelmezte az állandó megfigyelői státust. Az Unió évek óta teljes körűen részt vesz a Tanács különféle munkacsoportjainak tevékenységeiben.

6.7 Az Európai Parlament képviselői részt vesznek a Sarkvidéki Térség Parlamenti Képviselőinek Konferenciáján (CPAR, lásd a 3.3.7. pontot), valamint a négy térségi tanácsban és az Északi Dimenzió parlamenti együttműködésében. Az Európai Parlament két állásfoglalást tett közzé az Északi-sarkvidékkel kapcsolatban (2008-ban és 2011-ben) *(lásd a 9. lábjegyzetet és a P6_TA(2008)0474. sz. dokumentumot)*.

6.8 Az EU rendszeres párbeszédet kezdett a térségben működő, az óslakosokat képviselő és egyéb civil társadalmi szervezetekkel, és részt vesz a Nemzetközi Északi-sarkvidéki Alapítvány (IPF) tevékenységében.

⁽³⁰⁾ The 7th Framework Programme for Research.

⁽³¹⁾ Lásd az SWD(2012) 182. sz. dokumentum I. mellékletét, valamint az európai területi együttműködés kapcsán a II. mellékletet.

6.9 Az EGSZB megfogalmazott a sarkvidéki együttműködés szempontjából jelentős véleményeket, például az Északi Dimenzió, a regionális és tengerpolitika, a fenntartható fejlődés és a szomszédsági kapcsolatok tárgyában. Emellett intézményi kapcsolatok fűzik Norvégia, Izland és Oroszország civil társadalmához (EGT-KB, EU–Izland kvb, az Orosz Föderáció Közkamarája), valamint két Északi Dimenzióval kapcsolatos civil társadalmi fórumot (2002 és 2006), az Északi Dimenzió miniszteri tanácsulése kapcsán pedig konzultatív fórumot szervezett (2013).

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

489. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. ÁPRILIS 17. ÉS 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Cselekvési terv az adócsalás és az adókikerülés elleni küzdelem megerősítésére

(COM(2012) 722 final)

(2013/C 198/05)

Előadó: **Petru Sorin DANDEA**

2013. március 12-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Cselekvési terv az adócsalás és az adókikerülés elleni küzdelem megerősítésére

COM(2012) 722 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2013. április 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 16–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 169 szavazattal 1 ellenében elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által előterjesztett tervet, és támogatja a Bizottságnak az adócsalás és adókikerülés csökkentésére irányuló konkrét megoldások kidolgozását célzó erőfeszítéseit. Csak úgy lehet tényleges haladást elérni, ha elegendő humánerőforrás és finanszírozás biztosításával a tagállamok nagyobb figyelmet fordítanak az adóügyi szolgáltatások hatékonyságának növelésére, és biztosítják az ezek közötti jobb koordinációt.

1.2 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a Tanácsnak, hogy az adócsalás és adókikerülés, valamint az agresszív adótervezés témáját foglalják bele az éves növekedési elemzésbe és az európai szemeszterbe, emellett pedig hajtsák végre az e jelenségek elleni küzdelmet szolgáló azon konkrét intézkedéseket, amelyek biztosítják az adók fizetése és beszedése terén elért haladást, ezek nagyobb méltányosságát, a jobb újraelosztást és a szegénység elleni küzdelmet.

1.3 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy a jó adóügyi kormányzás minimumkövetelményeit nem

teljesítő, adóparadicsomként működő országokat tegyék feketelistára, és kéri, hogy az ezen országok vagy területek meghatározására szolgáló közös kritériumokat európai szinten állapítsák meg, hogy elkerülhető legyen a nemzeti szinten történő nem kiegyensúlyozott alkalmazásuk. A feketelistára történő felvétel nem kell a harmadik országokra korlátozni, az egyes tagállamokhoz tartozó területekre vagy joghatóságokra és az ezeken a területeken működő vállalatokra is ki kell terjeszteni.

1.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság a feketelistára történő felvételre vonatkozó javaslatokat kiegészíthetné a vállalatokra vonatkozó szankciókkal, ideértve a közbeszerzésekből, uniós finanszírozásból vagy állami támogatásokból való kizárást is.

1.5 Az EGSZB véleménye szerint az adóalapokat csökkentő és a tagállamokat így az adók szintjének a növelésére kényszerítő agresszív adótervezés önmagában is egy erkölcstelen gyakorlatot képvisel, amely komolyan befolyásolja a belső piac működését és az adófizetők vonatkozásában torzítja az adóügyi

rendszerek méltányosságát. A jelenség összetettsége miatt a visszaélések elleni általános klauzulára vagy a kétoldalú mesterseges megállapodások meghatározására vonatkozó európai bizottsági javaslatoknak eléggé világosaknak kell lenniük ahhoz, hogy valamennyi tagállam könnyen végrehajthassa azokat.

1.6 Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság azon erőfeszítéseinek jelentőségét, hogy egyezményeket kíván kidolgozni az EU szomszédos országaival a jó adóügyi kormányzás tárgyában. Az EGSZB az Európai Bizottság tárgyalási mandátummal való felruházását javasolja a Tanácsnak, mivel úgy véli, hogy az adócsalás és adókikerülés elleni küzdelem vonatkozásában ezek az eszközök rendkívül hasznosak lehetnek.

1.7 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy mind európai, mind pedig nemzeti szinten folytassák a meglévő jogi keret egyszerűsítését és harmonizációját. Az adóügy egyszerűbb és összehangoltabb jogi kerete, amely biztosítaná a méltányos adókitetést és amely modern ellenőrzési, felügyeleti és információcserét biztosító informatikai eszközökkel egészülne ki, jelentősen csökkentené az adókikerülési és adócsalási lehetőségeket.

1.8 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, hogy győzzék meg a tagállamokat a közvetlen vagy közvetett adók szintjei között jelenleg fennálló nagy különbségek megszüntetéséről, ezek ugyanis ösztönzik az adóversenyt.

1.9 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság meg kívánja vizsgálni az európai TIN (adóazonosító szám) bevezetésének lehetőségét. A korábbi véleményeiben megfogalmazottakkal összhangban ismét arra ösztönzi a tagállamokat, hogy harmonizálják a közvetett adózási rendszereket. Az EGSZB az erre a területre vonatkozó javaslatok kidolgozására bátorítja az Európai Bizottságot. Ez a harmonizáció az európai TIN bevezetéséhez hasonlóan jelentősen csökkentené a „körhintacsalásokat”.

2. Bevezetés

2.1 Az adócsalás és az adókikerülés, valamint az adófizetés agresszív adótervezés révén történő elkerülése fokozza a gazdasági válság és a megszorítási programok által előidézett növekvő egyenlőtlenségeket, nagy veszélyt jelentve a tagállamok azon erőfeszítéseire, amelyek az adóügyi rendszerek hatékony működésének biztosításán keresztül garantálni kívánják a közszolgáltatások finanszírozását, a jólét újraelosztását, a szegénység elleni küzdelmet, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti fiskális verseny elkerülését. A tagállamok által elszenvedett veszteségek pénzügyi dimenziója meghaladja az évi 1 billió eurót. ⁽¹⁾

2.2 2012. március 2-án az Európai Tanács felkérte a Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki konkrét megoldási javaslatokat az adócsalás és az adókikerülés elleni fellépésre.

2.3 2012 júniusában az Európai Bizottság elfogadott egy közleményt, ⁽²⁾ amely rámutat arra, hogy miként javítható az adójogszabályok betartása és hogyan csökkenthető az adócsalás és az adókikerülés. E közleményben az Európai Bizottság bejelentette az adócsalás és az adókikerülés elleni küzdelem megerősítését szolgáló cselekvési terv előterjesztését.

2.4 2012 decemberében az Európai Bizottság bemutatta a már bejelentett cselekvési tervet, amely nemcsak a közelmúltbeli kezdeményezéseket, de olyan új intézkedéseket is tartalmaz, amelyeket rövid vagy hosszú távon lehet végrehajtani. A cselekvési tervhez kapcsolódik az Európai Bizottság javaslata a jó adóügyi kormányzásra vonatkozó minimumkövetelmények harmadik országok általi teljesítésének ösztönzésére irányuló intézkedésekről, ⁽³⁾ valamint az agresszív adótervezésről. ⁽⁴⁾

3. Általános észrevételek

3.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság által előterjesztett tervet, és támogatja a Bizottságnak az adócsalás és adókikerülés csökkentésére irányuló konkrét megoldások kidolgozására irányuló erőfeszítéseit. ⁽⁵⁾ Mindennek ellenére szkeptikus a javasolt intézkedések némelyikének bevezetésével kapcsolatban, tekintettel a tagállamok között fennálló számos eltérésre, amelyek lelassítják a tanácsi szintű döntéshozatal ütemét. Hasonlóképpen, az utóbbi években végrehajtott megszorító intézkedések következtében a tagállamok többségében csökkent az adóügyi hatóságokra fordítandó humán erőforrás és finanszírozás, ⁽⁶⁾ ami jelentős kockázatot jelent az új intézkedések végrehajtása tekintetében. Csak úgy lehet tényleges haladást elérni, ha elegendő humán erőforrás és finanszírozás biztosításával a tagállamok nagyobb figyelmet fordítanak az adóügyi szolgáltatások hatékonyságának növelésére, és biztosítják az ezek közötti jobb koordinációt.

3.2 A feketegazdaságra visszavezethető és az adóbehajtási rendszerekben jelentkező veszteségek jelentős része az agresszív adótervezés miatt keletkezik. Az Európai Bizottság tisztában van azzal, hogy ez a gyakorlat a két vagy több fiskális rendszer között fennálló összhangnak a hiányát használja ki, és bár globálisan jogszerű gyakorlatnak minősül, megsérti a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának elveit. Az EGSZB úgy véli, hogy az adóalapokat csökkentő és így a tagállamokat az adók szintjének a növelésére kényszerítő agresszív adótervezés önmagában is egy erkölcsstelen gyakorlatot képvisel, amely azáltal, hogy

⁽²⁾ COM(2012) 351 final.

⁽³⁾ C(2012) 8805 final.

⁽⁴⁾ C(2012) 8806 final.

⁽⁵⁾ Az EGSZB már többször síkraszállt az adócsalás és adókikerülés leküzdése érdekében meghozandó intézkedések mellett: HL C 11., 2013.1.15., 31. o., HL C 347., 2010.12.18., 73. o., HL C 255, 2010.9.22., 61. o.

⁽⁶⁾ „Impact of austerity on jobs in tax services and the fight against tax fraud and avoidance in EU-27 + Norway” [„A megszorítások hatása az adóügyi szolgálatok munkahelyeire és az adócsalás és adókikerülés elleni küzdelem az EU-27-ben és Norvégiában”], készítette a Közszolgálati Szakszervezetek Európai Szövetségének (EPSU) megbízásából a Munkáspárt Kutatói Részlege, Lionel Fulton, <http://www.lrd.org.uk/>, 2013. március.

⁽¹⁾ COM(2012) 351 final, 2. o.

általában a vállalatok között, és főleg a kis és közepes vállalatok között visszaszorítja a korrekt versenyt, komolyan befolyásolja a belső piac működését, emellett pedig az adófizetők vonatkozásában torzítja az adóügyi rendszerek méltányosságát.

3.3 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak az agresszív adótervezésre vonatkozó ajánlását, úgy véli azonban, hogy elégtelenek az ennek a gyakorlatnak a visszaszorítására javasolt intézkedések. A jelenség (agresszív adótervezés) összetettsége miatt nehéznek bizonyulhat a visszaélés elleni általános klauzulának vagy a kétoldalú mesterséges megállapodások meghatározásának az alkalmazása a tagállamok közötti megállapodások keretében. Hasonlóképpen az EGSZB úgy véli, hogy ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtása több nehézséget jelent a tagállamoknak, mintha azonnal felmondanák ezeket a megállapodásokat, különösképpen azokat, amelyekben adóparadicsom jellegű, illetve a jó adóügyi kormányzásra vonatkozó alapvető szabályokat be nem tartó joghatóságok is érintettek.

3.4 Az Európai Bizottság javasolja a tagállamoknak, hogy fogadják el azokat a kritériumokat, amelyek révén meghatározhatók a jó adóügyi kormányzás minimumkövetelményeit nem teljesítő harmadik országok, és ezeket vegyék feketelistára. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy ezeknek az intézkedéseknek ki kell terjedniük a tagállamokhoz tartozó joghatóságokra és azokra a vállalatokra is, amelyek továbbra is olyan tevékenységeket fejtenek majd ki, amelyekben az ezekhez a területekhez tartozó entitások is érintettek.

3.5 Az Európai Bizottság néhány irányelv⁽⁷⁾ módosítására tett javaslatot az adócsalásra vagy adókikerülésre buzdító jogházagok kiküszöbölése érdekében. Az Európai Bizottság szintén felhatalmazást kért a Tanácstól arra, hogy négy szomszédos, Unión kívüli állammal az adóügyi együttműködésről és a csalás elleni küzdelemről szóló megállapodásokról tárgyaljon, valamint megállapodás-tervezetet írjon alá az EU, a tagállamok és Liechtenstein között. Az EGSZB javasolja a Tanácsnak a fenti javaslatok minél hamarabbi megvitatását, mivel ezek az eszközök rendkívül hasznosnak bizonyulhatnak a csalás és az adókikerülés elleni küzdelemben.

3.6 Az EGSZB szerint a cselekvési terv végrehajtása során az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak továbbra is foglalkozniuk kell az európai és nemzeti szinten meglévő jogszabályi keret egyszerűsítésével és harmonizálásával. Az adócsalás és adókikerülés lehetőségeit jelentősen csökkentené egy egyszerűsített és harmonizált adószabályozási keret, amely a megfelelően felkészített személyzet rendelkezésére bocsátott korszerű számítógépes adóellenőrzési és információtechnológiai eszközökkel kiegészítve biztosítaná a méltányos adóztatást. Ez egyben csökkentené a vállalkozásokra és az állampolgárookra nehezedő adminisztratív és adóügyi terheket, ami közvetlen haszonnal járna az államháztartási bevételekre nézve is.

3.7 Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, hogy igyekezzen elejét

venni a közvetlen vagy közvetett adókulcsok terén a tagállamok között meglévő jelentős különbségeknek, amelyek elősegítik az adóversenyt. Az EGSZB emellett felhívja a figyelmet az adókulcsok és az adókikerülés között meglévő közvetlen kapcsolatra. Az adócsalás és adókikerülés, valamint az agresszív adótervezés elleni hatékony közdelem az általános adóztatási szint csökkentéséhez vezethet valamennyi adófizető javára.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság elismeri, hogy a belső piac keretében a vállalatokat megillető szabadságjogok révén lehetőség nyílik a leggyengébb reakciót felmutató tagállamon keresztül adóparadicsom-jellegű joghatóságokkal megállapodások kötésére. Ez a tény gyöngíti a tagállamok adózási alapjait, valamint rontja a tisztességes verseny feltételeit a vállalatok között általában és különösen a kis- és középvállalatok között, amennyiben torzítja a belső piac működését. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a fenti gyakorlatokkal élő vállalatokat helyezték feketelistára. A tagállamok a nemzeti szinten végrehajtott egyéb intézkedések mellett elő kellene, hogy írják az ilyen vállalatok közbeszerzési eljárásokban való részvételi jogának a felfüggesztését, vagy megtagadhatnák az igényelt állami támogatások odaítélését.

4.2 Az Európai Bizottság becslése szerint az agresszív adótervezés a földalatti gazdaság sajátos gyakorlatainak betudható tagállami veszteségek felét okozza. Az EGSZB elégtelennek véli az Európai Bizottság által a fenti gyakorlat leküzdése érdekében javasolt intézkedéseket,⁽⁸⁾ és javasolja, hogy mind a javasolt általános visszaélés-ellenes záradékot, mind a mesterséges megállapodások meghatározását konkrétabban fogalmazzák meg úgy, hogy a tagállamok gyorsan végrehajthassák azokat anélkül, hogy az agresszív adótervezéssel kapcsolatos jogviták esetében bonyolult helyzetek álljanak elő a bírósági intézményekben.

4.3 Az EGSZB hasznosnak tartja a jó adóügyi kormányzást elősegítő platform létrehozására irányuló bizottsági javaslatot. Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy e platform keretén belül hívja meg a szociális partnereket is, különösen azokat a szervezeteket, amelyeknek tagjai a pénzügyi hatóságoknál dolgoznak, vagy gazdag tapasztalatuk van az adócsalás és az adókikerülés jelenségei ellen folytatott küzdelem terén. Emellett tisztázni kell azt is, hogy a platform milyen viszonyban fog állni az európai szintű adóügyekkel foglalkozó egyéb szervezetekkel.

4.4 A vállalkozások adózására vonatkozó magatartási kódexről az OECD keretében egyeztetett tárgyalásokkal kapcsolatban az Európai Bizottság arra készül, hogy a meglévő irányelvekből törölje azokat a rendelkezéseket, amelyek bizonyos helyzetekben lehetőséget biztosítanak az agresszív adótervezésre, illetve a megfelelő megoldások alkalmazását megakadályozva lehetővé teszik az adóztatás kettős elmaradását. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, és javasolja ezen intézkedések minél hamarabbi életbe léptetését.

⁽⁷⁾ COM(2008) 727 final – 2008/0215 (CNS); COM(2012) 428 final – 2012/0205 (CNS).

⁽⁸⁾ C(2012) 8806 final.

4.5 Az Európai Bizottság javasolja a külföldön dolgozókra és tehető magánszemélyekre vonatkozó, a belső piac működésére káros és az általános adóbevételeket csökkentő egyedi adószabályokkal kapcsolatos munka fokozását. Az EGSZB a fenti egyedi adószabályok megszüntetését javasolja a tagállamoknak. Az EGSZB emellett megismétli (az uniós intézmények számára készített egyéb véleményeiben⁽⁹⁾ megfogalmazott) azon felszólítást, hogy fogadjanak el intézkedéseket annak érdekében, hogy korlátozni lehessen a „lakóhely” fogalmával való visszaélést, melynek során tulajdonjog és fiktív lakóhely bejelentését követően a tevékenységgel nem rendelkező vállalatcsoportok vagy fantomvállalatok révén a tulajdonosoknak nem kell adót fizetniük a lakóhelyük szerinti országban.

4.6 Az EGSZB üdvözlöi a „TIN on EUROPA” („Adóazonosító számok az EUROPA portálon”) elnevezésű alkalmazást. Ez az eszköz lehetővé teszi, hogy harmadik felek vagy pénzügyi intézmények gyorsan, könnyen és helyesen állapítsák meg és rögzítsék az adóazonosító számokat. Az eszköz emellett hozzá fog járulni a hatékonyabb automatikus információcseréhez is. Az európai adóazonosító szám bevezetése lehetővé teszi a vizsgálatát elrendelő bizottsági határozattal kapcsolatban az EGSZB megismétli a tagállamok felé a közvetlen adózás rendszerének harmonizálása érdekében több véleményében is hangzottatott javaslatát. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatokat ezen a téren. A fenti harmonizáció, valamint az európai adóazonosító szám bevezetése erőteljesen csökkentené a „körhintacsálást”, hiszen a jövőben ez az azonosító válhatna az adófizetők egyetlen azonosító-jelévé minden adónemet illetően.

4.7 Az Európai Bizottság elindította az adózással kapcsolatos információcserére szolgáló formanyomtatványok egységesítését. A formanyomtatványok használatát elősegítő és valamennyi uniós nyelvre lefordított inmatikai alkalmazás 2013. január 1. óta elérhető. Az EGSZB megítélése szerint ezek a formanyomtatványok fontos szerepet játszhatnak a tagállamok közötti adóügyi együttműködésben, különösen attól kezdve, hogy az inmatikai rendszer fejlesztése lehetővé teszi majd az automatikus információcserét.

4.8 Az EGSZB különösen nagyra értékeli az Európai Bizottság arra vonatkozó döntését, hogy felülvizsgálja az anya- és leányvállalatokra vonatkozó irányelvet, valamint az egyéb irányelvekben meglévő visszaélés-ellenes rendelkezéseket. A felülvizsgálatra azért van szükség, hogy biztosítani lehessen az agresszív adótervezést érintő európai bizottsági ajánlások végrehajtását. Az EGSZB javasolja a tagállamoknak, hogy támogassák az Európai Bizottság erőfeszítéseit annak érdekében, hogy a felülvizsgálat ésszerű időhatáron belül megtörténhessen. Fontos, hogy a felülvizsgálat keretében leszögezzék a multinacionális vállalatok azon kötelezettségét, hogy a működésük helyiül szolgáló minden egyes állam vonatkozásában külön készítsék el könyvelésüket, amelyben pontosan szerepelnie kell a termelési volumennek és az elért nyereségnek. A könyvviteli adatok ilyen formában történő bemutatása megkönnyítené a transzferárak

kijelölésével visszaélő vagy az agresszív adóversenyt előtérbe helyező vállalatok azonosítását. Az EGSZB emellett javasolja egy olyan szabályozás bevezetését is, amely a cégek nyereségének adóztatásához közös szabályrendszert írna elő.

4.9 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottságnak az OECD keretében kifejlesztett uniós inmatikai eszközök előmozdítását célzó erőfeszítéseit. Mivel az OECD egyetért a spontán vagy kérésre történő információcserét lehetővé tevő elektronikus formanyomtatványokkal, ez utóbbiak rendkívül hasznos és hatékony eszközökké válhatnak a súlyos adócsalás és adókikerülés eseteinek leküzdéséhez.

4.10 Az Európai Bizottság javasolja az európai adófizető kódexének elkészítését, amely a tagállami szinten meglévő bevált gyakorlatokat gyűjtené egybe az adóhatóságok és az adófizetők közötti bizalom megerősítése érdekében, az adófizetők jogaival és kötelességeivel kapcsolatos átláthatóság biztosítása végett, valamint a szolgáltatásorientált megközelítés előmozdítása céljából. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az adórendszerek egyszerűsítése az adófizetők és a vállalatok sújtó adminisztratív terhek könnyítéséhez vezetne, valamint nagyobb bizalmat váltana ki a részükről. A tagállamok megfontolhatnák az adminisztratív terheknek a jó adófizetők számára (legyen szó természetes személyekről vagy vállalatokról) történő könnyítését, illetve a törvényeket megsértők számára e terhek növelését. Ismeretes, hogy az agresszív adótervezésben érintett vállalatok rendszerint nagy transznacionális cégek.

4.11 Az Európai Bizottság ajánlja a tagállamoknak az egyablakos rendszer előmozdítását, hogy mind a honos, mind a nem honos ügyfelek számára valamennyi adóügyi információ hozzáférhető legyen. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság javaslatával, és úgy véli, hogy egy ilyen megközelítés kiküszöböli a határokon átnyúló műveleteket végző adófizetők előtt tornyosuló akadályokat. Emellett az Európai Bizottság azáltal, hogy az egyes tagállamokban az egyablakos rendszer szintjén meglévő információkat egybegyűjti, az e-igazságszolgáltatás mintájára kifejlesztheti az európai szintű „webadózási” portált is.

4.12 Az Európai Bizottság javasolja, hogy az EUROFISC-nek az adócsalás elleni küzdelemre vonatkozóan – a gyors információcseréje révén – a héával kapcsolatban felhalmozott tapasztalatát a jövőben a közvetlen adóztatásra is terjesszék ki. Az EGSZB szerint az EUROFISC-nek a közvetlen adóztatásra való kiterjesztése ki fogja egészíteni az uniós szinten létező adócsalás, adókikerülés és agresszív adótervezés elleni küzdelem eszközrendszerét.

4.13 Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy bizonyos adóügyi kihágástípusok meghatározását, beleértve a büntetőjogi és közigazgatási bírságokat is, hangolják össze valamennyi adó- és illetéktípussal. Amennyiben megvalósulna a fenti összehangolás, az eltántorítaná a vállalatokat attól, hogy működésük lebonyolítására a leggyengébb reakciót felmutató tagállamot használják fel. Az Európai Bizottság készül a fenti összehangolás lehetőségét megvizsgálni.

⁽⁹⁾ HL C 229, 2012.7.31., 7. o.

4.14 Az Európai Bizottság 2012. júniusi közleményében számos lehetséges intézkedés szerepel, amelyeket a Tanács nem tekintett elsőbbséginek. Az EGSZB szerint a közvetlen adóztatás során a nemzeti adatbázisokhoz való közvetlen hozzáférés biztosítása – ez egyike az európai bizottsági javaslatoknak – jelentené a tagállamok számára az adócsalás és adókikerülés elleni küzdelem érdekében rendelkezésükre bocsátandó egyik legerősebb eszközt. Az Európai Bizottság készül annak felmérésére, hogy miként lehetne valamennyi adót és járulékot érintően egységesíteni az adminisztratív együttműködés jogi eszközeit. Az EGSZB támogatja ezeket a bizottsági javaslatokat, mivel azok hozzájárulhatnak az adócsalás és adókikerülés elleni küzdelem hatékonyságához.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése az Unión belüli növekedés és foglalkoztatás érdekében

(COM(2012) 537 final)

(2013/C 198/06)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Társelőadó: **Nicola KONSTANTINOU**

2012. december 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése az Unión belüli növekedés és foglalkoztatás érdekében

COM(2012) 537 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2013. március 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (a 2013. április 17-i ülésnapon) 175 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a kultúra és a kreativitás a következőket jelenti Európa számára:

- a közösségi identitás és a szociális piacgazdasági modell alapértékeinek sarokköveit;
- szerencsés párosítást a helyi, regionális, nemzeti és közösségi szintű, minőségi gazdasági, társadalmi és produktív fejlődés szempontjából;
- az európai hozzáadott érték jelentette helyzeti előny kulcsfontosságú elemeit az anyagi és nem anyagi javak tervezése, fejlesztése, előállítása és fogyasztása során;
- kulcsfontosságú tényezőt, amely lehetővé teszi a versenyképességet, és minden gazdasági és szociális ágazatra hatással van;
- a több és jobb munkahely létrehozásához szükséges nagyobb potenciál leőhelyét;
- az EU presztízsét és eredetiségét a nemzetközi közösség számára tanúsító „nemzetközi igazolványt”.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy mivel a kulturális és kreatív ágazatok egyre fontosabb szerepet töltenek be az európai gazdasági fejlődésben és annak nemzetközi vetületeiben, középtávú stratégia kidolgozására lenne szükség a következők érdekében:

- a kulturális és kreatív ágazatok szilárd és koherens szociális dimenziójának megteremtése, amely képes a meglévő szakmaiság újradefiniálására és újraminősítésére, méltányos munkakörülmények biztosítására, valamint olyan rejtett lehetőségek kiaknázásának előmozdítására, amelyek lehetővé teszik az alábbiakat:

- a kulturális és kreatív ágazatokon belüli munkahelyteremtés teljes potenciáljának felszabadítását, és minőségi foglalkoztatás biztosítását az alapvető jogok védelme mellett;
- a jelenlegi szakmai készségek újradefiniálását és újraminősítését;
- a kvk-k, a mikrovállalkozások és az önálló vállalkozók adminisztratív és bürokratikus terheinek csökkentését;
- az átszervezési és átalakítási folyamatok kiegészítését átképzési intézkedésekkel a munkavállalókkal folytatott információcsere és konzultáció átlátható keretén belül, a jogok és az emberi méltóság teljes mértékű tiszteletben tartása mellett;
- európai, nemzeti és vállalati szintű, strukturált szociális párbeszéd előmozdítását valamennyi kulturális és kreatív ágazatban;
- megfelelő uniós szabályozási keret meghatározását, amely képes a kulturális és választásbeli sokféleség biztosítására, az adminisztratív terhek csökkentésére, valamint az EU-n belüli és kívüli mobilitás elősegítésére;
- egy kreatív hozzáadott értékkel rendelkező technológiai dimenzió, amely védi a szellemi tulajdonjogot a belső piac szintjén, valamint – és mindenekelőtt – nemzetközi szinten; elősegíti az új technológiákra irányuló kutatást, valamint a termékek és eljárások innovatív alkalmazását; erőteljesen támogatja az európai minőségi címkével ellátott új eljárásokat és az új digitális lehetőségeket; közösségi elosztási hálózatok és rendszerek révén biztosítja az értéklánc fejlődését;

- a civil társadalommal folytatott területi párbeszéd dimenziója, amely a kulturális és kreatív ágazatokban az európai, nemzeti és területi szintű strukturált párbeszéd rendszereit alkalmazza; elősegíti az adott terület, a kifejező és kreatív tehetségek, a szellemi foglalkozások és a képzés fellendítéséhez és minősítéséhez szükséges kulturális és kreatív ágazatok fejlődését;
- a kreatív és kulturális Európa nemzetközi dimenziója, amely eleget tesz a kulturális sokszínűségről szóló UNESCO-egyezmény keretében felmerülő nemzetközi kötelezettségeknek, ki tudja használni azokat az új üzleti modelleket, amelyekben a design az értéklánc része, és amelyekben minden szereplő képes értéket hozzáadni a termékekhez és folyamatokhoz, amelyek így európai kiválóságként azonosíthatók a világgpiacon; valamint amely rugalmas, elérhető és hatékony eszközökkel védi az alkotók műveit a kalózkidásokkal való kereskedés és a termékhamisítás ellen;
- pénzügyi dimenzió és hitelhez való hozzáférés, amely lehetővé teszi az ágazatbeli kezdeményezések támogatását a belső és a nemzetközi piacon – többek között adómentességekkel, adójóváírással és a kettős adóztatás megszüntetésével –, valamint az ágazat jellegének megfelelő, hitelhez való hozzáférést biztosító eszközöket, különös tekintettel a mikrovállalkozásokhoz és a nem anyagi természetű projektekhez igazított garanciarendszerekre.

1.3 Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy alaposan ellenőrizze a *közösségi vívmányoknak* a kulturális és kreatív ágazatra való alkalmazását, mindenekelőtt a versenypolitika, a szerzői jogok és a munkavállalói jogok megfelelő szabályozása, valamint az EU és harmadik országok között létrejött nemzetközi megállapodások záradékainak védelme tekintetében.

1.4 Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy vizsgálja meg annak lehetőségét és módját, hogy szélesebb körű fórumot szervezzen a kreatív és kulturális terület érdekeltjei számára annak érdekében, hogy – többek között a részvételen alapuló előrejelzés gyakorlatán keresztül – az ágazat valamennyi szereplője könnyebben azonosítható legyen, valamint körvonalazható legyen egy közép- és hosszú távú stratégiai cselekvési terv a növekedés és a minőségi munkahelyek létrehozásának újraindítása céljából; egy ilyen cselekvési tervnek helyi, regionális és európai szintre kiterjedő, átfogó stratégián kell alapulnia, a tagállamok, a regionális és helyi önkormányzatok, a szociális partnerek és a civil társadalom részvételével.

1.5 Az EGSZB kéri, hogy kezdettől fogva indítsanak speciális kezdeményezéseket a következők érdekében: a kulturális és kreatív ágazatokon belüli bizonytalan munkavégzés elleni küzdelem; egyenlő munkakörülmények biztosítása az ágazatban dolgozó valamennyi munkavállaló számára, különös tekintettel a „független” vagy szokatlan, alvállalkozói struktúrában végzett tevékenységek esetében, főként a rendelkezésre állást igénylő munkák esetén; valamint biztos és egyenlőségen alapuló hozzáférés a digitális hálózatokhoz.

1.6 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a szabályozási keretet különösen a szellemi tulajdonjog terén hozzá kell igazítani a kulturális és kreatív ágazatok sajátosságaihoz; az adminisztratív és adórendszert egyszerűsíteni kell, a héával kapcsolatban pedig egyenlően kell kezelni a *nyomatott és digitális kommunikációt*, különösen az ágazat kisvállalatai esetében.

1.7 Az EGSZB véleménye szerint át kell gondolni a civil társadalommal folytatott, a polgárokra összpontosító párbeszéd megvalósítását, kiaknázva a polgárok európai évének eredményeit.

2. Kulturális és kreatív ágazatok Európában

2.1 Európában a kulturális és kreatív ágazatok stratégiai szempontból alapvető jelentőségűek: Európa ezen ágazatokban tanúsított kiválósága és versenyképessége a művészek, szerzők, alkotók, szakemberek és vállalkozók – vagyis hagyományos vagy innovatív tehetséggel rendelkező, formális vagy informális módon szerzett készségekkel rendelkező egyének – erőfeszítéseinek eredménye, amelyet meg kell őrizni, elő kell mozdítani és értékelni kell.

2.2 Az EGSZB-nek már módjában állt kiemelni, hogy „az európai kulturális és kreatív iparágak (KKI-k) az Európa 2020 stratégia által is elismert módon központi szerepet játszanak a növekedés, a versenyképesség, valamint az európai közösség és polgárai szempontjából. [...] Olyan komparatív előnyöket indukálnak, amelyekre más területeken nincs példa, emellett a helyi fejlődés tényezői és az ipari változás hajtóerői.” (1)

2.3 A 2010-es zöld könyv (2) meghatározása szerint az az ágazat kulturális, „amely olyan árut vagy szolgáltatást állít elő vagy terjeszt, amely létrehozása idején sajátos jellege, felhasználása vagy végcélja szerint kulturális kifejezést testesít meg vagy közvetít, függetlenül attól, hogy kereskedelmi értékkel bír-e” – összhangban a 2005. évi UNESCO-egyezménnyel (3) – és az az ágazat kreatív, „amely a kultúrát használja alapanyagként (input), és kulturális dimenzióval bír, jóllehet az általa előállított eredmény (output) gyakran funkcionális. Ide tartozik az építészet és a dizájn, amely szélesebb folyamatokba integrálja a kreatív elemeket, valamint az olyan alágazatok is, mint a tervezőgrafika, a divattervezés vagy a reklámszakma”.

2.4 A kulturális ágazat és/vagy a kreatív ágazat által lefedett területek körülhatárolása továbbra is bizonytalan (4), ami megnehezíti annak megállapítását, hogy valójában milyen mértékben járul hozzá a bruttó hazai termék és a foglalkoztatás fejlődéséhez.

2.5 A „Kreatív Európa” (5) keretprogram javaslata szerint – amelyet az EGSZB-nek módjában állt véleményezni (6) – a kulturális és kreatív ágazatok a következőképpen határozandók meg (2. cikk): „minden olyan ágazat, amelynek tevékenysége kulturális értékeken és/vagy a művészi és kreatív kifejezőmódon alapul, függetlenül attól, hogy piacorientált vagy nem piacorientált tevékenységekről van-e szó, és attól, hogy milyen struktúra keretében végzik ezeket a tevékenységeket”. Ennek a nyomatott és digitális kiadványok kiadói és grafikai ágazatát kifejezetten magában kellene foglalnia.

(1) HL C 51., 2011.02.17., 43-49. o.

(2) COM(2010) 183 final.

(3) Vö. http://portal.unesco.org/culture/en/ev.php-URL_ID=33232&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

(4) *European Statistical System Network on Culture ESSnet-Culture - Final Report 10/2012.*

(5) COM(2011) 785 final.

(6) HL C 181., 2012.06.21., 35-39. o.

2.6 2008-ban a teljes európai GDP 4,5%-át ezek az ágazatok adták, és itt foglalkoztatták a munkaerő 3,8%-át, vagyis több mint 8,5 millió munkavállalót (7).

2.7 Az Európai Parlament egyetért a fenti meghatározással, amelyet kiegészít a következőkkel: múzeumok és a divat.

2.8 Bár a kulturális és kreatív ágazatok súlya az európai gazdasági termelésben mindenképpen nagyon fontos és egyre növekvő, valamint jelentős hatással vannak a foglalkoztatásra (8), a jelenleg – például a WIPO és az OECD vagy az UNCTAD és az UNESCO, valamint az Európa Tanács által – használt meghatározások sokfélesége miatt nem lehet biztos alapokra és nemzetközileg is összehasonlítható statisztikákra támaszkodva dolgozni: az EU-ban a GDP százalékára vonatkozó adatok a 2,6%-tól (zöld könyv) a 3,3%-on (Kreatív Európa program) és 4,5%-on (9) át egészen a 6,5%-ig (Európa Tanács) terjednek; az ezekben az ágazatokban foglalkoztatottak száma egyes adatok szerinti több mint 5 millió, míg mások szerint 8,5 millió (10), vagy akár közel 18 millió (11).

2.9 Az európai kulturális és kreatív iparágak változatossága az ágazat struktúrájában is tükröződik: nagy számban vannak jelen a kis-, közép- és mikroállalkozások, amelyek az ágazat össztermelésének mintegy 80%-át adják. A nagyvállalatok részesedése kevesebb mint 1%, viszont ők foglalkoztatják az ágazat munkavállalóinak több mint 40%-át. (12)

2.10 Az, hogy a kulturális és kreatív ágazatok Európában ilyen formában működnek, számos szempontból problémákat vet fel: a készségfejlesztéstől a finanszírozáshoz való hozzáférésig, az új üzleti modellek előmozdításától a szellemi tulajdonjogok védelméig, a nemzetközi piacokhoz való hozzáférés nehézségétől a más ágazatokkal való kapcsolatok javításáig, nem beszélve a (formális és informális stb.) képezések kölcsönös elismerésének nehézségeiről. (13)

2.11 Míg Európában a gazdaság nemipari magját képező ágazatok – jobban mondva a vizuális művészetek, az előadóművészet, a történelmi-művészeti örökség megőrzése – gyakran fontos stratégiai jelentőséggel bírnak, az Egyesült Államokban ez az érték főként az erősen piacorientált ipari ágazatokban összpontosul.

2.12 Az amerikai modell azon országok számára szolgál természetes iránymutatóként, ahol az az alapvető gond, hogy miként hozzanak létre közfinanszírozástól független, profitorientált kulturális termelési rendszert.

2.13 Japán Ázsián kívül is referenciapontnak tekinthető, mivel hosszú idő alatt évszázados múltra visszatekintő, rendkívül specifikus termelési formákat fejlesztett ki, a kulturális ipar új és eredeti formáival, amelyet a piacnak és a lehető legszélesebb közönségnek szántak.

(7) Lásd még a TERA Consultants 2010. évi jelentését, valamint az EU 2010. évi versenyképességi jelentését, COM(2010) 614 final.

(8) Az Eurostat szerint 2008 és 2011 között a kulturális és kreatív ágazatokbeli foglalkoztatás jobban helyre tudott állni, mint az EU gazdaságának egésze.

(9) TERA Consultants, 2010.

(10) TERA Consultants, 2010.

(11) Lásd: 2006. évi jelentés – *The Cultural Economy of Europe* (CEOE) [Európa Kulturális Gazdasága].

(12) Vö. *The study on the entrepreneurial dimension of cultural and creative industries*.

(13) HL C 175., 2009.07.28., 63-72. o.

2.14 Kínában óriási erőfeszítéssel zajlanak az infrastrukturális beruházások a kultúra területén egy olyan szilárd stratégia alapján, amely korlátozza az amerikai kulturális tartalmak megjelenését, viszont az európai szervezési modellek mellett határozottan érdeklődik az iránt, hogy milyen szerepet tölthet be az állam a helyi kulturális rendszerek kialakításában és támogatásában.

2.15 Indiában a kulturális iparon belül a filmipar fejlődött rohamosan: az árbevételek tekintetében rendkívüli növekedést mutat, igaz, olyan produkciókkal, amelyek erősen kötődnek a tradicionális indiai kultúrához, ezért kevésbé érdekesek az e kultúrától távol álló közönség számára.

2.16 Latin-Amerikában napjainkban a helyi kulturális iparágak látványos növekedése zajlik, többek között a spanyol kultúra Egyesült Államokra gyakorolt hatásának, valamint Mexikó gyors gazdasági és demográfiai növekedésének köszönhetően, miközben Brazília a kiemelkedő kulturális virágzás időszakát éli, egyebek mellett a zene területén is. Másrésztől Afrikában ma formálódik a kontinens sajátos kulturális lekötele, amely több szálon kötődik az összeurópai kulturális világhoz is: a két kontinens közötti kölcsönhatás és a művészeti oktatás révén – az együttműködés akadályait lebontva – sokat tanulhatunk egy-egy régió mindennapi életéről és általános kultúrájáról.

2.17 Az EGSZB mindig is fontosnak tartotta egy olyan stratégia életre hívását, amelynek célja, hogy a foglalkoztatás és növekedés ösztönzése érdekében teljes mértékben kifejezésre juttassa az Európai Unió kulturális és kreatív ágazatában rejlő képességeket: az EGSZB már 2004-ben egy Viviane Reding biztos felkérésére készített véleményben kiemelte az európai kulturális és kreatív ágazatok problémáit. (14) Akkori álláspontját azóta számos további véleményében megismételte és megerősítette (15).

2.18 Európa hosszú ideje világalgő a kreatív iparágak termékeinek exportja terén. E pozíciójának megtartása érdekében be kell fektetni abba, hogy ezek az ágazatok az országhatárokon túl is működni tudjanak. Az Európai Tanács 2009. május 12-i következtetéseiben, valamint az Európai Parlament 2011. május 12-i állásfoglalásában is ezt fejezte ki.

3. Általános észrevételek

3.1 Az EGSZB tudatában van annak, hogy Európa ezen ágazatokban mutatott kiválósága és versenyképessége a művészek, alkotók, szerzők és szakemberek, vállalkozók és hagyományos vagy innovatív tehetséggel rendelkező, formális vagy informális módon szerzett készségekkel rendelkező egyének erőfeszítéseinek eredménye, amelyet meg kell őrizni, elő kell mozdítani és értékelni kell.

(14) HL C 108., 2004.04.30., 68–77. o.

(15) Nevezetesen a következő véleményekben: HL C 181., 2012.06.21., 35–39. o.; HL C 228., 2009.09.22., 52–55. o.; HL C 132., 2011.05.03., 39–46. o.; HL C 68., 2012.03.06., 28–34. o.; HL C 48., 2011.02.15., 45–50. o.; HL C 27., 2009.02.03., 119–122. o.; HL C 51., 2011.02.17., 43–49. o.; HL C 112., 2004.04.30., 57–59. o.; HL C 110., 2006.05.09., 34–38. o.; HL C 248., 2011.08.25., 144–148. o.; HL C 229., 2012.7.31., 1–6. o.; HL C 255., 2005.10.14., 39–43. o.; HL C 117., 2004.04.30., 49–51. o.; HL C 228., 2009.09.22., 100–102. o.; HL C 77., 2009.03.31., 63–68. o.

3.2 Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a kultúra és a kreativitás kifejezőmódjaik sokszínűsége révén az Európai Unió identitásának és legitimitásának két kulcsfontosságú eleme: egység a kreativitás és a kultúra sokféleségében, amelynek át kell hatnia az európai tudásalapú gazdaság fejlődését.

3.3 Európa kulturális identitásának tiszteletben tartása és előmozdítása, valamint a kulturális és kreatív ágazatok teljes fenntarthatóságának biztosítása érdekében az ezen ágazatok érdekét szolgáló közösségi intézkedéseket az európai szociális modell, a demokratikus alapelvek és a környezetvédelmi normák figyelembevételével kell megvalósítani.

3.4 Számos, uniós és nemzeti szinten végzett elemzés igazolta, hogy a kulturális és kreatív ágazatoknak olyan közös kihívásokkal kell szembenéznük, mint:

- az európai piac túlzott szétaprózódottsága;
- az üzleti szféra szerkezete: az ágazat vállalkozásait 80%-ban kkv-k és mikrovállalkozások alkotják;
- a digitális átállás és az új technológiák elterjedésének egyre nagyobb hatása a termelési és elosztási folyamatokra;
- egyre gyorsuló globalizáció, amely új résztvevők és új versenytársak megjelenésével jár;
- a készségek gyors elavulása, egyre újabb és újabb igények megjelenése mellett;
- a szellemi tulajdonjogok védelmének korlátai, különösen nemzetközi szinten;
- a finanszírozáshoz való hozzáférés és a technológiai innovációkba történő beruházások nehézségei;
- felmérések hiánya;
- a szóban forgó ágazatok egységes és nemzetközileg elfogadott meghatározásának hiánya, az alágazatok jellemzőit érintően;
- a kreatív és kulturális világ és a technológiai innovációk közötti nagyobb szinergia kialakításának szükségessége;
- az oktatási és szakképzési ágazat, az üzleti világ, valamint a kreatív és kulturális tevékenységek közötti partnerségek fejlesztésének szükségessége;
- a minőségi szint emelése és a karrierlehetőségek javítása a „kreatív érték” értékláncon belüli elismerésével;
- a kreatív és kulturális ágazatokon belüli szociális dömping elleni küzdelem.

3.5 Az EGSZB véleménye szerint a kulturális és kreatív ágazat jelentősége és összetettsége miatt hosszú távra szóló, következetes közösségi stratégiai tervre van szükség, amely részletes nemzeti és regionális munkaprogramokat, valamint olyan célkitűzéseket tartalmaz, amelyek az Európai Bizottság és az Európai Parlament által felügyelt ütemterv szerint mérhetőek és ellenőrizhetőek, és amely meghatározza a cselekvés különböző (helyi, regionális, nemzeti és közösségi) szintjein történő hozzájárulásokat és az adott szintek felelősségi köreit.

3.6 Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy új, összehangolt, középtávú stratégiát, amely egy részvételen és megállapodáson alapuló, 2020-ig előretételező jövőképére támaszkodik, és amely teljes mértékben figyelembe veszi a kulturális és kreatív ágazatok jellegzetességeit, valamint létrehoz egy biztos keretrendszert, amely nélkülözhetetlen a szóban forgó ágazatokon belüli innovatív befektetések és a szakképzett emberi erőforrás fejlesztése szempontjából.

3.7 A stratégiának ezenkívül azt is mindenképpen figyelembe kell vennie, hogy a kulturális és kreatív ágazatra jellemző az aránytalanul nagymértékű atipikus foglalkoztatás, különösen a rendelkezésre állással járó munkák esetében, továbbá sok a szabadúszókat érintő ideiglenes foglalkoztatás, nagyon magas az egyéni vállalkozók és a gyakran egy főből álló mikrovállalkozások száma, és ugyancsak nagy csoportot tesznek ki a 10-nél kevesebb munkavállalót foglalkoztató kkv-k.⁽¹⁶⁾ Az ágazatban dolgozók jövedelme tehát gyakran rendszertelen és időnként a szegénységi küszöb közelében jár, vagy akár el sem éri azt.

3.8 Számos munkavállaló nehéz munkakörülményekkel szembesül, miközben hiányoznak a szociális védelemhez való alapvető jogok. Különösen az ágazatban dolgozó munkaerő nagy hányadát kitevő női munkavállalókat éri hátrányos megkülönböztetés, súlyosabban főként a foglalkoztatási és a munkavégzési feltételek terén, ahol komoly egyenlőtlenségek fordulnak elő a bérekben és juttatásokban.

3.9 Az ágazatban viszonylag nagy számban dolgoznak egyéni vállalkozók. Ez a kategória gyakran két végtetet takar: egyrészt azokat a magasan képzett, jelentős tapasztalattal rendelkező szakembereket, akik erős piaci pozíciót foglalnak el; másrészt azokat az önálló munkavállalókat, akiknek helyzete nem tesz más célokat lehetővé, minthogy az ügyfelek adminisztratív és pénzügyi terheinek csökkentése érdekében olcsó munkaerőként helyezkedjenek el. Az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) már jó ideje felhívta a figyelmet arra, hogy ebben az ágazatban visszaélések fordulhatnak elő.⁽¹⁷⁾

3.9.1 Hasonlóképpen igaz, hogy a gazdasági válság a kulturális és kreatív ágazatok egészét sújtja azon mindeddig példa nélküli megszorító intézkedések és költségcsökkentések miatt, amelyek egész Európában érintették a kultúrára szánt állami támogatásokat.

3.10 Az EGSZB véleménye szerint a kulturális és kreatív ágazatokban is azokat az intézkedéseket kell alkalmazni, amelyeket a bizottság már azon korábbi véleményeiben is kiemelt, amelyekben a bekövetkező szerkezetváltási folyamatok előrelépésével foglalkozott.⁽¹⁸⁾ A kulturális és kreatív ágazatbeli technológiák és üzleti modellek gyorsan változnak, és a nyomtatott sajtó digitalizálódása, az állami támogatások csökkenése, valamint a felvásárlások és fúziók nyomán sok nagyvállalat szerbe szedi a termelési folyamatait.

⁽¹⁶⁾ Az EU27 esetében az ideiglenes foglalkoztatás a kulturális ágazatok munkavállalóinak 25%-át érinti, míg ez az arány az összes munkavállalót tekintve 19%; az otthonról dolgozó munkavállalók aránya itt a kétszerese (26%) annak, mint ami az összes munkavállaló körében. Az egynél több munkahellyel rendelkezők aránya is magasabb (6%) a kulturális ágazatban, mint az összes munkavállalót tekintve (4%). Lásd: *Cultural Statistics, Eurostat pocketbooks*, 2011. évi kiadás.

⁽¹⁷⁾ Lásd az EGSZB. számú véleményét: *Az önfoglalkoztatói státusszal való visszaélés*, HL C 161., 2013.06.06.

⁽¹⁸⁾ HL C 299., 2012.10.04., 54–59. o.

3.11 Ezek a változások közvetlenül hatnak a kulturális és kreatív ágazatban dolgozóakra, gyakran olyan formában, mint a munkavállalók elbocsátása, a bérnyomás, a korai nyugdíjba vonulás, az időszakos munkavégzés gyakoribbá válása, a munkakörülmények romlása és a stressz fokozódása, a munkaszerződések időtartamának csökkentése vagy a tájékoztatás és a munkavállalókkal való egyeztetés hiánya.

3.12 Az Európai Unió kulturális sokféleségének és gazdagságának biztosítása érdekében az EGSZB szerint mind a termelés, mind a forgalmazás terén időszerű lenne elkerülni a túlzott koncentrációt, az EGSZB javaslata értelmében a digitális hálózatokra és a metakörzetekre kell összpontosítani, amelyek lehetővé teszik a befektetések kritikus tömegének elérését, a kutatás megerősítését és a nemzetközi megjelenést, így hozzájárulnak a foglalkoztatás fenntartásához.

3.13 Hasonlóképpen, az EGSZB véleménye szerint mind uniós, mind nemzeti szinten közös erőfeszítésekre van szükség a képzési programok és az új, naprakész ismeretekkel rendelkező szakemberek képzésének támogatása érdekében, intézkedéseket kell hozni az élethosszig tartó tanulás elősegítésére, figyelembe véve az ágazatban zajló változásokat és a szakértelem folyamatos és megfelelő fejlesztésének szükségességét. Az EU jelenlegi vezető helyének megőrzése és az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a művészeti és a kreatív ágazatban foglalkoztatottak oktatási és képzési rendszereinek korszerűsítésébe való befektetéseket pedig fel kell gyorsítani.

3.13.1 Az ilyen fellépések annál is sürgetőbbek, mivel a globális verseny kiteljesedése következtében és a szellemi munka terén is megnyilvánulóan mélyreható változások mentek végbe, melyek mindig újabb és újabb fogalmak és az európai tudásszövegekhez hasonló módszerek megteremtését, valamint magas tudásszintet igénylő munkavégzést tettek szükségessé.

3.14 Amennyiben, ahogy maga az Európai Bizottság is hangsúlyozza, „a pénzügyterekben (...) jobban tudatosulni kellene annak, hogy mekkora gazdasági potenciált rejt magában ez az ágazat, és fejleszteniük kellene az immateriális javakon alapuló vállalkozások értékelésére fordítható kapacitásait”, ezt mindekelőtt az EU 2014–2020 közötti költségvetésében kell alkalmazni, megszüntetve ezáltal a jelenlegi bizonytalanságokat – amelyek közül az Erasmust érintők tipikusak –, miközben át kell alakítani a közösségi politika programjait és eszközeit (strukturális alapok, EBB, EBA stb.), beépítve ezekbe és előnyben részesítve a kulturális és kreatív ágazatok „nem technológiai” innovációit és versenyképes, nemzetközi terjeszkedését.

3.15 A 2014-ben hatályba lépő következő kohéziós politika előkészítésekor le kell vonni a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő lehetőségeket felszabadító eszközök létrehozására vonatkozó projektek és felmérések tanulságait; az EGSZB véleménye szerint a kulturális és kreatív ágazatokat be kell vonni a regionális és helyi fejlesztési stratégiákba, együttműködve a hatóságokkal és a szervezett civil társadalom megfelelő képviselőivel.

3.16 Közösségi keretre van szükség, amely elősegíti a művészek és kreatív szakemberek, munkáik, szolgáltatásaik és elosztási rendszereik mobilitását, kiegészítve a képzések kölcsönös elismerésével, korszerű oktatási és képzési eszközökkel, az európai kulturális és kreatív térségen belül és kívül egyaránt, amely átülteti a gyakorlatba a művészek mobilitásával foglalkozó európai bizottsági szakértői csoport ajánlásait.⁽¹⁹⁾

3.17 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kulturális és kreatív iparágak hozzájárulnak a helyi gazdaságok átalakításához, elősegítik új gazdasági tevékenységek kialakulását, valamint új és tartós munkahelyeket teremtenek⁽²⁰⁾, és növelik az európai régiók és városok vonzerejét – ahogyan az a *The rise of the creative class*⁽²¹⁾ (A kreatív osztály felemelkedése) című tanulmányban is szerepel.

3.18 Az EGSZB véleménye szerint a kulturális és kreatív ágazatok valódi, új stratégiája egyik központi elemének egy közösségi cselekvési terv – *Creative Europe Open to the World*, CEOW (A világra nyitott, kreatív Európa) – kell, hogy legyen, amely biztosítja a művészek, valamint a kulturális és kreatív iparágak, és különösen a kkv-k megjelenését a kulcsfontosságú nemzetközi piacokon, egyrészt speciális rendszerek kialakításával a harmadik országokkal folytatott kereskedelem előmozdítása érdekében, másrészt az EU által kötött két- és többoldalú megállapodások speciális, kötelező erejű záradékaival kapcsolatos megegyezések révén.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A megfelelő szabályozási környezet elősegítése

4.1.1 A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak – a szociális partnerek teljes körű hozzájárulása és aktív bevonása mellett – a kulturális és kreatív ágazat sajátosságaihoz igazodó konkrét szabályozási intézkedéseket kell elfogadniuk, amelyek tartalmaznak például a túlzott piaci koncentráció elkerülésére, valamint a kulturális sokszínűség, a fogyasztó választási lehetőségei és a többféle vállalkozási forma megőrzésére alkalmas versenyfeltételeket.

4.1.2 A tagállamoknak csökkenteniük kell az adminisztratív és bürokratikus terheket, amelyek a kulturális és kreatív területeken dolgozók közül különösen a kkv-kat és az önálló vállalkozókat sújtják; egyszerűsíteni kell a szolgáltatásnyújtási folyamatokat és elő kell mozdítani a szolgáltatások, a művészek és a kultúra szereplőinek mobilitását.

4.2 Hozzáférés a finanszírozáshoz, uniós pénzügyi támogatások, valamint az állami és magánszféra partnersége

4.2.1 A kulturális és kreatív ágazatok, még ha nagymértékben piacorientáltak is, gyakran egyéni alkotók, írók, művészek, színészek és előadóművészek tevékenységének gyümölcsei, akiknek könnyű hozzáférést kell biztosítani a finanszírozáshoz és a hitelekhez: alapvetően fontos, hogy a kulturális és kreatív ágazatoknak nyújtott pénzügyi támogatás összekapcsolódjon az összes kategóriába tartozó munkavállaló – pénzügyi szempontból is – jó munkakörülményeinek kialakításával és fenntartásával.

⁽¹⁹⁾ Vö. http://ec.europa.eu/culture/documents/moc_final_report_en.pdf.

⁽²⁰⁾ V. ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés, európai uniós csúcstalálkozó, 2013. február 8.

⁽²¹⁾ Szerző: Richard Florida, amerikai városfejlesztési szakértő.

4.2.2 Ezért olyan adózási környezetet kell teremteni, amely támogatja a kkv-k és az önálló munkavállalók fejlődését, határon átnyúló és transznacionális mobilitás esetén mentességet biztosít a kettős adóztatás alól, és megfelelő szociális biztonságot nyújt.

4.2.3 Az EU-nak és a tagállamoknak ösztönözniük kell az állami és a magánszféra közötti együttműködést a kulturális és kreatív ágazatok fenntarthatóságának biztosítása, valamint az áruk és szolgáltatások kulturális sokféleségének előmozdítása érdekében.

4.2.4 Az EU-nak és a tagállamoknak teljesítményértékelő mechanizmusokat kell támogatniuk a garanciák, kölcsönök, befektetések és exportösztönzés módozatainak terén, hogy a kulturális és kreatív projektek számára megkönnyítsék a magánfinanszírozáshoz való hozzáférés feltételeit, és előmozdítsák a gyakran állami támogatást élvező, nem kereskedelmi ágazatok és az inkább üzletorientált – például design, divat vagy reklám – ágazatok közötti kapcsolatokat.

4.2.4.1 Az EGSZB a következők feltérképezését javasolja:

- a kulturális és kreatív ágazatokra irányuló fontosabb uniós fellépések az elmúlt három évben;
- a kulturális és kreatív ágazatoknak juttatott konkrét finanszírozás költségvetése az elmúlt három évben;
- a kulturális és kreatív ágazatokban alkalmazott nyílt együttműködés módszerének alkalmazásából fakadó eredmények összefoglalása.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

4.3 Kreatív és kulturális vállalkozások, üzleti modellek

4.3.1 Az új üzleti modellek kialakulása megköveteli a digitalizálás új formáinak, a remix, a *mashing and sampling* technikájának elfogadását, vagyis azt, hogy olyan digitális multimédia fájlok hozhatók létre, amelyek már korábban létező források szöveges, grafikai, audio-, video- és animációs elemeinek egyikét vagy mindegyikét tartalmazzák, és ezáltal hoznak létre új alkotást.

4.3.2 A „kreativitás a társadalmi minőségért” (*creativity for social quality*) modellje valójában a kultúra, a terület és a társadalom kreatív klaszterei utal, miközben magában foglal olyan intézkedéseket, amelyek célja a tudás mobilizálása, valamint az, hogy a tervező egyben bróker, vagy a fejlesztés, a technológia és a gyártás közötti interfész-folyamatok előmozdítója is legyen.

4.3.3 Az EGSZB véleménye szerint ki kell aknázni az új üzleti modelleket, amelyekben a tervezés az értéklánc része és minden szereplő képes értéket hozzáadni a termékekhez és a folyamatokhoz, amelyek ennél fogva európai kiválóságként azonosíthatók a világpiacon.

4.3.4 Az EGSZB véleménye szerint ösztönözni kell továbbá a határokon átnyúló és transznacionális mobilitást, a képességet, hogy vonzóvá tegyék Európát a szakemberek és a tehetségek számára, ezenkívül ösztönözni kell az ismeretek átadását és a tapasztalatcserét, a vállalkozói képességek fejlesztését, a hálózatépítést, valamint az EU különböző szereplőit és az EU-ban működő különböző gazdasági ágazatokat összefogó klaszterek kialakítását.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az uniós építőipar és az abban működő vállalkozások fenntartható versenyképességi stratégiája

(COM(2012) 433 final)

(2013/C 198/07)

Előadó: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2012. szeptember 7-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az uniós építőipar és az abban működő vállalkozások fenntartható versenyképességi stratégiája

COM(2012) 433 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2013. március 12-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 128 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az uniós építőipar fenntartható versenyképességéről szóló, 2012. júliusban közzétett európai bizottsági cselekvési tervet.

1.2 Az EGSZB kiemeli, hogy az építőipar stratégiai jelentőségű az európai gazdaságban az ágazat GDP-hez való hozzájárulása és a foglalkoztatásban való szerepe miatt, valamint az gazdasági növekedés mutatójaként.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az építőipar létfontosságú szereplő az EU energiaszükségletének és az emberiség ökológiai lábnyomának csökkentésében, valamint az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése és az azokhoz való alkalmazkodás terén. Az EGSZB várakozása szerint a cselekvési terv segíteni fogja az ágazatot abban, hogy szembenézzon ezekkel a társadalom előtt álló jelentős kihívásokkal.

1.4 Az építőipar, amely az EU GDP-jének majdnem 10%-át adja, az egész gazdaság jólétének kulcsa. A növekedésre törekedve a tagállami döntéshozóknak figyelmet kell fordítaniuk az építőiparra, amint az Európai Bizottság is tette ebben a közleményben, és észre kell venniük, hogy megfelelő pénzügyi és szabályozási feltételek esetén ez az ágazat képes megvalósítani azt a növekedést, munkahelyteremtést és környezetvédelmet, amelyet az EU polgárai olyannyira megérdemelnek.

Az EGSZB úgy véli, hogy az építőiparnak nincs szüksége olyan segítségre, mint a közvetlen pénzügyi támogatások, ehelyett a cselekvési tervnek egy olyan politikai és szabályozási keret megvalósítására kell törekednie, amely lehetővé teszi, hogy az ágazat optimális módon töltsen be szerepét mint a gazdasági növekedés, a szociális jólét és a környezethez történő felelősségteljes viszonyulás segítője, ebbe pedig beletartozik az életképes projektek megvalósításához szükséges közberuházások

és magánfinanszírozás megfelelő volumenének biztosítása, valamint a tagállamok gazdaságának túlnyomórészt banki hiteleken keresztüli finanszírozása, a kkv-k hitelezéshez való hozzáférését javító azonnali és hatékony intézkedések előírásával, ideértve a garancia és a viszontgarancia specifikus eszközeinek kidolgozását is.

1.5 Az uniós szabályozási és szabványosítási keret egyszerűsége, stabilitása és koherenciája szintén kulcsfontosságú az európai építőipar belső és külső versenyképessége számára.

1.6 Az EGSZB pontosan tudja, hogy bár a strukturális hiányosságokat kiegyensúlyozzák a megszorító intézkedések, újbóli növekedéshez nem vezetnek; számos országban inkább súlyosbítják a gazdasági válságot. Európa jövőbeli növekedési és munkahely-teremtési kilátásainak biztosításához szükség van a fenntartható épületekbe és infrastruktúrákba való beruházásokra.

1.7 A szervezett civil társadalom arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet, a Tanácsot és a tagállamok kormányait, hogy a fenntartható épületekbe és létfontosságú infrastruktúrákba való beruházásokat ne pusztán közfinanszírozási formának tekintsék, hanem a jövőbeli gazdasági növekedés és munkahelyteremtés stratégiai elemének. Az EGSZB ezenkívül azt ajánlja, hogy az ilyen beruházásokat ne vegyék figyelembe az országok teljesítményének a stabilitási és növekedési paktummal összefüggésben történő kiszámításakor.

1.8 Az energiaigény csökkentésére óriási lehetőségek nyílnak az EU előregedőben lévő épületállományának felújításával, amire szükség van az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20%-kal és az energiaigény 20%-kal való csökkentésére irányuló uniós célkitűzések elérése érdekében. Az ilyen intézkedések csökkentenék a fosszilis energiahordozók behozatalát is, és segítenének annak biztosításában, hogy az uniós javak nagyobb

része maradjon Európában, ezzel segítve a munkahelyek létrehozását és megtartását a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság idején. E lehetőségek megvalósítása érdekében az országoknak megfelelő pénzügyi és adóügyi ösztönzőket kell biztosítaniuk ahhoz, hogy a piac a nagyobb energiamegtakarítások felé mozduljon el, és biztosítani lehessen a szakképzettségi hiányosságok csökkentését.

1.9 További nagy kihívást jelent Európa közlekedési, energetikai és szélessávú infrastruktúrájának fejlesztése a jövőbeli generációk szükségleteinek kielégítése céljából és Európa – mint közvetlen külföldi tőkebefektetések helyszíne – nemzetközi versenyképességének és vonzerejének biztosítása érdekében. Ha a kormányok nem ismerik fel az ilyen beruházások fontosságát, akkor fennáll annak veszélye, hogy Európa mind gazdasági értelemben, mind a társadalmi jólét terén elmarad a világ többi része mögött.

1.10 A demográfiai változások új kihívások elé állítják az épített környezetet, az ágazatnak pedig ezzel foglalkoznia kell majd. Ide tartoznak a népesség idősödésének hatásai is az épített környezethez való hozzáférés terén. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) az Európai Bizottság megbízásából jelenleg dolgozik az e témával kapcsolatos szabványoknak a „mindenki számára történő tervezés” (Design for All) elveivel való igazításán. Ezenfelül az építőipar a munkaerő idősödése jelentette kihívással is szembesül. Ennek kapcsán az EGSZB emlékeztet az Európa 2020-ra, az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájára,⁽¹⁾ valamint arra, hogy a kihívást a gazdaság egészének kell megválaszolnia.

1.11 Amellett, hogy az építőipar hozzájárul az éghajlatváltozás hatásainak enyhítéséhez, az azokhoz való alkalmazkodás új kihívásokat állít az épített környezet elé, amelyekkel az ágazatnak foglalkoznia kell. Ide tartoznak az extrém időjárási jelenségek, amelyek ellenállóbb épített környezetet, valamint megfelelő védőszerkezeteket tesznek szükségessé. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezt is figyelembe kell venni a jelenlegi szabványosított technológiai módszerek (mint pl. az Eurocode-ok) keretében.

1.12 Az építőipar fontos szerepet tölthet be ezeknek a kihívásoknak a kezelésében, amennyiben rendelkezésre állnak a szükséges beruházások, és bár a projektkötvények jó eszközt jelentenek a további magánfinanszírozási források bevonására, a közberuházások szerepét nem tölthetik be.

1.13 Sok építőipari vállalkozás (különösen a kkv-k) jelentős nyomás alatt áll az állami megbízók és a magánszektorbeli ügyfelek késedelmes kifizetései miatt. A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011/7/EU irányelvet a vállalatok fennmaradásának biztosítása érdekében megfelelően érvényesíteni kell. A 2011/7/EU irányelv rendelkezéseinek maradéktalan végrehajtása és céljainak elérése érdekében az EGSZB különösen hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a közbeszerzések terén a kifizetési/átvételi határidők csökkenjenek legfeljebb 30 napra, illetve hogy betartásukat – a megfelelő költségvetési és közigazgatási intézkedések elfogadása

révén (nevezetesen banki hitelek odaítélése a hátralékok rendezésére) – garantálják, és történjen meg a számlák tényleges teljesítése. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a 2011/7/EU irányelv átültetése előtt regisztrált hátralékok problémáját prioritásként kell kezelni. A vállalatok versenyképességét, jövedelmezőségét és életképességét ugyanis nagyban rontja a különböző közbeszerzések keretében felhalmozódott jelentős számlák késedelmes kifizetése. Azoknak az országoknak, amelyekben eddig rövidebb fizetési határidőket alkalmaztak, nem szabad kihasználniuk az irányelvben biztosított kivételeket a határidők meghosszabbításához. Ennek keretében az EGSZB azt ajánlja, hogy a számlás fizetések esetében 30 napos időszak legyen a leghosszabb megengedett határidő (beleértve a számla befogadását és ellenőrzését is).

1.14 Annak érdekében, hogy a gazdasági fellendülés esélyei ne kerüljenek döntő módon veszélybe vagy meghatározó mértékben ne csökkenjenek, az EGSZB a beruházásokat és a reálgazdaságot segítő banki hitelek fellendítésének és megerősítésének szükségességét emeli ki; ajánlja továbbá, hogy a hitelek nyújtásakor kerüljék el a túlzott prudenciális felügyeletet, valamint hogy a befektetések során hagyjanak fel az értékpapírok előnyben részesítésével, a válságidőszak alatt is továbbműködő vállalatok számára nyújtott hiteleknek a rovására. Az áthidaló hitelek létfontosságúak számos társaság, különösen a kkv-k mindennapi életben maradásához. Ennek következtében a jelenlegi korlátozott banki hitelezés tényleges veszélyt jelent az ilyen vállalkozások életképességére nézve. Ennek érdekében, hogy a már most is korlátozott hitelnyújtási feltételek ne váljanak még nehezebbé, a Bazel III. egyezményben foglaltakhoz hasonló pénzügyi felügyeleti szabályoknak nem szabad a reálgazdaságnak történő banki hitelezés további szűkítéséhez vezetniük. Ennek elérése érdekében az EKB-től való olcsó hitelfelvételt ahhoz a feltételhez kellene kötni, hogy annak egy jelentős részét a reálgazdaságra kell fordítani.

1.15 A fenntartható és versenyképes építőipar megvalósításának létfontosságú eleme a jó munkakörülmények biztosítása az ágazatban. Az 1993-as Atkins-jelentés⁽²⁾ arra a következtetésre jutott, hogy a kényszervállalkozáshoz hasonló bizonytalan foglalkoztatási formákon alapuló építőipar nincs ösztönző hatással a termelékenységére. A cselekvési tervnek tehát stratégiákat is kellene tartalmaznia a foglalkoztatás stabilizálására és az illegális gyakorlatok, mint például a színlelt önfoglalkoztatás elleni küzdelemre.

1.16 A foglalkoztatási formától függetlenül ösztönözni kell a munkaerő továbbképzését és az egész életen át tartó tanulással kapcsolatos lehetőségek biztosítását.

1.17 A szabályozások és a szociális kötelezettségek megkerülése torzíja az építőipari piacot. Ezért biztosítani kell az egyenlő versenyfeltételeket, amelyek a fogadó országban hatályos szabályozásoknak és szociális feltételeknek való megfelelésen alapulnak. Ennek érdekében megfelelő érvényesítési mechanizmusokat kell alkalmazni a fogadó országban érvényes feltételek biztosításához.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság 2010. március 3-i COM(2010) 2020 közleménye: Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája.

⁽²⁾ Secteur, Strategic Study on the Construction Sector: Final Report: Strategies for the Construction Sector, WS Atkins International (1993).

1.18 Az EGSZB felszólítja az európai intézményeket és a tagállamokat, hogy szigorítsák meg politikáikat és hozzanak konkrét intézkedéseket a korrupció és a bünszervezetek közbeszerzési pályázatokra való befolyása ellen, főként a nagyméretű infrastrukturális projektek esetében, mivel a fenyegetések és az erőszak csorbítja a szabadságot és a demokráciát, továbbá elfogadhatatlan és igazságtalan versenyhez vezet.

1.19 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamok számára lehetővé kellene tenni olyan már meglévő és kiegészítő ellenőrző intézkedések és adminisztratív formák alkalmazását, amelyek hatékonyak és szükségesnek tűnnek. Ennek során biztosítani kell, hogy az ilyen ellenőrzési, felügyeleti és végrehajtási intézkedésekre, valamint hatékony és megfelelő ellenőrzésekre ténylegesen sor kerüljön, hogy biztosítva legyen a tagállami jogszabályok és a munkavállalók kiküldéséről szóló (96/71/EK) irányelv betartása.

1.20 A bevándorló munkavállalók számára biztosítani kell a fogadó ország szabályozásain és körülményein alapuló minimális szociális feltételeket és/vagy egyenlő bánásmódot. Megfelelő végrehajtási mechanizmusokat kell bevezetni a szociális dömping és a bevándorló munkavállalók nem egyenlő jogi kezelése elleni fellépés érdekében.

1.21 Növelni kell a K+F mint termelékenységet fokozó eszköz részesedését az építőiparban. Olyan politikára van szükség, amely kedvez a folyamatos innovációnak, a munkaerő versenyképességén alapuló megnövelt termelékenységnek, az intelligens új termékeknek és munkaszervezésnek, valamint a jó minőségű munkahelyeknek. Ebben a tekintetben a környezeti technológia lehet az új fejlődés egyik hajtóereje.

1.22 Az EGSZB támogatja a méltányos és kiegyensúlyozott szerződési feltételeket, amelyeket valamennyi uniós tagállamban alkalmazni kellene, és amelyeknek magukban kellene foglalniuk az uniós építőipari piacon tevékenykedő nem uniós vállalatokat is. A „gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat” támogatása (a legalacsonyabb ár helyett), valamint az abnormálisan alacsony összegű ajánlatok elutasításának egységes megközelítése létfontosságú tényezői a hatékony és eredményes versenynek.

1.23 Annak érdekében, hogy az építőipar jobban szolgálja a fenntartható fejlődést, az EGSZB azt ajánlja, hogy a beruházásokat és költségeiket az egész életciklusuk alapján értékeljék. Az ilyen értékeléseknek adott esetben az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) által kidolgozott vagy elfogadott szabványokon kellene alapulniuk.

1.24 Az EGSZB üdvözli egy uniós, magas szintű építőipari fórum létrehozását, és szeretne részt venni benne, hogy növelhesse az építőipar számára fontos uniós politikák koherenciáját.

2. Háttér

2.1 Az EU-27 építőiparára jelentős hatást gyakorolt a 2008-ban kezdődött pénzügyi válság és az azt követő gazdasági visszaesés az építőipari tevékenységekben. Az újbóli növekedést késlelteti az euróövezet államadósság-válságának kialakulása és a számos tagállamban bevezetett megszorítási programok.

2.2 2011-ben azonban az építőipari ágazat 1 208 milliárd eurós forgalmat ért el, amely az EU-27 GDP-jének 9,6%-át, a bruttó állóeszköz-felhalmozásnak pedig 51,5%-át teszi ki. ⁽³⁾

2.3 Az építőipar 3,1 millió vállalkozást számlál, amelyek 95%-a 20-nál kevesebb munkavállalóval rendelkező kkv, 93%-uk pedig 10-nél kevesebb munkatársat foglalkoztat.

2.4 Az építőipar a legnagyobb ipari munkaadó Európában: 2011-ben 14,6 millió munkavállalót foglalkoztatott, ami a teljes foglalkoztatotti létszám 7%-át, az iparban foglalkoztatottaknak pedig 30,7%-át teszi ki. 2008 óta a foglalkoztatottak száma folyamatosan csökken.

2.5 A multiplikátorhatást figyelembe véve (egy személy ebben az ágazatban további két személy foglalkoztatását eredményezi egy másik ágazatban) az EU-ban 43,8 millió munkavállaló van, aki közvetlenül vagy közvetve az építőipari ágazattól függ.

2.6 A különböző tagállamokban az építőiparra ugyanazok a gazdasági tényezők hatottak, mégpedig a következők:

- a hitellehetőségek beszűkülésének hosszú távú hatásai,
- a fennmaradó konjunkturális intézkedések visszavonása,
- az államadósság-válság kezdete 2010 nyarán,
- és ezt követően megszorító intézkedések végrehajtása egész Európában.

2.7 A tagállami szintű erőfeszítéseket aláásták a költségvetési és pénzügyi konszolidációs intézkedések, valamint a beruházások jelentős csökkentései, amelyek célja az államadósság-válság megoldása volt.

2.8 Ez a helyzet tovább gyengítette az amúgy is törekeny üzleti és fogyasztói bizalmat.

2.9 Az összes építési tevékenység 2012-ben az előrejelzések szerint több mint 2%-kal csökken az építőipar valamennyi területén bekövetkezett visszaesések eredményeképpen.

2.10 A Világbank egyik elemzése azok közé az ágazatok közé sorolja az építőipart, amelyekben megjelenik a korrupció és a szervezett bűnözés, és pedig az alábbi területeken:

- a projektek odaítélése politikai érdekek, és nem közbeszerzési pályázatok alapján,
- az épületek tanúsítási eljárása során az akkreditáció megszerzésének módja.

Az uniós tagállamok a következő területeken látnak korrupcióval kapcsolatos jelenségeket:

⁽³⁾ A FIEC R54 statisztikai jelentése.

- pénzügyi tervezési gyakorlatok és az építőipari vállalatok által elvégzett munkák késedelmes kifizetése,
- a pályázati kiírási folyamatot torzító műszaki, adminisztratív vagy szabályozási akadályok fenntartása.

3. Az Európai Bizottság javaslata

3.1 A javasolt stratégia céljai a következők:

- az építőipari ágazat előtt álló legfőbb kihívások kezelése 2020-ig a beruházások, az emberi erőforrás, az energetikai és környezetvédelmi követelmények, a szabályozás és a piaci hozzáférés terén,
- javaslattétel egy rövid és középtávú, ezekkel a kihívásokkal foglalkozó cselekvési tervre.

3.2 A javaslat a következő területekre vonatkozik:

- a fenntartható épített környezet, elsősorban az épületek felújítása iránti kereslet ösztönzése,
- az ellátási/értékteremtési lánc és az építőipari termékek és szolgáltatások belső piaca által nyújtott teljesítmény növekedése,
- az uniós építőipari vállalkozások nemzetközi piaci kilátásainak bővítése.

3.3 A javasolt cselekvési terv a következő öt célkitűzésre összpontosít:

3.3.1 Kedvező beruházási feltételek ösztönzése

3.3.2 A humántőke-alap javítása

3.3.3 A forráshatékonyság, a környezeti teljesítmény és az üzleti lehetőségek javítása

3.3.4 Az építőipari ágazat belső piacának megerősítése

3.3.5 Az uniós építőipari vállalatok globális versenyhelyzetének javítása

3.4 Az irányítás tekintetében a cselekvési terv egy háromoldalú (Európai Bizottság, tagállamok, érdekcsoportok) stratégiai fórum létrehozását javasolja, amely nyomon követné a stratégia végrehajtásában elért haladást.

4. Az építőipari ágazat jelenlegi helyzete – SWOT elemzés

4.1 Erősségek

4.1.1 Az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése, illetve az azokhoz való alkalmazkodás és az emberiség ökológiai lábnyomának csökkentése

Az építőipari tevékenység helyi jellegű vállalkozás, és nagyon munkaigényes. A termelést ezért nem lehet más országokba kiszervezni, ami biztosítja, hogy a foglalkoztatás megmaradjon az EU-n belül.

Az EU-27-ben még mindig 43,8 millió munkavállaló függ közvetlenül vagy közvetve az építőipari ágazattól.

Az építőiparban működő mikrovállalkozások és kkv-k nagy száma azt jelenti, hogy az ágazat tevékenysége szorosan kapcsolódik a helyi közösségekhez, és tükrözi a helyi hagyományok és kultúrák sokféleségét.

Az építőipari ágazat – szakképző intézményeivel együtt – számos tagállamban központi szereplője a fiatal dolgozók gyakorlati képzésének, biztosítva ezáltal a társadalmi mobilitást.

4.2 Gyenge pontok

4.2.1 Az építőipari ágazat számos országban olyan szabályokba ütközik, amelyek megnehezítik a cégek közötti együttműködést (ilyenek például a felelősségre vonatkozó szabályozások). Az ágazatot emellett bonyolult értéklánc jellemzi, illetve nagy a kockázata annak, hogy konfliktusok alakulnak ki, és hogy nem megfelelő a hatékonyság. Ez gátolja a versenyképesség növekedését.

4.2.2 Az elmúlt időszakban történt pozitív fejlemények, például „A jólét megteremtése Európa jövőjéért” című nyilatkozat – amelyet az Európai Építőipari Fórum informális platform eredetileg 2010. novemberben adott ki, majd konkrétan az európai bizottsági közleményre válaszul 2013. januárban újra közzé tett – ellenére az ágazat olyan sok különböző érdekelte félből áll, hogy nehéz egyeztetni a különböző nézeteket és nemzeti vagy európai szinten egységes hangon megszólalni.

4.2.3 Az ágazatban időnként spekulatív ingatlanboomok alakulnak ki, ahogyan az a XXI. század első évtizedében néhány tagállamban történt annak következtében, hogy az ingatlanfejlesztéshez alacsony kamatú kölcsönök álltak rendelkezésre.

4.2.4 Az építőipari tevékenység speciális formáit ösztönözni kívánó szakpolitikai intézkedések – például az energiahatékony felújításhoz vagy az utólagos korszerűsítésekhez nyújtott adójellegű ösztönzők vagy a mikroszintű megújulóenergia-termelés támogatását szolgáló átvételi árak – hatása gyakran megjósolhatatlan és rövid távú, és ezeket az intézkedéseket sokszor korlátozzák, még mielőtt az előnyeiket valóban érezni lehetne.

4.2.5 A közbeszerzéseknél hagyományosan a legalacsonyabb ár a mérvadó. Ez az ajánlati árak leszorítására irányuló nyomás visszatartja a vállalatokat attól, hogy korszerűsítések eljárásait és új, innovatív anyagokba ruházzanak be. Az ajánlattételi felhívások azt is csak ritkán teszik lehetővé, hogy a vállalkozó több változatot nyújtson be. Az, hogy nem lehet különböző változatokra javaslatot tenni, a korlátozó jellegű biztosítási rendszerekkel párosulva szintén akadályozza az innováció fokozását.

4.2.6 A kutatás-fejlesztésbe való beruházások az építőipari szektorban más iparágakhoz képest alacsonyabb szintűek. Ez az ágazat szétforgácsolt voltának, az építőipari munkák nagymértékben szabályozott és előírásokkal körülbástyázott jellegének és az iparág hagyományosan alacsony haszonkulcsának tudható be. Az EGSZB mindazonáltal megemlíti itt az Energiahatékonysági köz-magán társulást (*Energy-efficient Buildings, EeB*), amely az Európai Uniótól érkező kutatás-fejlesztési támogatást megfelelő magánszektorbeli finanszírozással kombinálja.

4.2.7 Az építőipari ágazat az elmúlt években történt jelentős előrelépések ellenére még mindig a kedvezőtlen külső megítélés problémájával küzd, ezért egészségügyi és biztonsági mutatóinak javítását továbbra is kiemelt kérdésként kell kezelni. Szélesebb perspektívából nézve: az iparág a csökkenő konjunktúra ellenére még mindig nem képes kellő számú képzett mérnököt vonzani az egyetemekről. A demográfiai változásokkal ez a probléma csak súlyosbodni fog. Az ágazatnak magának kell tennie valamit e kedvezőtlen megítélés javítására, hogy vonzerőt jelenthessen a fiatal, képzett dolgozók számára.

4.3 Lehetőségek

4.3.1 Az épületállomány energiahatékonyságának javítása hatalmas lehetőség az ágazat számára arra, hogy fokozza a meglévő technológiákkal végzett tevékenységét. A nemzeti kormányoknak azonban fel kell ismerniük ezt a lehetőséget, és biztosítaniuk kell a szükséges pénzügyi támogatást és adójellegű ösztönzőket.

4.3.2 A tagállamoknak és az Európai Uniónak a fontos infrastrukturális létesítményekre és épületekre irányuló nagyszabású, összehangolt beruházási programokat kell kidolgozniuk. Ehhez a következő többéves pénzügyi keretben az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz által biztosított összegeknél több pénzre van szükség.

4.3.3 Közép- vagy hosszú távon, megfelelő szabályozási és pénzügyi ösztönzők esetén az ágazat fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasági ágga válhat.

4.3.4 Az építőipari ágazat nagymértékben hozzá fog járulni az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésével, illetve az azokhoz való alkalmazkodással járó feladatok megoldásához.

4.3.5 Az informatikán alapuló új technológiák, például az épületinformáció-modellezés kifejlesztése elősegíti az ágazat innovációjának ösztönzését és hatékonyságának növelését.

4.4 Veszélyek

4.4.1 Az építőipari ágazatot fenyegető fő veszély az állami és magánberuházások hiánya. Emiatt már eddig is életképes vállalkozások mentek csődbe, és 2008 óta nagymértékben csökkent a foglalkoztatás. Az építőipari ágazat tartós recessziója oda vezetne, hogy építésszek, tervezők, mérnökök és szakmunkások tűnnek el a pályáról.

4.4.2 Az előbbiekhöz kapcsolódik egy másik veszély is az ágazat számára: a munkaerő idősödése és a helyüket átvevő képzett fiatal munkavállalók hiánya. Németországi adatok szerint 2011-ben a dolgozók 44%-a volt 45 év feletti.

4.4.3 További fenyegetést jelent, hogy az EU közbeszerzési piacra megérkeztek a harmadik országbeli vállalkozók. Ezek a – gyakran állami tulajdonban lévő – vállalatok a saját országuk által biztosított finanszírozás felhasználásával a tisztességes verseny elvét sértve aláigérnek a versenytársaknak. Ez történt például 2009-ben a lengyelországi A2 autópálya esetében, egy kínai állami tulajdonú cég kapcsán. Ez a tisztességtelen verseny rontja az építőipari munkák minőségét, és negatív hatással van az építőiparban dolgozók fizetésére.

4.4.4 Az abból eredő nyomás, hogy a hatóságok pénzt kívánnak megtakarítani a közbeszerzéseknél, oda vezet, hogy gyakran fordulnak elő kirívóan alacsony árajánlatok. Az ilyen

ajánlatok révén romlik az épített környezet minősége, veszélybe kerül a munkások szociális jóléte, és hosszú távon emelkednek a költségek.

4.4.5 Az építőipari ágazat tevékenysége már most is nagymértékben szabályozott, ami indokolt is. Az uniós szinten elfogadott, építőipari szektorra vonatkozó jogszabályok esetében azonban fennáll a veszély, hogy összehangolás hiányában inkább kontraproduktívak lesznek.

4.4.6 Az unióbeli építőipari ágazat egyik fő jellemzője a foglalkoztatás messzemenően mobil jellege. A más országokból származó munkaerőt és különösen az önfoglalkoztató dolgozókat, valamint az ideiglenesen kiküldött munkavállalókat nem szabadna egyfajta szociális dömpingként, a fogadó országban érvényes társadalombiztosítási hozzájárulások fizetésének elkerülésére és a szociális kötelezettségek megkerülésére felhasználni.

4.4.7 Az építőanyag-iparban a nyersanyagokhoz való jövőbeli hozzáférés, valamint az erőforrás-hatékonyság hatalmas kihívást jelent.

5. A gazdasági és szociális partnerek és a szervezett civil társadalom nézetei

5.1 A CCMI által szervezett 2012. december 19-i meghallgatáson felszólalók mindenekelőtt az alábbi nézeteket hangoztatták:

5.1.1 Az Európai Bizottság közleménye időszerű, és számos olyan elemet tartalmaz, amelyet az építőipar már nagyon várt.

5.1.2 A javasolt stratégia nem terjed ki arra, hogy mit kellene tenni az éghajlatváltozás ágazatra gyakorolt hatásainak kezelése érdekében.

5.1.3 A fizetési késedelmek gyakoribbá válása és a projektfinanszírozás továbbra is az építőipar napirendjén szereplő, fontos témák.

5.1.4 Az építőiparban dolgozó munkaerő rohamosan öregszik, amire megoldást kell találni olyan formában, hogy az iparág minél több képzett, fiatal dolgozót vonzzon.

5.1.5 A kérdéskört szélesebb perspektívából kell megközelíteni, hogy megoldást találhassunk a főbb veszélyekre és gyenge pontokra, és biztosíthassuk az Európa 2020 stratégia és a TEN céljainak elérését.

5.1.6 Igényes tervezés és kivitelezés nélkül nem valósíthatunk meg fenntartható épületeket, és az építőipari ágazat fenntartható versenyképessége sem érhető el. Jó minőségű tervezéshez és kivitelezéshez pedig nem juthatunk olyan közbeszerzési eljárások alapján, amelyeknél kizárólag az alacsony ár számít, és amelyek nem törődnek a hosszú távú költségekkel.

5.1.7 Az építőipari szolgáltatások közbeszerzésénél hagyományosan a legalacsonyabb ár a mérvadó, ami visszatartja a vállalatokat attól, hogy korszerűsítsék az általuk alkalmazott eljárásokat, illetve új, innovatív anyagokba ruházzanak be. Az innovációt tovább gátolják azok a biztosítási szisztémák, amelyek hátrányosabb feltételeket alkalmaznak azon vállalatok esetében, amelyek többféle munkamódszert kívánnak alkalmazni, vagy innovatív anyagokat szeretnének felhasználni.

5.1.8 Az OECD, illetve a BRICS országok vállalataira nem egyenlő versenyfeltételek vonatkoznak, ami specifikus megoldást kíván.

5.1.9 Ismét meg lehetne vizsgálni a megfizethető lakhatást lehetővé tévő, csökkentett héa mint esetleges ösztönző lehetőségét.

5.1.10 Az építőiparbeli szociális partnerségeket, amelyek alapján számos paritásos alapon működő nem kormányzati szervezet jött létre, a szociális párbeszéddel együtt szintén tovább kellene fejleszteni és bővíteni kellene a tagállamokban, hogy meg lehessen birkózni az iparágat érintő igen specifikus nehézségekkel (egészség és biztonság, képzés, szabadnapok idejére járó fizetés stb.).

5.1.11 Egy etikai kódex kidolgozása is szükséges és helyénvaló volna a korrupció hatásának csökkentése érdekében.

5.1.12 A vállalatok – jelenleg elsősorban a rövid távú túlélésre összpontosító – stratégiáinak javítása érdekében szélesebb körű kommunikációt kell folytatni a beruházási politikákról.

5.1.13 Az Európai Bizottság által kezdeményezett magas szintű építőipari fórumra, amely 2013 januárjában kezdi meg munkáját, nagy szükség van, és munkájában az EGSZB-nek is részt kellene vennie.

6. Általános megjegyzések

6.1 Az építőipari ágazat várható fejlődése szempontjából a következő tényezők lesznek mérvadók:

- az épületek energiahatékonysága, a gyártás erőforrás-hatékonysága, a szállítás, a termékek felhasználása az épületekhez és az infrastruktúra-építéshez;
- az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság mint az építőiparra jelentős hatással bíró tényező;
- a globális kihívások, amelyek a következőkből tevődnek össze:
  - globalizálódott verseny kiegyensúlyozatlan feltételekkel;
  - energiahatékonyság;
  - fenntartható épületek;
  - katasztrófákkal szembeni ellenálló képesség;

- beltéri klimatikus környezet;
- épületek és anyagok újrafelhasználása, újrafeldolgozása, illetve hulladékként való hasznosítása;
- a jövőbeli vevői szükséglet szerinti, testreszabott tervezés;
- a munkaerő öregedése;
- közbeszerzési eljárások;
- köz-magán társulások (PPP-k);
- egyes egészségügyi és biztonsági kérdések;
- üzleti etika.

6.2 Szoros és szerves együttműködésre van szükség az építőipari szektor szereplői között: az építőipari cégeket, a tervezőket, az építészeket, a dizájnereket, a fejlesztőket stb. be kell kapcsolni például a finanszírozás, a biztosítás, a beszerzés, a marketing vagy az oktatás területén folyó munkába.

6.3 A korrupció és a szervezett bűnözés jelenségének leküzdése érdekében az építőipari vállalatok különféle lépések és strukturális reformok széles skáláját javasolják, köztük az alábbiakat:

- az infrastrukturális, építési és szerelési munkákra vonatkozó közbeszerzési eljárásokat torzító jelenlegi műszaki, adminisztratív és szabályozási jellegű akadályok felszámolása az erre irányuló szabályozási keret egyszerűsítésével és a résztvevő szereplők számára szigorú anyagi felelősség meghatározásával;
- azoknak a jelenlegi szerződéseknél és fizetési mechanizmusoknak a felülvizsgálata, amelyeknél uniós finanszírozás is szerepet játszik, s ennek során a dokumentumáramlás javítása, a nyomon követéssel és ellenőrzéssel foglalkozó szervek hatásköreinek szélesítése, valamint feltételhez kötött számla (ún. escrow-számla) alkalmazása minden projektnél. Az európai finanszírozással megvalósuló projektek esetében az esedékes fizetések és a közös állami-uniós finanszírozásból részesülő munkálatok vonatkozásában auditálás, valamint közös ellenőrzés és keresztellenőrzés mind a kedvezményezettnek, mind az építőipari cégnél.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európai Unió légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikája – A jövőbeli kihívások kezelése

(COM(2012) 556 final)

(2013/C 198/08)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

2012. december 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az Európai Unió légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikája – a jövőbeli kihívások kezelése

COM(2012) 556 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 165 szavazattal 1 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikáról szóló közleményét. Tekintettel arra, hogy Európa külkereskedelemtől való függése erősödik, és a repülőterek kulcsszerepet játszanak kontinensünknek a világ többi részével való összekapcsolásában, az EGSZB teljes mértékben támogat egy ambiciózus menetrendet a légi közlekedés területén.

1.2 Mindenekelőtt gyors előrelépést szeretne látni egy kibővített egységes légiközlekedési térség irányába, amely közelkeleti és kelet-európai szomszédaink mellett magában foglalja Oroszországot, Törökországot, valamint a földközi-tengeri és az észak-afrikai térségben található szomszédainkat egyaránt. Ez fejlesztési lehetőséget kínálna a másodlagos és regionális repülőterek számára, mivel ezek a piacok földrajzilag közel vannak, és sokuk jelentős gazdasági növekedést mutat.

1.3 Az EGSZB határozottan támogat egy ambiciózus liberalizációs menetrendet is a BRIC-országokkal (Brazília, Oroszország, India és Kína), illetve az ASEAN-nal (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége). Ennek célja, hogy az európai fuvarozók lehetőséget nyerjenek arra, hogy fokozzák együttműködésüket más légitársaságokkal, és további forgalmat generáljanak az európai repülőtereken keresztül.

1.4 Az Európai Bizottság indokoltan mutat rá, hogy a légiközlekedési iparágban egyenlő versenyfeltételeknek kell érvényesülniük. A közlemény helyesen állapítja meg, hogy a torzító tényezők közé tartozik például a légifuvarozási illeték, a nem megfelelő állami támogatás, a repülőterek és a légtér zsúfoltsága, a fogyasztóvédelmi kötelezettségek és a szén-dioxid-kibocsátás költsége, s hogy ezeket a kérdéseket meg kell oldani.

1.5 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság megfontolásaival a repülőtéri kapacitásokba való beruházás szükségességét illetően. Az Európai Unióban sürgősen repülőtéri kapacitást kell biztosítani annak érdekében, hogy a többi, feltörekvő régió-

óhoz képest megőrizzük versenyképességünket, s ezáltal megakadályozzuk, hogy a forgalom a szomszédos területekre terelődjön át.

2. Bevezetés és háttér

2.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikáról szóló közleményét.

2.2 Nagyon egyetért azzal, hogy a légi közlekedés alapvető szerepet játszik az európai gazdaságban, mind az uniós polgárok, mind az ipar szempontjából. Ez az iparág, amely 5,1 millió munkahelyet tart fenn, és 365 milliárd euróval (2,4%-kal) járul hozzá az európai GDP-hez, jelentősen hozzájárul az uniós gazdasági növekedéshez és foglalkoztatáshoz.

2.3 Az Európai Bizottság és az EU összehangolt erőfeszítései eredményeképpen 117 nem uniós országgal 1 000 kétoldalú légiközlekedési megállapodás jött létre. Előrelépést sikerült elérni a tágabb közös légtér szomszédos országokkal való kialakításában, mivel az Európai Unió már megállapodást írt alá a nyugat-balkáni országokkal, Marokkóval, Jordániával, Grúziával és Moldovával.

2.4 Az uniós tagállamok és a partnerországok közötti, kizárólag kétoldalú kapcsolatokból a kétoldalú és uniós szintű kapcsolatok kombinációjába való átmenet azonban alkalmanként zavart keltett a partnerországok körében, az uniós érdekeket pedig nem sikerült mindig a lehető legjobban meghatározni és megvédeni.

2.5 Emellett a nemzeti széttagoltság azt jelenti, hogy a légiközlekedési iparág még mindig túlságosan függ a helyi érdekektől, és a hatékony piacra lépés és növekedés feltételeinek megteremtését illetően túlságosan támaszkodik az egyedi tárgyalási felhatalmazáson alapuló, eseti kezdeményezésekre. A tagállami szinten bizonyos nem uniós országok javára végrehajtott, össze nem hangolt piaci liberalizáció olyan ütemben halad, illetve az, hogy a tagállamok láthatóan továbbra is kétoldalú

légiközlekedési jogokat szándékoznak biztosítani harmadik országoknak anélkül, hogy ezért arányos ellenszolgáltatást kapnának, vagy figyelembe vennék az uniós szintű következményeket, olyan jelentőségű, hogy amennyiben most nem cselekszünk egy ambiciózusabb és eredményesebb uniós külpolitika érdekében, akkor néhány év múlva már túl késő lehet.

2.6 A Tanács emellett felhatalmazta az Európai Bizottságot, hogy átfogó megállapodásokról folytasson tárgyalásokat Ausztráliával és Új-Zélanddal. Ezek a tárgyalások még nem zárultak le. Ausztráliába jelenleg csak két európai légitársaság: a British Airways és a Virgin Atlantic repül. Régebben sokkal több ilyen európai fuvarozó volt.

2.7 Az EGSZB üdvözli az európai bizottsági javaslatra vonatkozó átfogó tanácsi következtetéseket,⁽¹⁾ de úgy véli, hogy a tagállamok konkrétabb támogatást is kifejthetnének egyes fontos uniós tárgyalások esetében, például erős mandátumot adva az Európai Bizottságnak az Oroszországgal folytatott, feszültté vált légiközlekedési tárgyalások „normalizálására”.

2.8 Latin-Amerika gyorsan növekvő piac, és a LAN és a TAM légitársaság összeolvadása valódi kereskedelmi fenyegetést jelent az Iberia, a Tap és más Latin-Amerikába repülő európai légitársaságok számára. Fontos, hogy Brazíliával mielőbb megkössük a megállapodást.

3. Az elosztóközpontok jelentősége

3.1 A fapados légitársaságok növekedése ellenére, amelyek a szolgáltatásokat kiterjesztették a nem elosztóközpontként (azaz légiközlekedési csomópontként) működő repülőterekre, Európa elosztóközpontjai igen jelentősek a globális légi közlekedést és a külső kapcsolatokat tekintve, mivel a közlekedési megállapodások gyakran ezekre koncentrálnak.

3.2 Az olyan helyeken lévő fontos elosztóközpontok növekedése, mint például Abu Dhabi vagy Dubai, jelentős versenyfenyegetést jelent a hosszú távú uniós járatok számára. Így például a Quantas és az Emirates között nemrégiben született megállapodás komoly fenyegetés az európai légiközlekedési ipar számára.

3.3 Az életképességhez az elosztóközpontnak jelentős helyi keresletre, valamint csatlakozó járatok kiterjedt hálózatára van szüksége, ezért a legsikeresebb elosztóközpontok rendszerint a nagyvárosi repülőtereken találhatóak, amelyek egyre zsúfoltabbá válnak, és – főként környezetvédelmi okok miatt – nem képesek terjeszkedni.

3.4 Néhány elosztóközpontként működő európai repülőtér kapacitások hiányában már korlátozza az üzemeltethető csatlakozó útvonalak számát. Ha fenn akarjuk tartani Európa versenyképességét, erre a kérdésre megoldást kell találni.

4. A tisztességes és nyílt verseny megteremtése

4.1 A nagy számban anyagi gondokkal küzdő uniós fuvarozók versenyképességének árt, ha a magasabb egységnyi előállítási költségeket eredményező gazdasági terhek meghaladják a világ más régióinak fuvarozói által viselt hasonló terheket.

4.2 Feltétlenül szem előtt kell tartani a teljes légiközlekedési értékláncot (repülőterek, léginavigációs szolgáltatók, gyártók, számítógépes helyfoglalási rendszerek, földi kiszolgálók stb.), és figyelembe kell venni a költségstruktúrákat, a versenynek való kitettség mértékét az értéklánc más részein, valamint egyéb kulcsfontosságú piacok infrastruktúra-finanszírozási mechanizmusait az uniós légiközlekedési ágazat és különösen az uniós légitársaságok nemzetközi versenyképességének értékelésekor.

4.3 Az EU-n belül tagállami és helyi/regionális szinten elmulasztottuk megteremteni az egyenlő versenyfeltételeket. Példa erre az a számos eset, amelyben nem akadályozták meg, hogy kis repülőterek a „piaci magánbefektető” elvét figyelmen kívül hagyva nem piaci díjtételeket kínáljanak légitársaságoknak. Az azon esetek vonatkozásában nemrég indított részletes vizgálat-sorozat, amikor a regionális repülőterek több uniós tagállamban feltételezhetően állami támogatást biztosítottak légitársaságoknak, rávilágít, mennyire fontos mielőbb lépni a repülőterek állami támogatására vonatkozó közösségi iránymutatások véglegesítése érdekében, amit állandóan csak halasztanak. A nemrég elfogadott, az utazó munkavállalók – például a légi személyzet – számára az Európai Unióban nyújtott, szociális biztonságra vonatkozó uniós szabályok is javítják majd az egységes piac működését. Az Európai Bizottság számos esetben fellépett a tisztességtelen verseny gyanúja miatt.

5. A „Több Európát” jelszaván alapuló növekedési stratégia

5.1 Az Európai Bizottság megbízásából készített független tanulmány becslése szerint igen jelentős, éves szinten több mint 12 milliárd eurós gazdasági haszon származna további, különösen a gyorsan növekvő, illetve korlátozott piacokon lévő szomszédos országokkal és legfontosabb partnerekkel kötött, uniós szintű, átfogó légiközlekedési megállapodásokból.

5.2 Az Európai Unió számára stratégiai jelentőséggel bír az Uniót a világ többi részével összekötő, erős és versenyképes, Európa-központú légiközlekedési ágazat fenntartása. A leggyorsabban növekvő légiközlekedési piacok jelenleg Európán kívül találhatóak, ezért különösen fontos, hogy az európai légiközlekedési ágazatnak lehetősége legyen növekedni e piacokon is.

5.3 Feltétlenül biztosítani kell, hogy ebből a folyamatból idővel valóban integrált, közös légtér alakuljon ki, ahol a szomszédos országok egymás közötti kapcsolatai is nyitottak és integráltak. A Tanácsnak már nem érdemes országonként megvizsgálnia, hogy felhatalmazást ad-e a megállapodásokról folytatott tárgyalásokra. Sokkal hatékonyabb lenne, ha egyetlen felhatalmazást adna az Európai Bizottságnak arra, hogy a fennmaradó szomszédos országokkal – továbbra is külön-külön – tárgyaljon.

5.4 A harmadik pillér (a legfontosabb partnerekkel kötött átfogó megállapodások) tekintetében több fontos megállapodás is született. Azonban ezen a területen is vannak még el nem ért alapvető célkitűzések, különösen a légitársaságok tulajdonlásának és ellenőrzésének liberalizálására vonatkozóan az Európai Unió és az Egyesült Államok, illetve az Európai Unió és Kanada között létrejött megállapodások keretében.

5.5 A legtöbb országban még mindig olyan előírások vannak hatályban, amelyek szerint a légitársaságok többségi tulajdonosának és irányítójának az adott ország állampolgárának kell

⁽¹⁾ A Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács 2012. december 20-i, 3213. ülésének következtetése.

lennie, megakadályozandó így, hogy a légi fuvarozók befektetők és tőkepiacok szélesebb körét éri el. Ezáltal olyan mesterséges ágazati struktúrát kényszerítenek a légiközlekedési ágazatra, amely más iparágakban nem figyelhető meg. Az Egyesült Államokban például a légitársaságokban a külföldi kézben lévő, szavazati jogot biztosító részvények aránya nem haladhatja meg a 25%-ot. A tulajdonjogra és az ellenőrzésre vonatkozó ilyen jellegű nemzeti korlátozások miatt három globális légitársaság-szövetség jött létre (Star Alliance, SkyTeam, Oneworld), illetve konkrétan e szövetségek egyes tagjai bizonyos útvonalakra vonatkozóan közös vállalkozásokat hoztak létre. Ezek állnak a legközelebb a globális légitársaságokhoz.

5.6 A hatályos EU-jog szerint azonban az uniós fuvarozókra nem vonatkoznak nemzeti tulajdonjogi és ellenőrzési korlátozások, bármely uniós érdekcsoport tulajdonában lehetnek.

5.7 Az Európában zajló konszolidációs trend egyedülálló, mivel a határokon átnyúló összeolvadás és felvásárlás csak az Európai Unión belül megengedett, míg a tulajdonjogi és ellenőrzési rendszerek lényegében megrekedtek az 1944-es Chicagói Egyezményben meghatározott állapotnál. A jelenlegi tulajdonjogi és ellenőrzési előírások miatt fellépő nehézségek jelentősek, és a partnerországokkal való tárgyalásokat, valamint rendkívül összetett irányítási struktúrákat tesznek szükségessé. A szövetségi tagok egyre szorosabban fűzik együttműködésüket annak érdekében, hogy az ügyfeleknek zökkenőmentes, integrált, globális, több elosztóközpontos hálózati szolgáltatást nyújtsanak.

5.8 Eljött az idő az Európai Unió és Egyesült Államok közötti légiközlekedési megállapodásban foglalt, a légitársaságok tulajdonjogának és ellenőrzésének liberalizációjára irányuló kiegészítő intézkedések végrehajtására, hogy a légitársaságok ezáltal a befektető állampolgárságától függetlenül bármilyen befektetést bevonhassanak.

6. A légi közlekedéssel kapcsolatos jövőbeli külpolitika alapelvei

6.1 Az Európai Uniónak továbbra is határozottan támogatnia kell a nyitottságot és a liberalizációt a légi közlekedés terén, emellett pedig biztosítania kell a kellő szintű szabályozási konvergencia megvalósulását. A partnerországokkal folytatott tárgyalásokban kellően figyelembe kell venni a munkaügyi és környezetvédelmi előírásokat, valamint tiszteletben kell tartani a nemzetközi egyezményeket és megállapodásokat e két területen azért, hogy elkerülhető legyen a piac torzulása, és megelőzhető legyen a szabályozási színvonal romlását eredményező versengés (race to the bottom). Fontos, hogy az Európába járatokat indító légitársaságok megfeleljenek az ILO szabályainak és rendeleteinek.

6.2 Tekintettel arra, hogy Európa külkereskedelemtől való függése erősödik, és a repülőterek kulcsszerepet játszanak kontinensünknek a világ többi részével való összekapcsolásában, az EGSZB teljes mértékben támogat egy ambiciózus menetrendet a légi közlekedés liberalizációjának területén.

6.3 Az előnyök maximalizálása érdekében fontos, hogy az EU gyorsan lépjen (mielőtt még intenzívebbé válnának a feltörekvő piacok közötti liberalizációs törekvések), mert így övé lehet a lépéselőny. Ez védené és erősítené az európai légiközlekedési piac pozícióját globális szinten. Ha ezt nem tesszük

meg, akkor az a veszély fenyeget, hogy a jövőbeli globális légi forgalom fő irányait illetően az EU teljesen perifériára szorul.

6.4 Ha a légi közlekedés liberalizációja terén „elsőként lépünk”, az fontos szerepet játszana az európai műszaki szabványok elterjedésében, ami potenciálisan jelentős előnyökkel járna az európai repülőgépi- és űripar számára.

6.5 Az EGSZB régóta támogatja, hogy oldják fel a tulajdonjogra és az ellenőrzésre vonatkozó korlátozásokat,⁽²⁾ s így tegyék lehetővé, hogy a fuvarozók a befektetők és tőkepiacok szélesebb köréhez férhessenek hozzá. A két piac súlya miatt a fenti irányvonalat eltökélten követve kezdetben az EU–USA megállapodások további módosításaira kellene koncentrálni. Ezzel hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a légi közlekedésben kialakuljanak egy új, Chicago utáni korszak alapjai.

6.6 Az Európai Bizottságnak rá kell majd mutatnia, hogy az összehangolt tárgyalási megközelítés rövidebb időn belül eredményt hoz, azaz a kétoldalú megállapodásokhoz képest nem fordul elő indokolatlan késedelem, ha lehetőségek merülnek fel. Jelenleg sajnálatos késedelemnek lehetünk tanúi a Brazíliával kötendő kétoldalú megállapodás aláírását illetően. Azt is meg kell említeni, hogy Európa légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikájának megerősítése a tagállamok közös felelőssége, és hogy az Európai Bizottságnak erős tárgyalási mandátumokra van szüksége, különösen az uniós piaci szabályok olyan államokkal és régiókkal szembeni érvényesítése során, amelyekben a légi közlekedés nagyon eltérő normák szerint zajlik.

6.7 Ha valamelyik közel-keleti légi fuvarozó átvinné a pénzügyi nehézségekkel küzdő indiai légitársaságok egyikét, akkor az európai iparág pozíciója tovább romlana.

7. A legfontosabb partnerekkel ápolt kapcsolatok erősítése

7.1 Különleges jellemzői miatt főként az európai teher- és áruszállítási ágazat szenved világszerte a korlátozó kétoldalú légiközlekedési megállapodások hatásaitól, ezért elsőbbséget kell élveznie a piacra jutás akadályainak felszámolásakor.

7.2 Az EGSZB mindenekelőtt gyors előrelépést szeretne látni egy kibővített egységes légiközlekedési térség irányába, amely közel-keleti és kelet-európai szomszédaink mellett magában foglalja Oroszországot, Törökországot, valamint a földközi-tengeri és az észak-afrikai térségben található szomszédainkat egyaránt. Ez fejlesztési lehetőséget kínálna a másodlagos és regionális repülőterek számára, mivel ezek a piacok földrajzilag közel vannak, és sokuk jelentős gazdasági növekedést mutat. A Törökországgal való együttműködésre irányuló pozitív és pragmatikus menetrend lehetővé tenné a mindkét fél előnyét szolgáló előrehaladást a régió konkrét problémáinak megoldásában. Különösen a kétoldalú biztonsági megállapodás megkötését kell előmozdítani.

7.3 Az EGSZB határozottan támogat egy ambiciózus liberalizációs menetrendet is a BRIC-országokkal (Brazília, Oroszország, India és Kína), illetve az ASEAN-nal (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége). Ezek a nemzetek gyors ütemben haladnak afelé, hogy világméretűben is domináns szállítókká váljanak mind a nyersanyagok, mind az ipari termékek és a szolgáltatások terén, lakosságuk pedig egyre szívesebben utazik. Kína, India, Japán és Latin-Amerika esetében megállapítást nyert,

⁽²⁾ Az EGSZB „Transzatlanti kapcsolatok az EU és az észak-amerikai országok között a légiközlekedési ágazatban – a szabályozás valódi közelítése” című véleménye, HL C 306., 2009.12.16., 1–6. o.

hogy az EU-szintű légiközlekedési megállapodások megkötésétől jelentős potenciális gazdasági előnyök várhatók, melyeket érdemes kihasználni. A légi közlekedés liberalizációja lehetőséget adna az európai fuvarozók számára, hogy bővítsék más légitársaságokkal való együttműködésüket ezekben a régiókban, és további forgalmat generáljanak az európai repülőtereken keresztül.

7.4 Az is fontos, hogy minden megállapodás kölcsönös jellegű legyen, előnyöket hozva mind az EU, mind a külső országok számára. Ennek keretében Oroszországnak sürgősen bizonyítania kell, hogy elkötelezett a szibériai átrepülési rendszer modernizációjának közös alapelveire vonatkozó 2011. évi megállapodás végrehajtása iránt. Ha a vállalt kötelezettségeknek nem tesznek eleget, akkor az Európai Bizottságnak a tagállamok támogatásával meg kell tennie a szükséges lépéseket.

7.5 A Perzsa-öböl menti államokkal fennálló kapcsolatok az elmúlt években egyoldalúak voltak, mivel csak az Európai Unió nyitotta meg a piacait a Perzsa-öböl menti fuvarozók előtt, ami a lehetőségek jelentős kiegyensúlyozatlanságához vezetett. Mivel fennáll a további forgalomáthelyeződések veszélye, nem ajánljuk, hogy a Perzsa-öböl menti államokat a további tárgyalások során közvetlenül a középpontba állítsák.

8. Beruházások a repülőtereken

8.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság megfontolásaival a repülőtéri kapacitásokba való beruházás szükségességét illetően. A javaslatnak ez a része azonban további tisztázást igényel a tekintetben, hogy a célok teljesítése érdekében melyek a javasolt lépések, és konkrétabbá kellene tenni az Európai Bizottság korábbi, repülőterekkel foglalkozó csomagra irányuló javaslatához ⁽³⁾ való kapcsolódást.

8.2 Az Európai Unióban sürgősen repülőtéri kapacitást kell biztosítani annak érdekében, hogy a többi, feltörekvő régióhoz képest megőrizzük versenyképességünket, s ezáltal megakadályozzuk, hogy a forgalom a szomszédos területekre terelődjön át.

8.3 Az európai gazdaságnak okozott kár már jóval azelőtt fellép, hogy a kereslet meghaladná a kínálatot. Az Eurocontrol szerint ha az elosztóközpontként működő repülőterek elméleti maximális kapacitásuknak már több mint 75%-át kezdik kihasználni, akkor rohamosan csökken a képességük arra, hogy hatékonyan megbirkózzanak a rossz idővel, a működésből eredő késedelmekkel, és megbízható légi összeköttetéseket biztosítsanak.

8.4 Emellett a csúcsgazdálkodás óráiban az utasok így többet fizetnek, mint akkor, ha nagyobb kapacitás állna rendelkezésre. Az Egyesült Királyságban például az alsóház közlekedési bizottsága nemrég olyan tájékoztatást kapott, hogy az utasok 2030-ra 1,2 milliárd fontot fizethetnek ki repülőjegyekért, ha Anglia délkeleti részében nem kerül sor repülőtér-bővítésre.

8.5 A repülőtér-kapacitásokat uniós szinten figyelni kell, és uniós iránymutatásokat kell kiadni, amelyek a repülőtér-bővítési programokról való döntéshez közös és átfogó keretet nyújtanak a helyi önkormányzatok számára.

8.6 A főbb repülőterek kapacitásának bővítésére hosszú távon feltétlenül szükség van, de emellett továbbra is fontos, hogy a meglévő kapacitást a lehető legjobban használjuk ki,

különösen a repülőtéri résidők tekintetében. A repülőterek számára lehetőséget kell adni arra, hogy megfelelően reagálhassanak a kereslet és kínálat változásaira, és a gazdasági szempontból optimális eredmény szem előtt tartásával irányíthassák repülőtériük résidőinek kihasználását. Ezzel összefüggésben fontos, hogy a repülőterekről szóló jelenlegi intézkedéscsomag ⁽⁴⁾ résidőkkel foglalkozó eleme továbbra is megkönnyítse a repülőterek kapacitásának jobb kihasználását, a résidők elosztásánál a helyi körülményeket is figyelembe véve, mivel néhány repülőtér esetében valójában ez az egyetlen módja a jövőbeli növekedésnek. A kifutópályát a nagy repülőtereken sok esetben maximálisan kihasználják, miközben a közeli regionális repülőtereken bőven van szabad kapacitás.

8.7 A nem elosztóközpontként működő repülőterek szintén fontos szerepet játszhatnak az Európa fő elosztóközpontjaiban fennálló zsúfoltság enyhítésében, lehetővé téve ezzel, hogy az európai légiközlekedési ágazat megőrizze vezető szerepét. Tekintve, hogy a fő repülőtereken lévő kifutópályák vagy terminálépítmények bővítésének átfutási ideje hosszú, a nem elosztóközpontként működő repülőterek jobb kihasználása és az ezeken végzendő megfelelő beruházások révén hamarabb elérhető a kapacitásproblémák enyhülése. Az ilyen, nem elosztóközpontként működő és regionális repülőterek jól kiépített hálózata az utasbiztonságot is javítani fogja, többek között annak biztosításával, hogy az időjárási viszonyok kedvezőtlenre fordulása vagy egyéb körülmények esetén vészhelyzetben használható vagy alternatív leszállási lehetőséget kínáló repülőterek hálózata áll rendelkezésre.

8.8 Az EGSZB megismétli, hogy további késlekedés nélkül be kell vezetni az egyszeri biztonsági ellenőrzést („one stop security”), mivel ez hatalmas költségmegtakarítást jelentene a légitársaságok, illetve időmegtakarítást az utasok számára. Ezt a kérdést tehát a legfontosabb partnerekkel együtt prioritásként kell kezelni.

9. Egységes ÉGBOLT / SESAR

9.1 Az egységes európai égbolt előmozdításához szükségesek a funkcionális légtérblokkok. 2012. december 4-ére minden ilyen funkcionális légtérblokknak működni kellett. Mivel ez a kérdés döntően fontos a léginnavigációs szolgáltatások nyújtásának optimalizálásához és a légi forgalom hatékony kezeléséhez, elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság eljárást indítson az Európai Bíróságnál azon tagállamok ellen, amelyek nem teljesítették ezzel kapcsolatos kötelezettségeiket.

9.2 Az európai bizottsági javaslatok gyors és következetes végrehajtása elősegítheti, hogy az iparág fenntartható módon növekedjen, és így hozzájáruljon az európai gazdaság fellendüléséhez.

10. Alkalmazandó eszközök

10.1 A szomszédos országokkal és a jelentős, hasonlóan gondolkodó partnerekkel kötött, átfogó légiközlekedési megállapodásoknak ki kell terjedniük a tisztességes verseny és a fenntartható légiközlekedési ágazat szabályozási feltételeire, ideértve olyan létfontosságú szempontokat, mint a biztonság, a védelem, a környezetvédelem és a gazdasági szabályozás, továbbá mindezeket összhangba kell hozniuk.

⁽³⁾ COM(2011) 823 final, HL C 277., 2012.9.13., 110–124. o.

⁽⁴⁾ COM(2011) 827 final/2 – 2011/0391 (COD).

10.2 Az még nem teljesen világos, hogy az európai érdekeket a tisztességtelen gyakorlatok ellen védeni kívánó, javasolt új eszköz pontosan milyen formát ölt majd, de mindenképpen egyfajta szélesebb körű panaszkezelési eljárásnak kell lennie, amely megoldást nyújt a jegyárakban tükröződő „rejtett támogatások” problémájára. A „tisztességes versenyre vonatkozó záradékok” révén, amelyeket az Európai Bizottság az érintett külső államokkal alá kíván írni, ez az eljárás vélhetően kellő jogi súlyt kapna.

10.3 Az Európai Bizottság helyesen mutat rá, hogy amellett, hogy nemzetközi szinten egyenlő versenyfeltételek megvalósítására törekszünk, Európán belül is hasonló erőfeszítéseket kell tennünk. Európa légiközlekedési iparának egyre több szabályozási teherrel és következtetlenséggel kell küzdenie. A közlemény helyesen állapítja meg, hogy a torzító tényezők közé tartozik például a légituvarozási illeték, a nem megfelelő állami támoga-

tás, a repülőterek és a légtér zsúfoltsága, a fogyasztóvédelmi kötelezettségek és a szén-dioxid-kibocsátás költsége, s hogy ezeket a kérdéseket meg kell oldani.

10.4 Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere (EU ETS) külön említést érdemel. Az EU ETS a légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitika tárgyalásai során igen vitatott kérdésnek bizonyult. Kína és India nem kíván bekapcsolódni a rendszerbe, az Egyesült Államok Kongresszusa pedig egy olyan jogszabályt fogadott el, amely szerint törvénytelen, ha légitársaságai alávetik magukat az uniós szabályoknak. Az ökológiai fenntarthatóság biztosítása természetesen döntő kérdés, de az EU-nak ahelyett, hogy légi közlekedését versenyhátrányba hozná,⁽⁵⁾ meg kell adnia az ICAO számára a lehetőséget, hogy olyan globális megoldási javaslattal álljon elő, amellyel a szervezet 2013. évi közgyűlésén valamennyi partnerország egyet tud érteni.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ Lásd még az EGSZB „Kibocsátás-kereskedelem – légi közlekedés” című véleményét a COM(2012) 697 final – 2012/328 (COD) dokumentumról (B1 kategória).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a benzin és a dízelüzemanyagok minőségéről szóló 98/70/EK irányelv és a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelv módosításáról

(COM(2012) 595 final – 2012/0288 (COD))

(2013/C 198/09)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2012. november 19-én az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a benzin és a dízelüzemanyagok minőségéről szóló 98/70/EK irányelv és a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról szóló 2009/28/EK irányelv módosításáról

COM(2012) 595 final – 2012/0288 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 147 szavazattal 26 ellenében, 23 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB mindig is szorgalmazta, hogy – bioenergia formájában is – nagyobb arányban használjanak megújuló energiaforrásokat. Ugyanakkor már a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvhez írt véleményében is bírálta, hogy a közlekedésben agroüzemanyagokat alkalmaznak. Ennek megfelelően üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság most 5%-ban akarja korlátozni a hagyományos bioüzemanyagok használatát.

1.2 Az Európai Bizottság most jobban akarja ösztönözni, hogy üzemanyag-előállítás céljából energetikailag hasznosítsák a különböző hulladékokat. Az EGSZB alapvetően jónak találja ezt, de úgy véli, hogy szigorúan ügyelni kell arra, hogy koherens politika érvényesüljön, és ne idézzünk elő új problémákat. Az EGSZB egyébként éppen ezzel kapcsolatban lát veszélyeket az európai bizottsági tervezetben.

1.3 Bár maga a biomassza megújuló energiaforrásnak számít, korlátozottak a földterületek, melyeken megtermelhető. Indokoltnak tűnik tehát, hogy a politikai-stratégiai mérlegelések során foglalkozzanak a földhasználat közvetett megváltozásának (ILUC) kérdésével is – amennyiben a területekért folyó versenyt értik ezalatt. Ilyen változások, illetve versenyhelyzetek azonban csak olyankor adódnak, amikor az eddigi élelmiszer- vagy takarmánytermelést felváltja például a bioenergia-termelés. Nem beszélhetünk azonban ilyesmiről abban az esetben, ha csak regionális eltolódások alakulnak ki a természetben.

1.4 Az Európai Bizottság által választott ILUC megközelítés a fosszilis és biogén energiahordozók komparatív értékelésének

része, amely egyoldalúan az üvegházhatásúgáz-kibocsátás mérlegére épül. Az olyan szempontok, mint például az ellátás biztonságának vagy a fosszilis nyersanyagkészletek végességének a kérdése, nem illenek bele ebbe a matematikai sémába, és figyelmen kívül maradnak. Így az ILUC nem is felelhet meg egy fenntarthatósági politika követelményeinek.

1.5 Az Európai Bizottság által választott ILUC megközelítés abból a szempontból is kétségeket ébreszt, hogy csak a folyékony energiahordozókra vonatkozik, a gázneműekre és szilárdakra viszont nem. Az EGSZB nem ért ezzel egyet.

1.6 Az előterjesztett javaslat megkérdőjelezi az európai fehérjetermelést és vele együtt a növényi olajok egyes területeken nagyon is ésszerű közvetlen energetikai hasznosítását, mivel az Európai Bizottság szerint a növényi olajokhoz ILUC-tényezőket kell rendelni, és korlátozni kell részarányukat. Ez nem indokolt. A növényi olajok nem számítanak „fő terméknek”, hanem a fehérjenövények kívánatos európai telepítésének melléktermékei. A fehérjetakarmányt és egyszersmind növényi olajat is adó (és így a szójabehozatalt kiváltó) olajnövények európai telepítését fenntartható mezőgazdasági termelési módszerek keretében inkább ösztönözni, nem pedig korlátozni kellene.

1.7 Az „újszerűnek” mondott bioüzemanyagok esetében, amelyeket az Európai Bizottság most ösztönözni kíván, az EGSZB szerint az a veszély áll fenn, hogy az üzemanyagok

alapjául értékes potenciális szénnyelőket (például fát, szalmát, lombot) kell használni, ami növelné a légkör szén-dioxid-koncentrációját (lásd a 4. pontot).

1.8 Az EGSZB szerint a megújuló energiaforrásokról szóló irányelv benyújtott módosítása nem lehet egy olyan stratégia sikerrel kecsegtető kiindulópontja, melynek célja, hogy valóban a minimálisra csökkentsük a fosszilis üzemanyagok használatát, javítsuk Európa ellátásának a biztonságát és elősegítsük az éghajlatvédelmet.

1.9 Semmilyen bioüzemanyag nem jelent hosszú távon megoldást a jellemzően túlzott energiafelhasználásra. Már csak azért sem tudják kiváltani a fosszilis üzemanyagokat, mert nem lehet belőlük annyit termelni. Így – különösen a személygépjármű-forgalom kapcsán, ahol kezdenek megjelenni a folyékony üzemanyagok alternatívái – legfeljebb átmeneti megoldásról lehet csak szó, amely ráadásul komoly nem kívánt mellékhatásokkal is járhat, és semmi esetre sem terelheti el arról a figyelmet, hogy az egyes energiaforrásoktól függetlenül mindenképpen csökkentenünk kell energiafelhasználásunkat.

1.10 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a közlekedés, illetve a mezőgazdaság és az erdészet egyes területein jelenleg nem léteznek használható alternatív megoldások a folyékony üzemanyagok kiváltására. A tiszta növényi olajok gyakorlati megoldást jelenthetnek ugyan, de korlátozottak az előállítható mennyiségek, így stratégiai megfontolásoktól vezérelve kell megtervezni, hogy mely területeken lehet alkalmazni őket.

1.11 A „Tiszta energiák a közlekedésben: az alternatív üzemanyagok európai stratégiája” című európai bizottsági közlemény, ⁽¹⁾ amely stratégiaileg kapcsolódik a bioüzemanyag-politikához, sem kínál kielégítő megközelítéseket. ⁽²⁾

1.12 Az EGSZB összességében jelentős következtetéseket lát az egyes európai bizottsági politikai megközelítések között. Ezeket mielőbb orvosolni kell. Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy összességében gondolja újra bioenergiával kapcsolatos politikáját – különösen a közlekedést illetően. Ezzel kapcsolatban a gazdaságosság mellett azt kell figyelembe venni, hogy végesek a készletek a „földterületből” mint erőforrásból (és ezáltal a biomasszából is), valamint hogy milyen az egyes bioenergiák energetikai mérlege és hatékonysága (következésképpen milyen mértékben tudják csökkenteni az üvegházhatású gázokat). Jóval nagyobb figyelmet kellene szentelni az átalakítási folyamatok során fellépő energiavesztéseknek, a közlekedési ágazatban fejleszteni és ösztönözni kellene a belső égésű motor alternatíváit (például az elektromos közlekedést és a hidrogéntechológiát), és ki kellene dolgozni egy önálló európai stratégiát arra, hogy miként lehetne Európában fenntartható módon fehérjét és növényi olajat nyerni, illetve ezeket felhasználni.

⁽¹⁾ COM(2013) 17 final.

⁽²⁾ Vö. a dossziéba tartozó EGSZB-veleménnyel "Tiszta energiák a közlekedésben" (még nem fogadták el).

2. Bevezetés: politikai háttér és az európai bizottsági javaslatok ismertetése

2.1 A 2009/28/EK irányelvvel (a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvvel) kötelező célszámokat határoztak meg a megújuló forrásokból származó energiával kapcsolatban: 2020-ig el kell érni, hogy ezek részaránya az energiafelhasználásban 20%-os legyen. A tagállamoknak nagy rugalmasságot biztosítottak a végrehajtásban; maguk dönthetnek ugyanis arról, hogy melyik ágazatban (villamos áram, hűtés/fűtés, illetve közlekedés) akarnak alapvetően lépéseket tenni.

2.2 A közlekedés terén azonban nem biztosítottak ilyen rugalmasságot: ott kötelezően előírták, hogy az energiafelhasználás legalább 10%-át megújuló forrásból kell fedezni. Eredetileg azt tervezték, hogy ezt a részarányt bioüzemanyagok ⁽³⁾ formájában írják elő, de később az EGSZB és az EP által megfogalmazott kritikák hatására megállapodtak abban, hogy a megújuló energiák egyéb formáit is (például megújuló forrásokból származó áram autók és vonatok üzemeltetéséhez, biogáz stb.) beszámítják.

2.3 A most előterjesztett módosítási javaslatok a 2010-ben megjelent, „a földhasználat bioüzemanyagokkal és a folyékony bio-energiához kapcsolatos közvetett megváltoztatásáról” szóló európai bizottsági jelentésnek ⁽⁴⁾ a következményei. Ebben a jelentésben arra a következtetésre jutottak, hogy „fontos a földhasználat bioüzemanyagokkal kapcsolatos közvetett megváltozása ellen [...] fellépni”.

2.4 Alapvetően továbbra is ragaszkodnak ahhoz az EGSZB részéről bírált megközelítéshez, hogy alkalmazni lehet növényi alapú üzemanyagot a közlekedésben, de most már korlátozni fogják a „hagyományos agroüzemanyagok” használatát, és át fogják állni az úgynevezett „újszerű bioüzemanyagokra”, amelyeknél elvileg nem áll fenn a földhasználat közvetett megváltozásának veszélye. Az ezeknek az Európai Bizottság által „újszerűnek” definiált bioüzemanyagoknak az esetében olyan folyékony üzemanyagokról van szó, melyeket például biogén hulladékokból vagy algákból állítanak elő. Az Európai Bizottság szerint ösztönözni kell ezek termelését, mivel jelenleg a piacon nem állnak rendelkezésre nagy mennyiségben. Ösztönzésképpen a 2009/28/EK irányelv közlekedéssel kapcsolatban meghatározott 10%-os célértékének teljesítésében a hagyományos agroüzemanyagokhoz képest nagyobb súllyal vegyék figyelembe az „újszerű bioüzemanyagokat”.

2.5 Az alábbiak szerint lehet összefoglalni az Európai Bizottság javaslatainak céljait:

— a megújuló energiaforrásokról szóló irányelv céljainak elérésében a közlekedési célú energiafelhasználás legfeljebb 5%-ára, azaz a 10%-os célszám legfeljebb felére kell csökkenteni a hagyományos bioüzemanyagok arányát;

⁽³⁾ Az irányelvjavaslatban hivatalosan a „bioüzemanyag” kifejezés szerepel. Az EGSZB különböző véleményekben számos olyan környezeti problémára hívta fel a figyelmet, amelyek ezekből a bioüzemanyagokból származnak. Mivel a „bio-” előtag olyan benyomást kelt, mintha egy környezetvédelmi szempontból kifogástalan termékről lenne szó (lásd: biogazdálkodás), az EGSZB a véleményében a „bioüzemanyag” kifejezés helyett az „agroüzemanyag” kifejezést használja.

⁽⁴⁾ COM(2010) 811 final, 2010.12.22.

- az újszerű (a földhasználat közvetett megváltozásából eredő kibocsátás alacsony kockázatát hordozó) bioüzemanyagok piaci térnyerésének ösztönzése annak érdekében, hogy pusztán számszerűen nagyobb arányban járuljanak hozzá a megújuló energiaforrásokról szóló irányelvben rögzített célértékek teljesítéséhez;
- a bioüzemanyag-előállítási eljárások üvegházhatást okozó gázokkal kapcsolatos teljesítményének javítása (az előállítással járó kibocsátás csökkentése) az új létesítmények ÜHG-kibocsátásmegtakarítási küszöbértékének növelésével;
- az ÜHG-kibocsátással kapcsolatos jelentéstétel javítása, arra kötelezve a tagállamokat és az üzemanyag-forgalmazókat, hogy adjanak becslést a bioüzemanyagok kapcsán a földhasználat közvetett megváltozásából eredő kibocsátásról.

3. Általános megjegyzések

3.1 A megújuló energiaforrásokról szóló akkori irányelvtervezethez írt véleményében ⁽⁵⁾ az EGSZB üdvözölte és támogatta az irányelv általános célkitűzését, de bírálta, hogy a közlekedésben bioenergiát használnak.

3.2 Európában következetes módon bővíteni kell a megújuló energiák felhasználási körét, de ezzel egyidejűleg konzekvensen energiát kell megtakarítani, célravezető és átfogó módon javítani kell az energiahatékonyságon, illetve bizonyos területeken (például a közlekedéspolitikában) strukturális változtatásokra is szükség van.

3.3 Az EGSZB viszont az alábbi indokokkal utasította el azt, hogy a közlekedési ágazatot differenciáltan kezeljék, és hogy a közlekedésben az agroüzemanyagokra helyezték a hangsúlyt: „[...] a dízel, illetve benzin agroüzemanyaggal történő részleges helyettesítésére vonatkozó stratégiai meghatározás egyike a legkevésbé hatékony és legdrágább éghajlatvédelmi intézkedéseknek, és jelenleg a pénzügyi eszközök rendkívül helytelen elosztását jelenti. Az EGSZB nem érti, hogy miért éppen a legdrágább intézkedéseket kell politikailag a legintenzívebben támogatni, miközben a gazdaságiak mellett számtalan környezetvédelmi és társadalmi kérdés is megválaszolatlan még [...]. Ezért az EGSZB elutasítja a külön az agroüzemanyagokra vonatkozó 10%-os célkitűzést.” ⁽⁶⁾ Ez az álláspont semmit sem veszített érvényéből.

3.4 Fontos azonban, hogy az Európai Bizottság részéről ne csak a politikailag meghatározott 10%-os célszámról legyen szó. Inkább egy olyan koherens politika kidolgozását kellene célul kitűznie, amely arra irányul, hogy hosszú távon a ma használt fosszilis üzemanyagoknak lehetőleg a 100%-át ki lehessen váltani.

3.5 A közlekedés jelenlegi intenzitása mellett ennek csupán egy nagyon kis részét lehet agroüzemanyagokkal megvalósítani. A FAO kiszámolta, hogy a jelenleg rendelkezésre álló szántóföldeknek a kétharmadát agroüzemanyag-előállításra kellene

használni, amennyiben a jelenlegi világméretű közlekedési energiaigényeket ilyen bioüzemanyagokkal akarnánk fedezni.

3.6 Egyértelmű, hogy egy ilyen politika milyen hatással lenne a földhasználat közvetett megváltozására.

3.7 Semmilyen bioüzemanyag nem jelent tehát hosszú távon megoldást a jellemzően túlzott energiafelhasználásra. Az ilyen üzemanyagok már az elérhetőség szempontjából is csak igen korlátozott mértékben tudják kiváltani a fosszilis üzemanyagokat. Így – különösen a személygépjármű-forgalom kapcsán, ahol kezdenek megjelenni a folyékony üzemanyagok alternatívái – legfeljebb átmeneti megoldásról lehet csak szó, amely ráadásul komoly nem kívánt mellékhatásokkal is járhat, és semmi esetre sem terelheti el arról a figyelmet, hogy az egyes energiaforrásoktól függetlenül mindenképpen csökkentenünk kell energiafelhasználásunkat.

3.8 A földhasználat közvetett megváltozásának kérdése volt az egyik ok, amiért az EGSZB kritikusan és óvatosan nyilatkozott a 2008-as európai bizottsági javaslatról. Az EGSZB üdvözli ezért a mostani megközelítést, amelynek az a célja, hogy korlátozza a hagyományos agroüzemanyagok használatát.

Az ILUC megközelítés világos, de komoly hiányosságai vannak

3.9 Az Európai Bizottság ILUC-kal kapcsolatos megközelítése világos: amennyiben egy mezőgazdasági területet, melyen eddig élelmiszert vagy takarmányt termesztettek, új célra használnak (például agroüzemanyag-előállításra vagy akár növényi anyagok hasznosítására stb.), akkor az eddigi élelmiszer- vagy takarmánytermesztést más területeken kell végezni, ami kedvezőtlen környezeti és szociális következményekkel járhat.

3.10 Ezért érthető, hogy „a földhasználatnak ezt a közvetett megváltozását” a politikai-stratégiai döntéseknél is figyelembe veszik.

3.11 Egy, az Európai Bizottság megbízásából készült tanulmány szerint a földhasználatnak ez a közvetett megváltozása már azáltal is 1,4 millió hektárt érintene, ha a jelenleg az EU-ban használt agroüzemanyagok 5% alatti részaránya 10%-ra emelkedne.

3.12 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács figyelmét arra, hogy nem csak folyékony üzemanyagok használata révén változik meg közvetlenül a földhasználat. A biomassa alkalmazásakor, amikor nincs szó maradványanyagokról, ez még inkább előfordul.

3.13 Mindez a következőket jelentené: logikusan a gáznemű és a szilárd energiahordozóknál is olyan megközelítést kellene érvényesíteni, melyet most a folyékony üzemanyagok esetében alkalmaznak. Németországban például 2011-ben az 1,2 millió hektár szántóföld mellett, melyen hagyományos agroüzemanyagok előállítása céljából termesztettek növényeket, mintegy 1 millió hektárt olyan növények (elsősorban kukorica) telepítésére használtak, amelyekből biogázt állítottak elő. Amikor a

⁽⁵⁾ HL C 77., 2009.3.31., 43. o.

⁽⁶⁾ HL C 77., 2009.3.31., 43. o.

növényekből üzemanyagot állítanak elő, akkor be kell számítani egy ILUC tényezőt, ha áramot állítanak elő belőlük, akkor viszont nem. Ez nem logikus és nem is következetes.

3.14 Az EGSZB szerint nagyon ésszerű, hogy biomasszához hasonló olyan energiahordozókat, amelyek előállításához extra területeket vesznek igénybe, csak akkor alkalmaznak a közlekedésben, ha nem állnak rendelkezésre más használható lehetőségek. Bár a biomassza megújuló erőforrás, az előállításához szükséges területek miatt nem áll korlátlanul rendelkezésre.

3.15 Gyakran létezik alternatíva, vagy ki lehet azt fejleszteni: például az elektromos közlekedés keretében, ahol szél- vagy napenergiával a területeket sokkal jobban megóvva lehet energiát előállítani. 10 GWh/évnvi áram előállításához például 400 hektárnyi kukoricaföldre van szükség, de csak 8 hektárnak megfelelő (napelemmel felszerelt) tetőfelületre, illetve szélerőmű esetén csak 0,3 hektárra. Más szóval: ahol elképzelhető és gazdasági szempontból is ésszerű, illetve a gyakorlatban megvalósítható például az elektromos áramra épülő közlekedés, ott azt tovább kell fejleszteni és használni, hogy minél jobban el lehessen kerülni vagy a minimális szinten lehessen tartani a területi versenyt.

3.16 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság most előterjesztett javaslata nem épül következetes alapkoncepcióra sem a bioenergiák terén, sem pedig az alábbi, a közlekedéssel kapcsolatban az Európai Bizottság által állandóan jelzett problematika megoldására vonatkozóan, azaz hogy a közlekedés terén:

- a) rendkívül nagy a függőség az energiainporttól és hogy
- b) teljesen elveszítjük az ellenőrzést az üvegházhatású gázok felett.

Az új megközelítés alig javít valamit az éghajlatvédelmen és az ellátás biztonságán

3.17 Az Európai Bizottság tisztában van vele, hogy a hulladékokból és algákból előállított úgynevezett „újszerű” bioüzemanyagok jelentősen drágábbak lesznek, mint a takarmánynövényekből készülő „hagyományos agroüzemanyagok”. Mivel az Európai Bizottság abból indul ki, hogy a 10%-os cél eléréséhez szükség van az ilyen „újszerű” üzemanyagokra, egy számítási trükköt alkalmaznak ennek a célnak az eléréséhez. Minden egyes liter „újszerű” üzemanyagot, amely az irányelvjavaslat IX. mellékletének A. része szerinti alapanyagokból (tehát például algából, szalmából, állati eredetű trágyából vagy szennyvíziszapból, dióhéjból vagy fakéregből, fűrészporból és faforgácsból vagy lombból) készül, négyszeres szorzóval számolnak, azaz úgy, mintha 4 liter hagyományos „agroüzemanyag” lenne. A például használt sütőolajból, állati eredetű zsírokból, nem élelmezési célú cellulóztartalmú anyagokból (IX. melléklet, B. rész) előállított üzemanyagoknál pedig kétszeres szorzót alkalmaznak.

3.18 Ez azt jelenti, hogy már az „újszerű üzemanyagok” 2,5%-os arányával is, amelyet négyszeres értéken számítunk be, elértnek tekinthető a tulajdonképpeni 10%-os cél. Ha abból indulunk ki, hogy ezek az „újszerű üzemanyagok” a fosszilis üzemanyagokkal szemben az üvegházhatású gázok kibocsátásának 60%-os csökkenését eredményezik, akkor következőképpen a közlekedési ágazat üvegházhatásúgáz-kibocsátása kb. 1,5%-kal csökkenne. Mivel a közlekedési ágazat kibocsátása az EU összes kibocsátásának 25%-át teszi ki, ezzel az üvegházhatású gázok kibocsátásának az EU-ban **kevesebb mint fél százalékos** csökkenését lehetne elérni!

3.19 Mindegy, hogy a kitűzött 10%-os célt a „modern” bioüzemanyagok 2,5%-os arányával vagy a hagyományos üzemanyagok maximális 5%-os és az „újszerű” bioüzemanyagok például 1,25%-os arányának keverékével érjük el: ezt nem tekinthetjük lényeges hozzájárulásnak az EU ellátásbiztonságának növeléséhez és az éghajlatvédelemhez.

3.20 Hosszú távon a megújuló energiák olyan arányára van szükség a közlekedés terén, amely messze meghaladja a jelenlegi 10%-os célt. Az Európai Bizottság azt tervezi, hogy 2050-ig akár 67%-kal csökkenteni kell az üvegházhatású gázok kibocsátását a közlekedés terén. Az előterjesztett javaslat nem kínál olyan sikert ígérő stratégiát, amellyel el lehet érni ezt a célt.

Az Európai Bizottság megközelítése ellentmond egy európai fehérjeestratégiának

3.21 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ILUC-megközelítést csak akkor lehet számításba venni, ha új felhasználási formákról beszélünk; akkor azonban nem, ha az eddigi felhasználási formák regionális eltolódásáról van szó. Éppen erre vonatkozóan találhatunk egy jelentős hibát a bizottsági tervezet gondolkodásmódjában.

3.22 Az ILUC-megközelítéssel kapcsolatos számításai során az Európai Bizottság kifejti, hogy növényi olajok előállítása során melléktermékként keletkezik az ún. olaj-, ill. fehérjepogácsa, amelynek „értékét” azonban éghajlat-politikai szempontból mindössze annyiban ismerik el, hogy fűtőértékét bevonják az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatos számításokba.

3.23 Pedig senkinek sem jutna eszébe Európában, hogy olajpogácsát égessen. Az azonban tény, hogy igen ésszerű Európában olajnövényeket termeszteni. A repcét pl. azért nemesítették tovább az elmúlt évtizedekben, hogy fokozzák a takarmánycélú felhasználásra szánt termesztését, így javítva Európa szélsőségesen rossz fehérjeellátását. Az EGSZB több alkalommal utalt arra, hogy ez sürgősen szükséges, mivel jelenleg a felhasznált fehérjetakarmány kb. 75%-át importálni kell. A fehérjenövények európai termesztésével csökkenthető a fehérjenövények, például a szója behozatala, és ezzel azok a kedvezőtlen ökológiai és társadalmi hatások is, amelyek részben együtt járnak a tengerentúli ipari szójatermesztéssel.

3.24 A növényi olajok tehát nem az olajnövény-termesztés elsődleges célját jelentik. A termés kb. kétharmad része a fehérjepogácsa, csak egyharmad részt tesz ki a kisajtolt olaj. Az olaj tehát, éppúgy, mint a termesztés során keletkező szalma, ⁽⁷⁾ melléktermék, illetve hulladék.

3.25 Az Európai Bizottság egyrészt azt állítja, hogy támogatni kívánja a melléktermékek, ill. hulladékok hasznosítását, az előterjesztett javaslattal azonban megkérdőjelezi az európai fehérjetermesztést és ezzel a növényi olajok igencsak ésszerű közvetlen felhasználását is. Ez nem éppen koherens politika.

Az ILUC csak egy kritérium, a bioenergia több, mint a termőterület és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás kérdése

3.26 A bioenergiáról szóló vitát az Európai Bizottság javaslataival a fosszilis és a megújuló energiaforrások üvegházhatásúgáz-kibocsátását összehasonlító számításokra redukálja. Megközelítése az, hogy a biogén üzemanyagok csak akkor tartoznak a megújuló energiaforrásokról szóló irányelv hatálya alá, ha a fosszilis üzemanyagokkal szemben az üvegházhatásúgáz-kibocsátás bizonyos fokú csökkentését érik el.

3.27 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ez a politika nem elegendő, mivel figyelmen kívül hagy más fontos kérdéseket, mint pl. az ellátás biztonságát (beleértve a regionális ellátási struktúrák fejlesztését). Nem fordítanak figyelmet a fosszilis energiák/nyersanyagok végességének kérdésére, a társadalmi szempontokra – mint a kisgazdálkodók vagy a tengerentúli termőterületeken az őslakos népességcsoportok háttérbe szorítása –, valamint az élelmiszer-piaci árak alakulására sem. Ezeket ugyanis – az ILUC-tól eltérően – nem lehet beleszámolni az „ÜHG-egyenérték” matematikai képletébe.

3.28 Az üvegházhatású gázok kibocsátásával kapcsolatos összehasonlító számadatok esetében ezenkívül nem tesznek elég határozott különbséget a fosszilis, véges mennyiségű kőolaj (a benzin, gázolaj és kerozin alapja) és pl. a megújuló, mindig újratermelhető növényi olaj (az európai fehérjestratégia hulladékterméke) között. Az összehasonlító számadatoknak – amennyiben megfelelően akarjuk őket alkalmazni – feltétlenül figyelembe kell venniük ezt a fosszilis/megújuló különbségtételt. Vagyis: a kőolaj-származékokat – konkrét hatásuk szerint – eleve jóval hátrább kell sorolni, ezenkívül az új, (az éghajlatra nézve) károsabb kitermelési módszereket (pl. a homok- vagy palaolaj esetében) bele kell számolni a fosszilis energiaforrások klímamérlegébe; ezt az Európai Bizottságnak ki kell javítania.

3.29 Figyelni kell ezenkívül arra is, hogy az egyes biogén üzemanyagok esetében szélsőséges különbségek vannak. A

bioüzemanyagok üvegházhatásúgáz-kibocsátása a) a növénytermesztés módjából és b) a bioüzemanyag technikai előállítása során való ráfordításokból, többek között a nyersanyagok és a végtermékek szállításából adódik.

3.30 Azokat a bioüzemanyagokat tehát, amelyek természet- és forráskímélő eljárással termesztene (pl. biotermeléssel), meg kell különböztetni azoktól, amelyeket sok mezőgazdasági vegyszer felhasználásával állítanak elő (ami rontja ÜHG-mérlegüket), ugyanígy a helyben előállított üzemanyagokat a központi, ipari üzemekben előállítottaktól stb. Az Európai Bizottság nem tesz különbséget ezek közt.

3.31 Sőt, az Európai Bizottság javasolt számítási módszereivel érdekes módon az „újszerű” üzemanyagok, amelyeket magas energia- és szállítási ráfordítással állítanak elő, számszerűen jobb helyzetbe kerülnek, mint pl. a természet által szinte ingyenesen rendelkezésre bocsátott kiindulási termékek (mint a tiszta növényi olaj); ld. a 4. pontot. Ezt az EGSZB elfogadhatatlannak tartja.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság kifejti, hogy az „újszerű” üzemanyagok esetében nem lép fel a közvetlen földhasználat-változás veszélye. Az EGSZB szerint fontos utalni arra, hogy ez semmiképpen sem jelenti azt, hogy ezek az üzemanyagok éghajlat-politikai szempontból ártalmatlanok. Az EGSZB a következőkben az Európai Bizottság által javasolt „hulladékanyagok” listájának négy konkrét példája alapján szeretné egyértelművé tenni a tervezett megközelítéshez való kritikus hozzáállását.

4.2 Glicerín

4.2.1 Az Európai Bizottság az „újszerű” bioüzemanyagok esetében többek között a glicerín mellett foglal állást a „hagyományos” biodízel helyett, amelyet korlátozni szeretnének. Az elmúlt években azonban éppen az európai biodízelgyártók váltak a legnagyobb glicerínbeszállítóvá Európában, az európai gliceríngyártás 80%-a a biodízelgyártásból származik. ⁽⁸⁾ Az EGSZB-ben felmerül a kérdés, hogy a jövőben honnan származik a nyers glicerín, amelyet fokozott mértékben kell alkalmazni, ha a megfelelő kiindulási anyag (a biodízel) előállítását korlátozni akarják. Ez önmagában ellentmondás.

4.2.2 Az Európai Bizottság maga tette nyilvánvalóvá, hogy éghajlat-politikai és energetikai szempontból ésszerűbb lenne a növényi olajokat természetes formában, közvetlenül hasznosítani, nem pedig biodízelle alakítani (ld. a 2009/28/EK irányelv V. mellékletének A. részét). Ennek az éghajlat-politikai szempontból ésszerű eljárásnak az esetében egyáltalán nem keletkezne glicerín. Az Európai Bizottság jelenlegi javaslata azonban jelentős és végzetes „versenytorzításhoz” vezet az üvegházhatású

⁽⁷⁾ A repce esetében ez kb. 9 tonna hektáronként, érdekes módon ennek a szalmának az energiaértékét nem veszik figyelembe az üvegházhatású gázok mennyiségének kiszámítása során!

⁽⁸⁾ Ld. az ADM 2009. évi jelentését: http://www.oelag.de/images_betaeraege/downloads/ADM%20GB%202009%20final.pdf.

gázok kibocsátásának rangsorában. A glicerín mint ipari melléktermék, amely egy energiaintenzív gyártási folyamatból származik (mégpedig a növényi olaj biodizellé való alakításából), hulladékértékének megnégyszerezése révén jobb fiktív ÜHG-értéket kap, mint a kiindulási termék, a növényi olaj. Papíron számolva így olyan ÜHG-megtakarítás keletkezik, amely a valóságban nem létezik (ld. a 4.4.3. pontot is).

4.3 Fa („Biomass to liquid”)

4.3.1 Technikailag kétségkívül lehetséges a biomassza cseppfolyóssá alakítása, amit az Európai Bizottság pl. a fa felhasználása esetében javasol. Az erre szolgáló „Fischer–Tropsch-eljárás” évtizedek óta ismeretes. Az eljárás abban áll, hogy a fa lignin-molekuláit teljesen szétbontják, a maradék CO pedig – többnyire hozzáadott H₂-vel – CH-molekulákat képez.

4.3.2 A folyamat fahulladékkal és fakéreggel nem működik(!), a legjobb minőségű fára van szükség (konkurencia a bútor- és furnérgyártásnak), mivel azok az idegen molekulák, amelyek a fahulladékban és a fakéregben találhatóak, megzavarják a Fischer–Tropsch folyamatot.

4.3.3 Ez a folyamat rendkívül energiaigényes! 1 000 kg jó minőségű farönkből (60 tömegszázalék szervesanyag-tartalommal) 135 kg dízelüzemanyagot lehet előállítani. A fa formájában bevitt energiának ebben a folyamatban több mint 85%-a elvész, csak kb. 15%-ából lesz „újszerű bioüzemanyag”. Vagyis egy 1 000 fából álló erdőben több mint 850 fát elégetnek a folyamathoz szükséges energiatermeléshez, hogy kevesebb mint 150 fából üzemanyagot nyerjenek. Ezt követően a BTL-üzemanyagok autómotorokban való elégetése során mind az 1 000 felhasznált fa fotoszintézis által megkötött CO₂-ja felszabadul.

4.3.4 Ez energetikai szempontból elfogadhatatlanul rossz hatásfok, és igen távol áll az energiahatékonyságtól, amelyet az Európai Bizottság újra és újra követel. Az energiahatékony-sági cél értelmében olyan eljárásokba kell beruházni, amelyekkel energetikai szempontból elfogadható hatásfok érhető el.

4.3.5 Ennek ellenére az EU megújuló energiákkal kapcsolatos politikája keretében ezt a folyamatot messzemenően CO₂-semlegesnek ábrázolják, éppen azért, mert a fát a folyamathoz szükséges energiaként akarják felhasználni. Másrészt viszont az EU CO₂-tárolókat szeretne létrehozni. Mi kínálkozna jobban erre, mint a CO₂ fává alakítása és ott hosszú távú megkötése, tehát nem azonnali újraelégetése – pl. „újszerű bioüzemanyagok” előállításához?

4.3.6 Az EGSZB hangsúlyozza: természetesen a fenntartható erdőgazdálkodásból származó fát fel lehet és fel is kell használni energetikai célokra, pl. az olyan fosszilis energiaforrások, mint az olaj vagy a szén helyettesítésére. Korábban is utalt már azonban arra, ⁽⁹⁾ hogy tartanunk kell magunkat a Közös Kutató-

központ ajánlásaihoz, és először az éghajlat-politikai szempontból leghatékonyabb és gazdaságilag legésszerűbb intézkedésekhez kell hozzáfogni. Ezek pedig elsősorban a fa hőtermelésre való felhasználásában állnak (pl. tömbfűtési rendszerekben, optimális esetben kapcsolt energiatermelési létesítményekben), nem pedig a fa folyékony közlekedési üzemanyaggá való kémiai átalakításának energiaigényes folyamataiban. ⁽¹⁰⁾

4.4 Szalma

4.4.1 Ökológiai és éghajlat-politikai szempontból több mint problematikus, hogy az Európai Bizottság a szalmát egyszerűen maradványanyagnak (használatlan hulladék értelemben) nyilvánítja. A szalma évszázadokon keresztül a legfontosabb anyag volt a paraszti élet körforgásában. Egy hektár egészséges termőföld alatt kb. 10 tonna élőlény él, amelyek táplálékot igényelnek. Ehhez tudni kell, hogy a humuszt évszázadokon át éppen szalmából, lombból vagy elszáradt fűből stb. állították elő a talajban található élőlények. A humusz talajminőséget, termékenységét és CO₂-elnyelőt jelent.

4.4.2 Az EGSZB számára nem világos, mit akar tulajdonképpen az Európai Bizottság: CO₂-elnyelőket építeni és kiépíteni, vagy a szalma üzemanyaggyártásra való felhasználásának privilegizálásával az egyik legfontosabb forrástól fosztani meg a potenciális elnyelőket?

4.4.3 Az EU az utóbbit támogatja azzal, hogy a szalmát „hulladéknak” tekinti, és – magas energiárfordítással – „újszerű” üzemanyagot állít elő belőle, amelyet a közlekedési ágazatban kitűzött éghajlati célt tekintve négyszeresen kedvezőnek számítanak be. A másik oldalon a CO₂-elnyelő ennek megfelelő elvesztését azonban nem számítják bele!

4.4.4 Egy további átgondolatlan tény: Ha a szalma hiányzik a talajrendszerből, nem csak a talajszerkezet és a mikroorganizmusok kerülnek bajba. Az ezáltal elvont tápanyagokat is pótolni kell ásványi műtrágyák formájában, amelyek előállítása pénzbe és sok energiába is kerül.

4.4.5 A mezőgazdasági termelők számára nyereséges, ha a politikai keretfeltételekből adódóan a szalma az olyan gazdasági javak közé tartozik majd, amelyekért pénzt kapnak. A humusztermelésért és a talajban való szén-dioxid-tárolásért, valamint a szalmának a körforgásban való felhasználásához kötődő energiamegtakarításért azonban nem kapnak semmit. Ez egyértelműen helytelen piacgazdasági ösztönzőket teremt.

⁽¹⁰⁾ *Biofuels in the European Context: Facts, Uncertainties and Recommendations* [Bioüzemanyagok európai kontextusban: tények, bizonytalanságok és ajánlások], Az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja, 2008, http://ec.europa.eu/dgs/jrc/downloads/jrc_biofuels_report.pdf (csak angol nyelven).

⁽⁹⁾ HL C 77., 2009.3.31., 43. o.

4.4.6 Az EGSZB emlékeztet 2012. szeptember 19-i véleményére az üvegházhatású gázoknak a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási tevékenységekből eredő kibocsátására és abszorpciójára vonatkozó elszámolási szabályokról és cselekvési tervekről szóló javaslatról.⁽¹¹⁾ A véleményben kifejtette, hogy a pl. a megfelelő CO₂-tárolók mezőgazdaság általi létrehozása érdekében előirányzott cselekvési terveket „mindenképpen egyéb politikai intézkedésekkel kell kísérni, illetve már meglévőkkel kombinálni, hogy olyan keretfeltételek jöjjenek létre, amelyek lehetővé teszik, hogy a földtulajdonosok és földkezelők hatékony LULUCF-intézkedéseket hajtsanak végre gazdaságilag ésszerű módon, nem csak saját kárukra”. Sajnálatos, hogy nem egészen két hónappal azután, hogy az EGSZB ezt az alapelvet megfogalmazta, az Európai Bizottság most azzal a javaslattal lép fel, hogy a szalmát „újszerű” üzemanyaggá alakítsák át, és ezzel megint teljesen ellentétes impulzusokat ad.

4.5 Lomb

4.5.1 Az, hogy a lombot különbségtétel nélkül hulladéknak, illetve „újszerű” bioüzemanyagok előállítására szolgáló nyersanyagként tekintik, ökológiai szempontból elfogadhatatlan. A lomb központi szerepet tölt be pl. az erdő ökológiai körforgásában és annak termelékenységében szempontjából. Néhány erdő lombkoronájának elpusztítása Európában a középkorban pl. az erdők tartós degradációjához vezetett. Az Európai Bizottság jelenlegi javaslatai szerint elképzelhető lenne, hogy az erdei lombot a privilegizált üzemanyag-termeléshez használják fel, egy olyan eljárásról, amelyet néhány évtizeddel ezelőtt fáradságos munkával sikerült végre felszámolni az erdők helyreállítása jegyében. Jelenleg csak gazdasági okok szólhatnak az Európai Bizottság javaslatainak megvalósítása ellen.

5. Az EGSZB javaslatai

5.1 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy teljes egészében gondolja át újra a bioenergia-politikáját, különösen a bioüzemanyagok területén. Ezzel kapcsolatban a gazdaságosság mellett azt kell figyelembe venni, hogy végesek a készletek a „földterületből” mint erőforrásból (és ezáltal a biomasszából is), valamint hogy milyen az egyes bioenergiák energetikai mérlege és hatékonysága (következésképpen milyen mértékben tudják csökkenteni az üvegházhatású gázokat). Azt ajánljuk az Európai Bizottságnak, hogy vegye figyelembe mind a Közös Kutatóközpont legfontosabb észrevételeit, mind a német Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal állásfoglalásának⁽¹²⁾ – melyet a durbanai éghajlati konferenciához kapcsolódóan tartott EGSZB-rendezvényen ismertettek – fő kijelentéseit.

5.2 Az átalakítási folyamatok energjafelhasználására sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani, mivel ezt gyakran alábecsülik. A kiindulási termékek molekuláris szerkezetébe való beavatkozás életünk számos területén (pl. a gyógyszerek esetében)

létfenntartásáért, de az energia terén nem feltétlenül az. Ott a legnagyobb mértékű energiahatékonyságra kell törekedni, ha energiát akarunk nyerni! Ha vannak alternatívák, minden olyan energetikai termék szükségességét meg kell kérdőjelezni, amelyet kémiai átalakítási folyamatnak vetettek alá.

5.3 A fát, ahelyett, hogy nagy energiaráfordítással átalakítjuk és aztán az autóban elégetjük, vagy szén-dioxid-tárolóként kellene felhasználni, vagy közvetlenül elégetni a hőtermelést szolgáló fosszilis energiahordozók helyettesítésére.

5.4 Az Európai Bizottságnak olyan stratégiát kellene kialakítania, amely, mint a tervezett európai fehérje-stratégia esetében, az energia rendelkezésre bocsátásának szükségességét energiahatékony módon összekapcsolja pl. a mezőgazdasági és erdőszeti téren alkalmazott természetes folyamatokkal. Ez azt jelenti, hogy a fehérjetakarmányt és egyszersmind növényi olajat is adó (és így a szójabehozatalt kiváltó) olajnövények európai telepítését fenntartható mezőgazdasági termelési módszerek keretében inkább ösztönözni, nem pedig korlátozni kellene.

5.5 A bioüzemanyagok korlátozottan lehetséges felhasználását az Európai Bizottságnak egyértelműen azokra a területekre kellene irányítania, amelyeken – a személygépkocsik esetétől eltérően – előreláthatóan még nincs valódi, átfogó sikert ígérő alternatívája a fosszilis üzemanyagoknak. Ilyen pl. a légi- és hajóforgalom, de maga a mezőgazdaság és az erdőszet (azaz a terepi munka) is.

5.6 Az Európai Bizottságnak komolyan kellene vennie azt a saját maga által megfogalmazott alapelvet is, hogy bioenergiát ott kell alkalmazni, ahol a gazdaságilag legcsekélyebb ráfordítással az energetikai és éghajlat-politikai szempontból legnagyobb hatás érhető el. Ez pedig egyértelműen a hőfejlesztésre, nem a folyékony üzemanyagként való hasznosításra jellemző.

5.7 A megújuló energiák mezőgazdasági felhasználásáról az EGSZB már több alkalommal kifejtette véleményét, és utalt többek között arra, hogy ott a tiszta növényi olajok felhasználásával érdekes felhasználási alternatívák vannak. Ausztriában például egy, az Európai Bizottság által a hetedik keretprogram keretében finanszírozott, a tiszta, vegyileg nem módosított növényi olajok felhasználására irányuló projekt eredményeit felhasználva fokozzák az ilyen olajok mezőgazdasági felhasználását. Sajnálatos, hogy az Európai Bizottság erről egyáltalán nem szól, illetve maga sem indít megfelelő kezdeményezéseket.

⁽¹¹⁾ HL C 351., 2012.11.15., 85. o.

⁽¹²⁾ „Globale Landflächen und Biomasse nachhaltig und ressourcenschonend nutzen” [A globális földterületek és a biomassza fenntartható és forráskímélő használata], Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal, 2012; <http://www.umweltbundesamt.de/uba-info-medien/4321.html>.

5.8 Az EGSZB a jövőben még intenzívebben szeretne hozzászólni az olyan témákról zajló társadalmi vitákhoz, mint a földhasználat vagy a földterületekért folyó verseny, valamint a talaj lezárásának egyre növekvő problémája.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

3.16. pont (8. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB szerint az Európai Bizottság most előterjesztett javaslata nem épül következetes alapkoncepcióra sem a bioenergiák terén, sem pedig az alábbi, a közlekedéssel kapcsolatban az Európai Bizottság által állandóan jelzett probléma megoldására vonatkozóan, azaz hogy a közlekedés terén:

- a) rendkívül nagy a függőség az energiainporttól és hogy
- b) teljesen elveszítjük az ellenőrzést az üvegházhatású gázok felett.

Ezenkívül az EGSZB utal arra, hogy a földhasználat módosulásából adódó üvegházhatásúgáz-kibocsátásokról szóló, az Európai Bizottság által tervezett jelentési kötelezettség gyakorlati és technikai szempontból nem igazán megvalósítható, mindenesetre jelentős többletterhet eredményezne az adminisztráció és az érintett vállalatok számára.

Indokolás

Szóban hangzott el.

A szavazás eredménye:

Mellette: 63

Ellene: 79

Tartózkodott: 34

4.3.1. pont (11. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

Technikailag kétségtelenül lehetséges a biomassa cseppfolyóssá alakítása, amit az Európai Bizottság pl. a fa felhasználása esetében javasol. Az erre szolgáló „Fischer-Tropsch-eljárás” évtizedek óta ismeretes. Az eljárás abban áll, hogy a fa ligninmolekuláit teljesen szétbontják, a maradék CO pedig – többnyire hozzáadott H₂-vel – CH-molekulákat képez. A biomassa cseppfolyóssá alakítása, amit az Európai Bizottság pl. a fa felhasználása esetében javasol, technikailag lehetséges, és több eljárás is létezik. Például a „Fischer-Tropsch-eljárás” (mely abban áll, hogy a fa ligninmolekuláit teljesen szétbontják, a maradék CO pedig – többnyire hozzáadott H₂-vel – CH-molekulákat képez) évtizedek óta ismeretes. Emellett új eljárásokat is fejlesztettek.

Indokolás

Jóllehet a Fischer-Tropsch-eljárás jól ismert, félrevezető, ha csak egy eljárásról esik szó.

A szavazás eredménye:

Mellette: 53

Ellene: 89

Tartózkodott: 30

4.3.2. pont (12. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

A folyamat fahulladékkal és fakéreggel nem működik(!), a legjobb minőségű fára van szükség (konkurencia a bútortermékek és furnérgyártásnak), mivel azok az idegen molekulák, amelyek a fahulladékban és a fakéregben találhatóak, megzavarják a Fischer-Tropsch-folyamatot.

A folyamatokban az erőforrás-hatékonyság elvének megfelelően felhasználható vágástéri hulladék, ipari melléktermékek és az erdőgazdálkodási műveletek során összegyűjtött faanyag. Ennek révén a faanyag hatékonyabban hasznosítható, és nem a jó minőségű rönkfát kell energiatermelési célra felhasználni.

Indokolás

Az eredeti szöveg nem állja meg a helyét. Az említett folyamatok igenis lehetővé teszik a faanyag hatékonyabb hasznosítását.

A szavazás eredménye:

Mellette: 54

Ellene: 96

Tartózkodott: 27

4.3.3. pont (13. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

Ez a folyamat rendkívül energiaigényes! 1 000 kg jó minőségű farönkből (60 tömegszázalék szervesanyag-tartalommal) 135 kg dízelüzemanyagot lehet előállítani. A fa formájában bevitt energiának ebben a folyamatban több mint 85 % a elvesz, csak kb. 15 % ából lesz „újszerű bioüzemanyag”. Vagyis egy 1 000 fából álló erdőben több mint 850 fát elégetnek a folyamathoz szükséges energiatermeléshez, hogy kevesebb mint 150 fából üzemanyagot nyerjenek. Ezt követően a BTL-üzemanyagok autómotorokban való elégetése során mind az 1 000 felhasznált fa fotoszintézis által megkötött CO₂-ja felszabadul. Megfelelően végezve ez a folyamat rendkívül energiahatékony és nyersanyag-takarékos. A legjobb minőségű rönkfát továbbra is fűrészáru és egyéb termékek előállítására használják, a melléktermékeket, például a kérget, a fűrészport és az erdészeti maradékanyagot pedig feldolgozzák közlekedési üzemanyaggá, villamos és hőenergiává. Ezer kilogramm száraz faanyagból 526 kg metanol vagy 205 kg FT-gázolaj állítható elő. Vagyis a fa energiataralmának mintegy 60 %-a metanollá, illetve mintegy 50 %-a dízelüzemanyaggá alakítható olyan technológiák révén, amelyeket az ipar már jelenleg is alkalmaz. Folyamatban van olyan eljárások kidolgozása, melyekkel a hasznosítási arány még körülbelül 5 százalékponttal javítható. Ha az üzemanyag előállítását integráljuk az erdőgazdálkodásba vagy más hőenergiát igénylő ipari eljárásokba, a folyamat során keletkező hőt is hasznosíthatjuk, így a fa felhasználásának teljes hasznosítási aránya 70-80 %-ra nő.

Indokolás

Az eredeti megfogalmazás nem állja meg a helyét, és teljesen hamis képet ad a mai bioüzemanyag-termelésről.

A szavazás eredménye:

Mellette: 66

Ellene: 99

Tartózkodott: 24

4.3.5. pont (15. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

Enek ellenére az EU megújuló energiákkal kapcsolatos politikája keretében ezt a folyamatot messzemenően CO₂-semlegesnek ábrázolják, éppen azért, mert a fát a folyamathoz szükséges energiaként akarják felhasználni. Másrészt viszont az EU CO₂-tárolókat szeretne létrehozni. Mi kínálkozna jobban erre, mint a CO₂-fűvő alakítása és ott hosszú távú megkötése, tehát nem azonnali újraélegetése – pl. „újszerű bioüzemanyagok” előállításához? A fa bizonyítottan CO₂-semlegesnek minősül, ha figyelembe vesszük a növekedése alatt eltelt időt. A biomassza alkalmazásának bizonyítottan kedvező éghajlati hatásai vannak az erdők jobb növekedési és szénmegkötő képességének köszönhetően, és mivel kiváltja a fosszilis üzemanyagok és egyéb nem megújuló nyersanyagok használatát.

Indokolás

A fenntartható erdőgazdálkodás és a megnövekedett faanyag-felhasználás bizonyítottan növeli a fa szénmegkötő képességét és helyettesíti a nem megújuló anyagok használatát. Félrevezető azt állítani, hogy az erdők hatékonyabb szén-dioxid-tárolóként funkcionálnának, ha használaton kívül helyeznénk őket.

A szavazás eredménye:

Mellette: 60

Ellene: 96

Tartózkodott: 25

1.5. pont (1. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

~~Az Európai Bizottság által választott ILUC megközelítés abból a szempontból is kétségeket ébreszt, hogy csak a folyékony energiahordozókra vonatkozik, a gázneműekre és szilárdakra viszont nem. Az EGSZB nem ért ezzel egyet.~~

Indokolás

Mivel az ILUC megközelítés összességében problémásnak tűnik, nem kellene szorgalmazni, hogy kiterjesszék azt további energiahordozókra. A gáznemű és szilárd energiahordozókra most dolgoznak ki különálló fenntarthatósági kritériumokat. Mielőtt tovább ajánlanák az ILUC megközelítést, tisztázni kellene az ebben a véleményben megemlített kritikai észrevételeket.

A szavazás eredménye:

Mellette: 56

Ellene: 93

Tartózkodott: 36

1.7. pont (9. módosító indítvány)

A következőképpen módosítandó:

~~Az „újszerűnek” mondott bioüzemanyagok esetében, amelyeket az Európai Bizottság most ösztönözni kíván, az EGSZB szerint az a veszély áll fenn, hogy az üzemanyagok alapjául értékes potenciális szénnyelvéket (például fát, szalmát, lombot) kell használni, ami növelné a légkör szén-dioxid-koncentrációját (lásd a 4. pontot).~~

Indokolás

Az újszerű bioüzemanyagok előállításához nem az európai lombos vagy tűlevelű erdők fáit, hanem vékonyfát és fahulladékot kívánnak felhasználni. A mai technológiák mellett a bioüzemanyagok hasznosítási aránya jobb, mint ahogy az eredeti szöveg állította, lásd a 4.3.3. pontra vonatkozó módosító indítványt.

A szavazás eredménye:

Mellette: 47

Ellene: 121

Tartózkodott: 18

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai GNSS Ügynökség létrehozásáról szóló 912/2010/EU rendelet módosításáról

(COM(2013) 40 final – 2013/0022 (COD))

(2013/C 198/10)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2013. február 27-én az Európai Unió Tanácsa, illetve 2013. március 12-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 172. cikké alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai GNSS Ügynökség létrehozásáról szóló 912/2010/EU rendelet módosításáról

COM (2013) 40 final – 2013/0022 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 17–18-án tartott 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 169 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözlö az EU globális navigációs műholdrendszer ügynöksége struktúráinak kiigazítására irányuló kezdeményezést, mely annak szervei számára biztosítja a teljes függetlenséget, illetve az akkreditációs és biztonsági tevékenységek egyértelmű elválasztását.

1.2 Az EGSZB megfelelőnek tartja a függetlenség és az együttműködés új keretét az Európai GNSS Ügynökségen belül. Ezért a jelenlegi körülmények között támogatja a 912/2010/EU rendelet javasolt módosítását, mely létrehozza az Európai GNSS Ügynökséget, és a javaslat elfogadását ajánlja, amennyiben az képesnek mutatkozik a kitűzött célok maradéktalan elérésére.

1.3 Az EGSZB tehát annak vizsgálata érdekében, hogy az alkalmazott megoldás tényleg a legjobb-e, fontosnak tartja, hogy megfigyelés alatt álljon a funkcionális struktúrák tényleges végrehajtása, és hogy az Európai Bizottság e tárgyban részletes időszakos jelentéseket készítsen.

1.4 Az EGSZB újra kiemeli az EGNOS és a Galileo európai műholdas navigációs programok által – az innováció és a versenyképesség motorjaiként és a polgárok szolgálatában – játszott kulcsszerepet az európai úrpolitika és az Európa 2020 stratégia kontextusában, olyan nagyobb, átfogó Föld-megfigyelési és biztonsági projektekkel együtt, amelyeknek lehetővé kell tenniük az erős vezető pozíció és a stratégiai függetlenség megtartását az ürtevékenységek terén Európa jövője számára.

1.5 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak tudatában kell lennie annak, hogy a tagállamok fenntartható és békés integrációja és fejlődése tekintetében elért eredményeknek lehetővé kell tenniük, hogy a megtakarított forrásokat az olyan közös,

nemzetközileg versenyképes nagy projektek gyorsított fejlesztésének szenteljék, mint a Galileo, a GMES és az ITER (Global Monitoring for Environment and Security, GMES (globális környezetvédelmi és biztonsági megfigyelés); International Thermonuclear Experimental Reactor, ITER (Nemzetközi Termonukleáris Kísérleti Reaktor).

1.6 Az EGSZB mélyszéles csalódottságának ad hangot amiatt, hogy az Európai Tanács 2013. február 19-én lecsökkentette a Galileo számára a 2014–2020-as időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben előirányzott keretösszeget, és határozottan kéri az európai intézményeket, különösen a Parlamentet, hogy vizsgálják felül ezt a döntést, megerősítve egyúttal a GMES és az ITER iránti kötelezettségvállalásukat.

1.7 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a Galileo más műholdas navigációs rendszerekkel és a világszerte elfogadott európai szabványokkal való kompatibilitásának és interoperabilitásának biztosítását.

1.8 Az EGSZB határozott támogató és figyelemfelkeltő akciókat sürget a GNSS-programokból származó előnyökkel összefüggésben, hogy a nagyközönség minél jobban ki tudja használni a Galileo és az EGNOS szolgáltatások által kínált új lehetőségeket.

1.9 Az EGSZB megítélése szerint a Galileo biztonsági megfigyelőközpontok kialakítását is fel kell gyorsítani.

1.10 Az EGSZB-nek komoly fenntartásai vannak azzal kapcsolatban, hogy az ügynökségekre ruházzák át az eddig az Európai Bizottság által végzett, a kutatást és az innovációt támogató tevékenységeket, és sürgeti az Európai Bizottságot, hogy jobban vegye figyelembe az eddig elért dicséretre méltó tapasztalatokat.

1.11 Az EGSZB javasolja, hogy gyorsítsák fel az Európai Bizottság és az Európai GNSS Ügynökség közötti hatáskör-átruházási megállapodást, különösen a GNSS-technológiák különböző kutatási területeken való előmozdítását, illetve ágazati stratégiai kezdeményezésekbe való integrálását illetően, a Galileo program keretében felhalmozódottakon kívüli további késedelmek elkerülése érdekében.

2. Bevezetés

2.1 A GNSS globális helymeghatározási, szinkronizációs és műholdas navigációs rendszer az európai technológiai innováció kulcsfontosságú tényezője a polgárok, a vállalkozások, a közigazgatás és a társadalom szolgálatában, amely rádió navigációs szolgáltatások nyújtását, új munkahelyek és a versenyképesség területén jelentős gazdasági előnyök megteremtését teszi lehetővé.

2.2 Az EGSZB már több véleményt elfogadott a Galileóról.⁽¹⁾ A biztonsági követelmények meghatározó szerepet játszanak a Galileo és az EGNOS program alapján megalkotott infrastruktúrák tervezése, létrehozása és üzemeltetése során.

2.3 Fontos, hogy a Galileo-rendszer, amely már többszörös késésben van, végre a lehető leghamarabb működésbe lépjen – eljárási akadályok és összeférhetetlenség nélkül –, hogy Európa saját műholdas navigációs rendszerrel rendelkezzen, és ne függjön mások által nyújtott szolgáltatásoktól, különösen akkor, ha azokat katonai célokra használja.

2.4 Az EGSZB maradéktalanul tisztában van azzal, hogy a műholdas rádió navigáció terjedése számos ágazatban javítani fogja a biztonságot, kereskedelmi téren pedig növelni fogja a bevételt, amennyiben biztosítva lesz az üzemeltetés folytonossága és nem szakad meg a szolgáltatások nyújtása.

2.5 Az Európai Bizottság a kockázatkezelés kérdését helyezte a tevékenységek középpontjába, melyet az irányítás 2007-ben bekövetkezett reformja során hangsúlyosan vett figyelembe. A programok valamennyi kockázatát központi nyilvántartásba veszik, amely magában foglalja az ipari ellátási lánc kapcsolatosakat, valamint a külső tényezőket, így a politikai szervezetek befolyását és a biztonsági követelményeket, illetve a belső tényezőket, mint például a programok szervezését és a GNSS felügyeleti hatóságát is, mely 2007-től átvette a korábbi Galileo Közös Vállalkozás felelősségi körét⁽²⁾.

2.6 Minden egyes kockázathoz hozzárendelik a bekövetkezés valószínűségét, valamint az általa gyakorolt hatás mértékét. A kockázatok nyilvántartása sok eshetőséget tartalmaz: technológiai kockázatok; ipari kockázatok az integrált rendszerek kiépítésével kapcsolatban, különös tekintettel a biztonsági kockázatokra; piaci kockázatok; irányítási kockázatok; polgári felelősséggel kapcsolatos kockázatok a biztosított infrastruktúra tekintetében.

2.7 A biztonsággal kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy jöllehet a rendelet értelmében a rendszerek biztonságának irányításáért az Európai Bizottság felel, szabadsága ezen a téren két fontos tényező miatt korlátozott.

2.7.1 Először is a tagállamok azok, amelyek meghatározzák a biztonsággal kapcsolatos követelményeket, mivel a kockázatok, amelyek hatással lehetnek a létfontosságú infrastruktúrák, így például a műholdas rádió navigációt támogató infrastruktúrák biztonságára, folyamatosan változnak. E kockázatok részben elhárítása a tagállamokra hárul.

2.7.2 Másrészt a 683/2008/EK GNSS-rendelet a rendszerek biztonsági akkreditációját az Európai GNSS Ügynökségre bízta. Az irányítási és akkreditációs funkciók illetően elkülönítése a helyes irányítási gyakorlat részét alkotja, és az ilyen típusú projektek esetében bevett és alapvető gyakorlat.

2.8 Amint arra az EGSZB korábban rámutatott, „az európai GNSS-programok (mind a Galileo, mind pedig az EGNOS) sikeres végrehajtása és irányítása alapvető az Európa 2020 stratégiában foglalt intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés jövőképeinek eléréséhez”, illetve „a javaslatnak megfelelő GNSS-programok 68,63 milliárd eurós nettó jövedelmet termelnek az Unió számára a rendszer 2014–2034 közötti életciklusa alatt”⁽³⁾.

2.9 Az EGSZB ezen túlmenően üdvözölte, hogy „az Európai Bizottságnak kell kezelnie a programokra elkülönített pénzeszközöket, és ügyelnie kell a programok valamennyi tevékenységének megvalósítására, ideértve a GNSS Ügynökséghez és az Európai Űrügynökséghez delegált feladatokat is”, valamint „kockázatkezelési mechanizmust” kell kialakítania.⁽⁴⁾

2.10 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja a biztonsági akkreditációhoz kapcsolódó tevékenységek függetlenségének megerősítését, hogy biztosítható legyen e tevékenységek maradéktalan elválasztása az Európai GNSS Ügynökség egyéb tevékenységeitől, elkerülendő az összeférhetetlenséget – különösen más funkciókkal⁽⁵⁾ – és azt a kockázatot, hogy a bíró saját maga bírálja legyen.

2.11 Ebben az új összefüggésben az EGSZB szerint alapvetően fontos biztosítani, hogy a Biztonsági Akkreditációs Tanács a rábízott feladatot más szervektől és az Európai GNSS Ügynökség egyéb tevékenységeitől teljes mértékben függetlenül végezhesse, az Ügynökségen belül egyértelműen szétválasztva az akkreditációs és az egyéb tevékenységeket.

2.12 Másrészt az EP kiemelte, hogy „a GNSS hosszú távú irányítási és igazgatási szerkezetének gondoskodnia kell a feladatok és felelősségek Bizottság, Európai GNSS Ügynökség és Európai Űrügynökség közötti megosztásáról, valamint meg kell oldania az egyéb releváns kérdéseket, például a megfelelő

⁽¹⁾ HL C 181., 2012.6.21., 179–182. o., HL C 256., 2007.10.27., 73–75. o., HL C 256., 2007.10.27., 47. o., HL C 324., 2006.12.30., 41–42. o., HL C 221., 2005.9.8., 28. o.

⁽²⁾ HL C 48., 2002.2.21., 42–46. o., HL C 324., 2006.12.30., 37–40. o.

⁽³⁾ Lásd HL C 181., 2012.6.21., 179–182. o.

⁽⁴⁾ Lásd HL C 181., 2012.6.21., 179–182. o.

⁽⁵⁾ Lásd HL C 388/2012., 2012.12.15., 208. o.

költségmegosztás, a bevételek elosztására szolgáló mechanizmus, a felelősségi rendszer, az árpolitika, illetve a magánszféra GNSS-programokba való lehetséges bevonásának kérdéseit” (Lásd az EP 2011. június 8-i állásfoglalását – P7_TA(2011)0265).

2.13 A Tanács a maga részéről kijelentette, hogy a – jelenleg a 912/2010/EU rendelet II. fejezete által szabályozott – akkreditációs tevékenységeket az Európai GNSS Ügynökségre bízott egyéb feladatoktól szigorúan független módon kell végezni (Lásd az EU Tanácsa 11279/12 ADD 1. sz. dokumentumát, 2012. 06. 07.).

2.14 Az Európai Bizottság javaslata szerint tehát „főként a Biztonsági Akkreditációs Tanács és elnöke önállóságának növelése és hatáskörének bővítése, valamint e hatáskörnek az Ügynökség Igazgatótanácsa és ügyvezető igazgatója által gyakorolt hatáskörhöz történő nagymértékű hozzáigazítása érdekében módosítani kell a 912/2010/EU rendeletet, miközben elő kell írni az Ügynökség különböző szervei közötti együttműködési kötelezettséget”.

2.15 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a 912/2010/EU rendelet módosítására irányuló javaslatát, és a javasolt szabályozás elfogadását ajánlja, amennyiben ellenőrzések és időszakos jelentések segítségével bizonyítható, hogy azok hatékonyan elérik a kitűzött célokat.

3. Általános megjegyzések az európai GNSS programról

3.1 Az EGSZB megismétli, hogy az európai úrpolitika az Európa 2020 stratégia kulcsfontosságú eleme, valamint az innováció és a versenyképesség motorja a polgárok szolgálatában: az EGNOS és a Galileo európai műholdas navigációs programok központi szerepet játszanak e tekintetben, ezért érvényre kell juttatni és meg kell erősíteni azokat, a GMES projekttel együtt. ⁽⁶⁾

3.2 Az EGSZB hangsúlyozza az úrpolitika és a műholdas rádió navigációs program stratégiai fontosságát mint a konkrét projektekre alapozva kialakítandó tényleges európai ipari stratégia egyik elemét, mely kézzelfogható eredményeket nyújt a polgárok és vállalkozások számára.

3.3 Az európai GNSS irányítási rendszerének hatékony végrehajtása ezért elengedhetetlennek tűnik annak megállapításához, hogy az alkalmazott megoldás valóban a lehető legjobb-e: az EGSZB ezért a javasolt változtatások támogatása mellett azt kéri, hogy tartsák megfigyelés alatt a működési struktúrák tényleges végrehajtását, és hogy az Európai Bizottság készítsen részletes időszakos jelentéseket e tárgyban.

3.4 Az EGSZB mélyeséges csalódottságának ad hangot amiatt, hogy az Európai Tanács 2013. február 19-én az Európai Bizottság által előirányzott 7,9 milliárd euróról 6,3 milliárd euróra csökkentette a Galileo számára a 2014–2020-as időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben előirányzott keretösszeget.

3.5 Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, és különösen a Parlamentet, hogy a következő, 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi kerettel kapcsolatos végleges döntésének elfogadásakor állítsák vissza a Galileo

számára korábban javasolt finanszírozási szinteket, és ezzel egyidejűleg erősítsék meg a GMES és az ITER projektekkel kapcsolatos kötelezettségvállalásukat. ⁽⁷⁾

3.6 Ezen túlmenően az Európai GNSS Ügynökségnek határozott támogató és figyelemfelkeltő tevékenységet kell kidolgoznia a GNSS programokból származó előnyök ismertetésére, hogy a nagyközönség minél jobban ki tudja használni a Galileo és az EGNOS szolgáltatásainak forgalomba hozatala által megnyíló új lehetőségeket, azok piaci elterjedésének megkönnyítése és a várható társadalmi-gazdasági előnyök optimalizálása érdekében.

4. Részletes megjegyzések

4.1 **Az irányítási keret megfelelése.** Tekintettel arra, hogy az Európai GNSS Ügynökséghez kerül az EGNOS üzemeltetési szakaszának irányítása és – 2014. januártól – a Galileo-program üzemeltetési szakaszáé is, az EGSZB megfelelőnek tartja az Európai GNSS Ügynökségen belüli függetlenség és együttműködés javasolt új keretét, mely megfelel az intézményközi iránymutatásoknak. Úgy véli azonban, hogy ezeket a pozitív fejleményeket nyomon kell követni annak érdekében, hogy ellenőrizni lehessen, vajon a javasolt megoldások valóban a legmegfelelőbbek-e a kitűzött célok szempontjából.

4.2 **Galileo biztonsági megfigyelőközpontok.** A Galileo biztonsági megfigyelőközpontok megvalósítását Franciaországban és az Egyesült Királyságban fel kell gyorsítani, és azok szerkezetét és erőforrásait meg kell erősíteni. A képzési tevékenységeket is meg kell erősíteni, hogy megfeleljenek a hatóságilag szabályozott szolgáltatás (PRS/Public regulated service) felhasználóinak a szolgáltatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatos elvárásainak.

4.3 **Kommunikációs tevékenységek.** Az ügynökség átfogó kommunikációs kampányait fokozatosan erősíteni kell, ahogy a Galileo szolgáltatásai beindulnak, a 2018–2019-es teljes üzemeltetés elérése előtt. Biztosítani kell a „kiválósági központok” kezelését a GNSS-alkalmazások fejlesztésének és elfogadásának előmozdítása érdekében, valamint márkasztratégiát és minőségi védjegyet kell kidolgozni az EGNOS/Galileo technológia és szolgáltatások számára (Minőségvédjegy alatt az EGSZB egy olyan védjegyrendszert ért, amelynek keretében engedélyezik, hogy az EGNOS/GALILEO-alapú technológia bejegyzett szolgáltatói értékesítsék a szigorú műszaki kiválósági szabványoknak megfelelő technológiát és megoldásokat. Például nagyon sikeresen alkalmazott ehhez hasonló védjegyrendszert a WiFi Alliance (WiFi Szövetség), hogy felgyorsítsa a vezeték nélküli LAN-technológia piaci sikereit. Lásd http://en.wikipedia.org/wiki/Wi-Fi_Alliance). ⁽⁸⁾

4.4 **Kutatás és innováció.** Az EGSZB komoly fenntartásokat fogalmazott meg azzal az irányvonallal kapcsolatban hogy „a kutatás- és innovációtámogatás eddigi feladatai és tevékenységei az Európai Bizottságtól egyre inkább különféle ügynökségekhez kerülnek át, és az Európai Bizottság csak a jogi kérdésekre és a pénzügyi aspektusok kezelésére összpontosít”, és azt ajánlotta, hogy „nagyobb súllyal vegyék figyelembe az ilyen jellegű, új technológiai területeket felfedező, nagyszabású projektek kialakításának tapasztalatait, és ennek megfelelően gondoskodjanak megfelelő, például 10%-os biztonsági tartalékról”. ⁽⁹⁾

⁽⁶⁾ HL C 299., 2012.10.4., 72–75. o.

⁽⁷⁾ HL C 229., 2012.7.31., 60–63. o.

⁽⁸⁾ HL C 107., 2011.4.6., 44–48. o.

⁽⁹⁾ HL C 229., 2012.7.31., 60–63. o.

4.5 **A végrehajtás időzítése és módja.** Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az európai műholdas rádiónavigációs rendszerek megvalósításáról és működéséről szóló, a 683/2008/EK rendelet helyébe lépő, az Európai Parlamentben és a Tanácsban megvitatás alatt álló rendelet elfogadásával kapcsolatos késedelmek miatt, mivel az szorosan összefügg az itt vizsgált európai bizottsági javaslattal.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletről a közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról szóló 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról

(COM(2013) 09 final – 2013/0007 (COD))

(2013/C 198/11)

Önálló előadó: **Gabriel Sarró IPARRAGUIRRE**

2013. február 5-én az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletről a közös halászati politika szabályainak betartását biztosító közösségi ellenőrző rendszer létrehozásáról szóló 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról

COM(2013) 09 final – 2013/0007 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE előadót bízta meg a vélemény kidolgozásával, és 2013. március 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. április 17–18 án tartott 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 177 szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB szükségesnek tartja az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosítását, hogy az igazodjon az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez (EUMSZ).

1.2 Úgy véli, hogy a jelen véleményben is megjelölt egyes fontos aspektusok megvalósításának felhatalmazáson alapuló jogi aktusok helyett végrehajtási aktusok révén kellene történnie.

2. Háttér

2.1 Az 1224/2009/EK rendelet közösségi ellenőrző rendszert hoz létre a közös halászati politika keretébe tartozó szabályok betartásának biztosítására.

2.2 A rendelet a benne foglalt egyes rendelkezések alkalmazását illetően hatáskört ruház az Európai Bizottságra.

2.3 Az EUMSZ különbséget tesz az Európai Bizottság számára a jogalkotási aktusok egyes nem alapvető rendelkezéseit kiegészítő, illetve módosító általános hatályú nem jogalkotási aktusok elfogadására adható felhatalmazás (felhatalmazáson alapuló jogi aktusok, 291. cikk (1) bekezdés), illetve a kötelező erejű uniós jogi aktusok végrehajtására vonatkozó egységes feltételek elfogadása tekintetében az Európai Bizottságra ruházott hatáskörök (végrehajtási aktusok, 291. cikk (2) bekezdés) között.

2.4 Mivel tehát hozzá kell igazítani az 1224/2009/EK rendeletet az EUMSZ döntéshozatalra vonatkozó új szabályaihoz, az Európai Bizottság javaslatot terjesztett elő a rendelet módosítására, amelyben az Európai Bizottságra ruházott hatásköröket felhatalmazáson alapuló jogi aktusokká, illetve végrehajtási aktusokká sorolja át. A jelen vélemény ezt a javaslatot elemzi.

3. A javaslat elemzése

3.1 A javaslat számba veszi az 1224/2009/EK tanácsi rendeletben az Európai Bizottságra ruházott hatásköröket, és felhatalmazáson alapuló, illetve végrehajtási hatáskörökké minősíti át őket.

3.2 A javaslat emellett egyes rendelkezéseket hozzáigazít az EUMSZ-ben foglalt döntéshozatali eljárásokhoz.

3.3 Mindezt az 1224/2009/EK rendelet 66 cikkének módosítása révén valósítja meg.

3.4 A javaslat elemzése ezért igen komplex dolog, hiszen ennek a 66 cikknek a módosítása az 1224/2009/EK rendelet mintegy kétszáz módosítását jelenti, amelyek révén az Európai Bizottság hatáskört kap felhatalmazáson alapuló jogi aktusok, illetve végrehajtási aktusok elfogadására.

3.5 A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskör határozatlan időre kerül átruházásra, és az Európai Parlament vagy a Tanács bármikor visszavonhatja. A visszavonásról szóló határozat megszünteti az abban meghatározott felhatalmazást, a határozat az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételét követő napon vagy a benne megjelölt későbbi időpontban lép hatályba. A határozat nem érinti a már hatályban lévő, felhatalmazáson alapuló jogi aktusok érvényességét.

3.6 A felhatalmazáson alapuló jogi aktusok csak akkor lépnek hatályba, ha az értesítést követő két hónapon belül sem az Európai Parlament, sem a Tanács nem emelt kifogást a felhatalmazáson alapuló jogi aktus ellen, vagy ha az Európai Parlament és a Tanács az időtartam leteltét megelőzően egyaránt arról tájékoztatta az Európai Bizottságot, hogy nem emel kifogást. Ezen időtartam az Európai Parlament vagy a Tanács kezdeményezésére két hónappal meghosszabbodik.

3.7 Az Európai Bizottságot ezekben az eljárásokban a 2371/2002/EK rendelet 30. cikke által létrehozott Halászati és Akvakultúra-ágazati Bizottság segíti.

3.8 Az EGSZB véleményeiben támogatta, hogy az Európai Bizottság hatáskört kapjon a közös halászati politika keretébe tartozó szabályok betartásának biztosítását célzó, felhatalmazáson alapuló ellenőrzési aktusok elfogadására.

3.9 Mindazonáltal úgy véli, hogy a szóban forgó javaslat esetében – tekintettel az 1224/2009/EK rendeletet érintő módosítások nagy számára – előzetes konszenzust kellene elérni a tagállamokkal a beterjesztett valamennyi módosítás tartalmát és hatályát illetően.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EUMSZ általános megközelítése az, hogy a jogszabályok alapvető vonatkozásait végrehajtási aktusok, a nem alapvető vonatkozásokat pedig felhatalmazáson alapuló jogi aktusok révén kell elfogadni.

4.2 A javaslat elemzése alapján az EGSZB úgy véli, hogy – tekintettel fontosságukra – az intézkedéseknek legalább

— az előzetes értesítéshez és az átrakási nyilatkozathoz;

— a kvótákra és a halászati erőfelfejtésre vonatkozó adatok Európai Bizottságnak történő átadásának módja és gyakorisága tekintetében történő változtatások elfogadásához;

— az egyes flották értékesítési bizonylatok kitöltése alóli mentesítéséhez;

— a rakodótér-beosztási tervekkel kapcsolatos normák elfogadásához; valamint

— a specifikus ellenőrzési és vizsgálati programok hatálya alá vonandó halászati tevékenységek meghatározásához

kapcsolódó vonatkozásai esetében a megvalósítás ne felhatalmazáson alapuló jogi aktus, hanem végrehajtási aktus révén történjen.

4.3 Végül pedig az EGSZB csodálkozását szeretné kifejezni amiatt, hogy a felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadására vonatkozó jogkört bármikor el lehet vonni az Európai Bizottságtól – olyan ügyben, amelyben elismerten hatáskörrel rendelkezik –, ez azonban nem vonja automatikusan maga után az ugyanebben a tárgyban korábban már elfogadott felhatalmazáson alapuló jogi aktus visszavonását.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletről a polgári légitársaságok légiközlekedési események jelentéséről, a 996/2010/EU rendelet módosításáról és a 2003/42/EK irányelv, az 1321/2007/EK bizottsági rendelet és az 1330/2007/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 776 final – 2012/0361 (COD))

(2013/C 198/12)

Előadó: **Raymond HENCKS**

A Tanács 2013. január 24-én, az Európai Parlament pedig 2013. január 17-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 100. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A polgári légitársaságok légiközlekedési események jelentéséről, a 996/2010/EU rendelet módosításáról és a 2003/42/EK irányelv, a 1321/2007/EK bizottsági rendelet és a 1330/2007/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletről irányuló javaslat.

COM(2012) 776 final – 2012/0361 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. április 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (az április 17-i ülésnapon) 195 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi a polgári légitársaságokban bekövetkező balesetek megelőzésére irányuló európai bizottsági intézkedéseket, valamint az utasokat vagy bármely más személyt vagy légi járművet veszélyeztető vagy – kiigazító intézkedés hiányában – esetlegesen veszélyeztető eseményekre vagy balesetekre vonatkozó információáramlás erősítését.

1.2 A légitársaságokkal kapcsolatos baleseti kockázatok felismerése és megelőzése céljából elengedhetetlen, hogy az ágazat valamennyi szakmai szereplőjét arra készítsék, hogy minden, a biztonságra nézve esetlegesen kockázatot jelentő eseményt jelezzenek, beleértve adott esetben az ágazat munkavállalói által saját részről elkövetett hibákat is, vagy azokat, amelyekhez hozzájárultak, vagy amelyek a munkatársak számájára írhatók.

1.3 Egy jelzőrendszer csak akkor működhet hatékonyan, ha

— a kérdéses eseményekre vonatkozó jelentéstétel kizárólagos célja a baleset-megelőzés, nem pedig a hibák vagy felelőségek kiderítése, valamint

— ha a rendszert a méltányossági alapú repülésbiztonsági kultúra keretében alkalmazzák, amely az érintett szereplőket megóvjaa munkáltató által ellenük indított eljárásoktól, és – az egyértelműen szándékosnak bizonyuló súlyos gondatlanság eseteit kivéve – megvédi őket minden, az akaratlanul elkövetett hibákért járó sérelemtől és büntetőeljárástól.

1.4 Az EGSZB szerint a meglévő vagy kiegészítő információforrások védelmére irányuló, az itt véleményezett rendelet által előírt intézkedések tovább erősíthetők vagy kiegészíthetők. Ezért az EGSZB:

— megismétli a „méltányossági alapú kultúra” európai chartájára irányuló javaslatát,

— javasolja annak határozott leszögezését, hogy nemcsak a tagállamoknak, hanem a polgári repülési ágazat szervezetének is tartózkodniuk kell eljárás indításától a nem előre kitervelt vagy nem szándékos jogsértés esetében, amely csupán a jelentéstétel miatt jutott tudomásukra,

— kéri, hogy a méltányosságon alapuló kultúrára vonatkozó elvek szavatolásának és alkalmazásának módját leíró és az ágazati szervezetek által meghatározandó belső szabályzatot a végrehajtás előtt hagyja jóvá az illetékes közületi hatóság.

1.5 Mivel a méltányosságon alapuló kultúra alapvetően fontos a jelentéstevők hatékony védelme szempontjából, a baleseti kockázatok megelőzésének magától értetődő céljából az EGSZB külső szakértőt kért fel egy témába vágó tanulmány elkészítésére, melynek végkövetkeztetéseit az érdekelt felek tudomására fogja hozni.

1.6 Az EGSZB fenntartásainak ad hangot azzal az új intézkedéssel kapcsolatban, melynek értelmében a jelentéstevők ezentúl már akár a munkaadójukhoz, akár az illetékes közületi hatósághoz eljuttathatják a jelentésüket, miközben mostanáig csak a közületi hatóság felé történő jelentésátadást írták elő. A közvetlenül a munkaadóhoz eljuttatott jelentések esetében úgy véli, hogy a semlegesség megőrzése érdekében és a jelentéstevő által megfogalmazott szövegnek a munkaadó részéről történő későbbi megváltoztatását elkerülendő a jelentés egy másolatát a jelentéstevő legyen köteles egyidejűleg az illetékes közületi hatósághoz is eljuttatni.

1.7 Az EGSZB sajnálja, hogy a szokatlan események utasok általi jelzése nem került be a rendeletbe, noha az utasok gyakran éberebben közelítenek az infrastruktúra és a szolgáltatások biztonsági kockázataihoz, valamint olyan meghibásodásokat is megállapítanak, amelyekre az ágazatban dolgozók rutinjukból adódóan más szemmel tekintenek. Ugyanez érvényes a mozgáskorlátozott személyekre is, akik a leginkább képesek felmérni a sajátos helyzetükből adódó kockázati tényezőket. Az EGSZB ezért javaslatot tesz olyan eljárások bevezetésére, melyek lehetővé teszik minden utas bevonását a jelendő eseményekre vonatkozó információáramlásba.

1.8 Az EGSZB végül úgy ítéli meg, hogy a beszálláskor, főként pedig az utasokon végzett biztonsági ellenőrzések során tapasztalt eseményeknek vagy hibáknak a kötelezően jelentendő események között kellene szerepelniük.

2. Bevezető

2.1 A légiközlekedés egységes piacának 1992-es létrehozása óta a tagállamok egyikében lajstromozott vagy ott székhellyel rendelkező szervezet által üzemeltetett légi járműre vonatkozó egyre szigorodó repülésbiztonsági követelmények betartása – a balesetekre vonatkozó alapos és független vizsgálatok által nyújtott támogatással egyetemben – a halálos légi balesetek arányának jelentős és szinte folyamatos csökkenését idézte elő.

2.2 A tapasztalat azt mutatja, hogy egy baleset bekövetkezte előtt bizonyos szokatlan események vagy meghibásodások a biztonsági kockázat meglétére utalnak. Hamar kiderült, hogy a repülésbiztonságot egyre nehezebb csupán az addig egyeduralgó „reaktív” megközelítési mód alkalmazásával növelni, amely abból áll, hogy csak a már bekövetkezett balesetet követően reagáltak és vonták le a következményeket.

2.3 Az Európai Unió így nem elégedhetett meg pusztán jogalkotói szerepével, hanem kénytelen volt a repülésbiztonsággal kapcsolatos kockázatok rendszerszerű kezelésével is foglalkozni. A polgári légiközlekedési események jelentésével kapcsolatos 2003/42/EK irányelvvel ún. „proaktív” kiegészítő megközelítést kezdett alkalmazni.

2.4 Az eseménybejelentő rendszer a szokatlan eseményekről vagy meghibásodásokról jelentést tevő személy és a vonatkozó adatok gyűjtéséért és kiértékeléséért felelős szerv közötti bizalmi viszonyon alapul.

2.5 2007 óta az Európai Unió rendelkezésére áll a tagállamok által összegyűjtött valamennyi polgári légiközlekedési eseményt egybegyűjtő európai központi adattár. Jelenleg mintegy 600 000 esemény szerepel ebben az adattárban.

2.6 Mivel érzékeny információkról van szó, bizalmasnak minősülnek, és csak a résztvevők és a címzettek tevékenységének segítése céljából használhatóak fel. A megalapozatlan félelmek és reakciók elkerülése érdekében a közönségnek szánt információk összesítve kerülnek a nyilvánosság elé, és leggyakrabban a légiközlekedés általános biztonsági szintjéről készült éves jelentésben merülnek ki.

2.7 A kötelező bejelentések rendszerén túl a tagállamok felállíthatnak egy önkéntes bejelentési rendszert is azoknak a polgári légiközlekedésben megfigyelt hiányosságoknak az összegyűjtése és elemzése érdekében, amelyek nem esnek a kötelező jelentéstétel hatálya alá.

2.8 A bejelentési kötelezettség a légi szállítás teljes láncára vonatkozik, különösen a légi járművek üzemeltetőire, a tanúsított légitársaságok üzemeltetőire, a légi jármű földi kezelését és szervizelését végző vállalatokra stb.

2.9 A polgári légi közlekedésben foglalkoztatott személyzet különböző csoportjai kötelesek jelenteni a balesetmegelőzés szempontjából lényeges, általuk észlelt eseményeket.

2.10 A jelentésekből törölni kell a bejelentőre vonatkozó valamennyi személyes adatot és a bejelentő azonosítását lehetővé tevő minden technikai részletet. A tagállamoknak ügyelniük kell arra, hogy a szokatlan eseményekről jelentést tevő munkavállalókat ne érje semmilyen hátrány a munkaadó részéről. Egy ilyen eseményt bejelentő személyt semmilyen adminisztratív, fegyelmi vagy szakmai megtorlás nem érhet, kivéve, ha súlyos gondatlanság vagy szándékos hanyagság esete áll fenn.

3. Az új rendelet tartalma

3.1 Az Európai Bizottság szerint az EU-ban az eseményekről szóló jelentések továbbítása és az európai központi adattár használata továbbra is hiányosságokat mutat, melyek korlátozzák az előbbieket hasznosságát és komolyan gátolják azt, hogy a balesetek megelőzése érdekében a tapasztalatokról visszajelzések érkezzenek. A fenti helyzet orvosolására az Európai Bizottság a következő intézkedéseket javasolja:

3.1.1 Az események hatékonyabb összegyűjtése

A javaslat megfelelő környezetet teremt annak biztosítására, hogy bejelentésre kerüljön minden, a légi közlekedés biztonságát veszélyeztető vagy potenciálisan veszélyeztető esemény. A kötelező információs rendszereken túl a javaslat önkéntes rendszerek felállítását is javasolja.

A javaslat olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek a légiforgalmi dolgozókat az információk közlésére biztatják anélkül, hogy – a súlyos mulasztás eseteit kivéve – szankcióktól kellene tartaniuk.

3.1.2 Az információáramlás tisztázása

A légiközlekedésben tevékenykedő valamennyi szervezetnek a közületi hatóságok mellett szintén fel kell állítania egy bejelentési rendszert.

3.1.3 Jobb minőségű és teljesebb adatok

Az eseményjelentéseknek bizonyos minimális információkat és előre meghatározott adatmezőket kell kötelezően tartalmazniuk. A javaslat előírja valamennyi eseménynek egy közös európai kockázatosztályozási rendszerrel összhangban történő kockázatalapú besorolását. Emellett életbe kell léptetni az adatminőséget ellenőrző eljárásokat.

3.1.4 Jobb információcsere

A tagállamoknak és az EASA-nak az európai központi adattárhoz való hozzáférését kiterjesztik a fenti adattárban őrzött valamennyi információra. Valamennyi esemény bejelentésének kompatibilisnek kell lennie az ECCAIRS uniós szoftverrel.

3.1.5 Hatékonyabb védelem a biztonsággal összefüggő információk nem megfelelő felhasználásával szemben

Az összegyűjtött adatok bizalmas kezelésére vonatkozó kötelezettség mellett biztosítani kell azt is, hogy ezen információkhoz való hozzáférés vagy azok felhasználása kizárólag a légi közlekedés biztonsági szintjének fenntartása vagy javítása céljából történhessen. Az adatok igazságügyi hatóságok által történő felhasználása miatt bekövetkező negatív hatás enyhítése érdekében megállapodásokat kell kötni az igazságügyi hatóságokkal.

3.1.6 A bejelentő védelmének javítása a zavartalan információszolgáltatás érdekében (méltányosságon alapuló kultúra)

A javaslat szigorítja az eseményt bejelentő védelmével kapcsolatos szabályokat, és megerősíti az eseményjelentések névtelenítésére vonatkozó kötelezettséget, valamint az azonosítható adatokhoz való hozzáférésnek kizárólag bizonyos személyek körére történő korlátozását. A javaslat megerősíti azt a szabályt, amely szerint az alkalmazottat a munkaadó részéről nem érheti sérelem a közölt információk miatt, kivéve, ha (a rendelettervezet 2. cikke (4) bekezdésében meghatározott) súlyos gondatlanság esete áll fenn. A polgári légiközlekedésben tevékenykedő szervezeteket felszólítják egy olyan dokumentum elfogadására, amely leírja az alkalmazottak védelmének módját. Emellett minden tagállamnak ki kell jelölnie az információforrás védelmére vonatkozó rendelkezés végrehajtásáért felelős személyt, akihez a bejelentők a vonatkozó szabályok megsértésének ügyében fordulhatnak. Indokolt esetben a fenti felelős személy javasolhatja a tagállamnak, hogy a vonatkozó szabályokat megszegő munkaadókat további szankciókkal sújtsák.

3.1.7 Az információk elemzésére vonatkozó követelmény bevezetése és nemzeti szintű nyomkövetési intézkedések elfogadása

A javaslat átülteti az uniós jogba az összegyűjtött események elemzésével és nyomon követésével kapcsolatos, nemzetközi szinten elfogadott szabályokat.

3.1.8 Alaposabb uniós szintű elemzés

A javaslatban megerősítést nyer az az elv, hogy az EASA-nak és a tagállamoknak elemezniük kell az európai központi adatárban található információkat, és a jelenlegi együttműködés hivatalos formát is nyer a légiközlekedési biztonsági elemzők EASA által elnökölt hálózatán belül.

3.1.9 A nyilvánosság számára biztosított átláthatóság javítása

Az adatok bizalmas kezelésének szükségszerű tiszteletben tartása mellett a tagállamok a légi közlekedés biztonságának javítása érdekében hozott intézkedéseket összefoglaló éves biztonsági jelentéseket tesznek közzé.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB üdvözli a polgári légiközlekedésben bekövetkező balesetek megelőzésére irányuló európai bizottsági intézkedéseket, valamint az utasokat vagy bármely más személyt vagy repülőgépet veszélyeztető vagy – kiigazító intézkedés hiányában – esetlegesen veszélyeztető eseményekre vagy balesetekre vonatkozó információáramlás erősítését.

4.2 Emellett kedvezően fogadja a jogszabályok egyszerűsítését, hiszen egy korábbi irányelv és két rendelet egyetlen jogszabályba kerül bele.

4.3 Mivel a tagállamok rendszeresen túlléplik az irányelvek átültetésére vonatkozó határidőket – a szóban forgó 2003/42/EK rendelet esetében is ez volt a helyzet –, és tekintve, hogy az esetleges biztonsági problémák lehető leggyorsabb észlelése katasztrófákat előzhet meg és emberéleteket menthet meg, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy egy közvetlenül alkalmazandó jogi aktus, jelen esetben egy rendelet alkalmazása a kívánt célok elérésének legmegfelelőbb módja.

4.4 Anélkül, hogy az itt véleményezett rendeletjavaslat általános jóváhagyását megkérdőjelezné, az EGSZB mégis több ponttal kapcsolatban kérdéseket vet fel:

4.5 Ezentúl a bejelentők akár a munkaadónak, akár az illetékes közületi hatóságnak eljuttathatják a jelentésüket, míg mostanáig csak az illetékes közületi hatóság felé történő jelentéstétel lehetősége állt fenn. Amikor a jelentést közvetlenül a munkaadóhoz intézik, ez utóbbi köteles azt az illetékes közületi hatóságnak továbbítani. A rendeletjavaslat 7. cikkének (3) bekezdése ugyanakkor előírja, hogy az ágazati szervezetek vezessenek be adatminőség-ellenőrző eljárásokat főként annak érdekében, hogy biztosítva legyen az eseményjelentésekben szereplő különféle adatok és az esemény bejelentője által szolgáltatott előzetes adatok közötti összhang.

Az EGSZB ebből arra következtet, hogy a bejelentő által az eseményekre vonatkozóan előzetesen szolgáltatott adatok nem feltétlenül egyeznek meg a közületi hatóság felé továbbküldött adatokkal, ezt pedig az EGSZB nem helyeselheti.

A közvetlenül a munkaadóhoz eljuttatott jelentésekkel kapcsolatban fenntartásainak ad hangot. A semlegesség megőrzése érdekében és a jelentéstevő által megfogalmazott szövegnek a munkaadó részéről történő későbbi megváltoztatását elkerülendő a jelentés egy másolatát a jelentéstevőnek egyidejűleg az illetékes közületi hatósághoz is kellene juttatnia.

4.6 Az EGSZB megállapítja, hogy a jelentésköteles események (lásd a rendelet 1. mellékletét) között nem szerepelnek a beszállást megelőző műveletekkel kapcsolatos események. Ebből az következik, hogy a beszállás előtti biztonsági ellenőrzés során fellépő hiányosságokat legfeljebb az önkéntes jelentések keretében kell jelezni. Az ilyen jellegű hiányosságok ugyanakkor végzetes következményekkel járhatnak, így az EGSZB meglátása szerint ezek is a jelentésköteles események közé sorolandók.

4.7 A rendelettervezet ugyanígy nem utal kifejezetten a szokatlan események utasok általi bejelentésére sem, bár ezt nem is zárja ki, amikor megjegyzi, hogy az önkéntes jelentéseket összegyűjtő rendszereknek a jelentéskötelezettségnek alávetett ágazati dolgozóktól eltérő személyektől származó információk gyűjtését is lehetővé kell tenniük.

Az utasok márpedig sokszor éberebben közelítenek az infrastruktúrák vagy a szolgáltatások terén tapasztalt biztonsági kockázatokhoz, és olyan hiányosságokat is megállapítanak, melyekre az ágazat szakemberei rutinból vagy szakmai ártalomból más szemmel tekintenek. Az EGSZB ezért javaslatot tesz olyan

eljárások bevezetésére, melyek lehetővé teszik minden utas bevonását a jelzendő eseményekre vonatkozó információáramlásba. Ez érvényes a mozgáskorlátozott személyekre is, akiket a rendelet I. mellékletének 4.3. pontja a poggyászok és a küldemények kezelésével egy szinten említ, noha a kockázati tényezők egészen eltérőek.

5. A méltányosságon alapuló kultúra

5.1 A polgári légiközlekedést veszélyeztető baleseti kockázatok felismerése és megelőzése érdekében elengedhetetlen, hogy minden ágazati szereplőt rábírjanak valamennyi olyan esemény bejelentésére, amely biztonsági kockázatot jelenthet.

5.2 Adott esetben ez azt jelenti, hogy az érintettektől kérnék olyan hibák bejelentését, amelyeket vagy maguk követtek el, amelyekhez saját maguk járultak hozzá, vagy amelyek saját munkatársaiknak tudhatók be.

5.3 Nyilvánvaló, hogy egy ilyen bejelentési rendszer csak akkor működhet hatékonyan, ha azt a méltányossági alapú repülésbiztonsági kultúra keretében alkalmazzák, amely az érintett szereplőket megóvjaa a munkáltató által ellenük indított eljárásoktól, és – az egyértelműen szándékosnak bizonyuló súlyos gondatlanság eseteitől eltekintve – megvédi őket minden, az akaratlanul elkövetett hibákért járó sérelemtől és büntetőeljárástól.

5.4 Az EGSZB ezért csak üdvözölni tudja azt, hogy a szóban forgó események bejelentésével kapcsolatos kizárólagos célkitűzés hangsúlyozottan a balesetek és veszélyhelyzetek megelőzése, nem pedig a hibák és felelősségek megállapítása, valamint azt, hogy a rendelettervezet ismételten kimondja és kiegészíti a bejelentő védelmét szolgáló intézkedéseket, amelyeket ugyanakkor még tovább lehetne erősíteni.

5.5 A polgári légiközlekedési balesetek és repülőesemények vizsgálatával és megelőzésével kapcsolatos rendeletről írt véleményében ⁽¹⁾ az EGSZB már korábban hangsúlyozta azt, hogy fokozottabb uniós szintű fellépésre van szükség annak biztosításához, hogy minden tagállam módosítsa a saját nemzeti büntető törvénykönyvét egy méltányossági kultúra létrejötte érdekében, valamint hangsúlyozta a „méltányossági kultúra európai chartája” létrehozásának fontosságát a nem szándékos tévedések büntetésének elkerülése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

5.6 Az EGSZB sajnálja, hogy ez a javaslat nem került bele az itt véleményezett rendelettervezetbe, amely előírja ugyan a biztonságért felelős hatóságok és az igazságügyi hatóságok előzetes megállapodások formájában történő együttműködését (15. cikk (4) bekezdése: „Ezen előzetes megállapodások célja biztosítani a helyes egyensúlyt egyfelől a megfelelő igazságszolgáltatás, másfelől a biztonsággal összefüggő információk folyamatos elérhetőségének igénye között.”), ami a jó irányba tett lépésnek tekinthető, ugyanakkor ezek a megállapodások csak az információk „megfelelő” bizalmasságára vonatkoznak, és nem védik meg a bejelentőket egy esetleges bírósági pertől.

5.7 A bejelentő védelmét illetően annak a rendelkezésnek, amely arra irányul, hogy a tagállamok nem indítanak eljárást olyan nem előre kitervelt vagy nem szándékos jogsértés esetében, amelyről kizárólag a bejelentésköteles eseményeket összesítő nemzeti rendszeren keresztül szereztek tudomást, a bejelentő munkaadójára is vonatkoznia kellene. A rendelettervezet 16. cikkének (3) bekezdését is ki kellene egészíteni ebben az értelemben.

5.8 Ami azt a rendelkezést illeti, mely minden ágazati szervezetet a méltányossági kultúra elveinek biztosítását és alkalmazását részletező belső szabályok elfogadására kötelez, az EGSZB azt javasolja, hogy ezeket a szabályokat az információforrás védelmével kapcsolatos uniós rendelkezések végrehajtásáért tagállami szinten felelős szervek hagyják jóvá előzetesen.

5.9 Bár a rendelet minden elemével együtt a Hivatalos Lapban történő megjelenését követő huszadik naptól kezdve valamennyi tagországban közvetlenül és kötelezően alkalmazandó, az elemek egy része még kidolgozásra vagy adott esetben a nemzeti jogba való átültetésre vár: ez vonatkozik a méltányossági kultúra elveinek a szervezetek által történő alkalmazását leíró belső szabályokra vagy a rendelet megszegése esetén alkalmazandó szabályokra egyaránt. Az EGSZB szívesebben vette volna azt, ha a rendelet határidőt írna elő a fenti elemek alkalmazására.

5.10 Mivel a méltányosságon alapuló kultúra alapvetően fontos a jelentésteveők hatékony védelme szempontjából, a baleseti kockázatok megelőzésének jól érthető céljából az EGSZB külső szakértőt kért fel egy témába vágó tanulmány elkészítésére, melynek végkövetkeztetéseit az érdekelt felek tudomására fogja hozni.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ HL C 21, 2011.1.21., 62–65. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságvéleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 92/58/EGK, a 92/85/EGK, a 94/33/EK és a 98/24/EK tanácsi irányelvnek, valamint a 2004/37/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK rendelethez való hozzáigazítása céljából történő módosításáról

(COM(2013) 102 final – 2013/0062 COD)

(2013/C 198/13)

2013. március 12-én, illetve március 15-én az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 153. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat parlamenti és tanácsi irányelvre a 92/58/EGK, a 92/85/EGK, a 94/33/EK és a 98/24/EK tanácsi irányelvnek, valamint a 2004/37/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK rendelethez való hozzáigazítása céljából történő módosításáról

COM(2013) 102 final – 2013/0062 (COD).

Mivel az EGSZB a 2008. március 12-én elfogadott CESE 493/2008. sz. véleményében (*) már nyilatkozott a fenti javaslat tárgyában, a 2013. április 17–18-án tartott, 489. plenáris ülésén (a 2013. április 17-i ülésnapon) 178 szavazattal 3 ellenében, 10 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy nem dolgoz ki újabb véleményt a témában, hanem az említett dokumentumban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2013. április 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

(*) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az anyagok és keverékek besorolásáról, címkézéséről és csomagolásáról, valamint a 67/548/EGK irányelv és az 1907/2006/EK rendelet módosításáról COM(2007) 355 final – 2007/0121 COD (HL C 204., 2008.8.9., 47–56. o.).

2013/C 198/13

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságvéleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 92/58/EGK, a 92/85/EGK, a 94/33/EK és a 98/24/EK tanácsi irányelvnek, valamint a 2004/37/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK rendelethez való hozzáigazítása céljából történő módosításáról (COM(2013) 102 *final* – 2013/0062 COD) 77

Az EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU